

IT-brug i hverdagslivet
En kvalitativ interviewundersøgelse
om ti menneskers computer- og
Internetbrug i privatsfären

ARBETSRAPPORT NR 66

BIRGITTE CHRISTIANSEN

ISSIN 1101-4679

IT-brug i hverdagslivet

-en kvalitativ interviewundersøgelse om ti
menneskers computer- og Internetbrug
i privatsfären

Af
Birgitte Christiansen
Birgitte.Christiansen@jmg.gu.se
Institutionen för journalistik och masskommunikation
Göteborgs Universitet
Nov. 96'

Indholdsfortegnelse

Indledning	S. 1
1. Den nordiske IT-debat	S. 4
1.1 Tilgængelighed og uddannelse	S. 4
1.2 Teknikken som en social konstruktion	S. 6
1.3 Brugervenlighed	S. 8
1.4 Det moderne industrisamfund og IT	S. 9
1.5 Opsummering	S. 10
2. Internet og dets brugere i Sverige 95/96	S. 11
2.1 Netværk	S. 12
2.2 Internets historie	S. 14
2.3 Internet; en udpræget decentral struktur	S. 15
2.4 Anvendelsesområder på Internet:	S. 16
<i>E-mail</i>	S. 16
<i>Newsgroups</i>	S. 17
<i>Elektronisk filoverføring (FTP)</i>	S. 17
<i>World Wide Web (WWW)</i>	S. 17
2.5 Internet; et digitalt 'avissystem'	S. 18
2.6 Computervaner	S. 19
2.7 AU-System: Internet i Sverige 1995	S. 20
2.8 Kairos Futures AB: <i>Dagens och morgondagens Internetanvändare</i>	S. 21
2.9 Internet i 16 lande sept.'95	S. 24
2.10 Internet i USA og Canada	S. 24
2.11 Tiden fremfor Internet	S. 26
2.12 Opsummering	S. 26
3. Medieteknologi og hverdagsliv	S. 28
3.1 Medier og hverdagsliv	S. 28
3.2 Tilgang til medieteknologi i hjemmet	S. 29
3.3 Sveriges medielandskab	S. 31
3.4 Det offentlige/private	S. 32
3.5 En mandlig teknologi?	S. 33
3.6 Fra teater til computere- unge i mediealderen	S. 34
3.7 Mennesket og computeren; fire faser:	S. 35
3.8 Opsummering	S. 36
4. Problemområde & fremgangsmåde	S. 37
4.1 Problemformulering og problemstillinger	S. 38
4.2 Dybdeinterviews	S. 40
4.3 Valg af interviewpersoner	S. 40
4.4 Interviewsituationen	S. 41
5. Analyse	S. 43
5.1 Iris, en 30 årig adjunkt som anskaffede internet, da hun gik på barselsorlov	
5.1.1 Iris' computerbrug	S. 43
5.1.2 Iris' Internetbrug	S. 46
5.1.3 Iris og Internettjenester	S. 47

5.2 Jan, en 30 årig billedkunstner som har integreret computeren i sit arbejde og kærlighedsliv

5.1.1 Jans computerbrug	S. 48
5.1.2 Jans Internetbrug	S. 51
5.1.3 Jan og Internettjenester	S. 53

5.3 Eskil, en 23 årig fil.kand med hovedfag i psykologi som har computergrafik som hobby

5.2.1 Eskils computerbrug	S. 53
5.2.2 Eskils Internetbrug	S. 54
5.2.3 Eskil og Internettjenester	S. 56

5.4 Oskar, en 35 årig formand på en byggeplads som kan lide at installere operativsystem

5.3.1 Oskars computerbrug	S. 56
5.3.2 Oskars Internetbrug	S. 58
5.3.3 Oskar og Internettjenester	S. 59

5.5 Tanja, en 26 årig mediestuderende som vil lære sig alting om computere

5.4.1 Tanjas computerbrug	S. 60
5.4.2 Tanjas Internetbrug	S. 61
5.4.3 Tanja og Internettjenester	S. 63

5.7 Titti, en 26 årig projektleder på et marketingsfirma som synes Internet er for besværligt

5.5.1 Tittis computerbrug	S. 63
5.5.2 Tittis Internetbrug	S. 64
5.5.3 Titti og Internettjenester	S. 66

5.7 Gunnar, en 36 årig computertekniker som i sin fritid gerne sætter sig ved computeren

5.7.1 Oskars computerbrug	S. 66
5.7.2 Oskars Internetbrug	S. 68
5.7.3 Oskar og Internettjenester	S. 69

5.8 Martin, en 22 årig programmør som er medlem i en nystartet chat-gruppe

5.8.1 Matrins computerbrug	S. 70
5.8.2 Martins Internetbrug	S. 70
5.8.3 Martinog Internettjenester	S. 73

5.9 Niels, en 22 årig jurastuderende som nu istedet vil læse en 'systemvetarlinje'

5.9.1 Niels' computerbrug	S. 73
5.9.2 Niels' Internetbrug	S. 74
5.9.3 Niels og Internettjenester	S. 76

5.10 Holger, en 65 årig genetiker som anskaffede en computer, da han gik i pension

5.10.1 Holgers computerbrug	S. 76
5.10.2 Holgers Internetbrug	S. 78
5.10.3 Holger og Internettjenester	S. 79

6. Konklusion

S. 80

Indledning

Informationsteknologi er et samlingsbegreb for den type af teknik som anvendes for at lagre, bearbejde og overføre information. I praktikken dominerer to teknikområder: det som tidligere kaldes for computerteknik henholdsvis teleteknik. Disse to områder er desuden ved at både teknisk og organisatorisk at konvergere til et eneste, hvilket gør det motiveret at anvende det mere generelle begreb IT.

Debatten om den digitale teknologi og Internet i særdeleshed får stadig større opmærksomhed i massemedierne. Nogle frygter at adgang til information i fremtiden vil blive et klassespørgsmål. Man taler i denne sammenhæng om, at computeren vil dele befolkningen i to; et A-hold som behersker mediet og dets muligheder, og et B-hold som bliver hægtet af, når udviklingen tager fart.

Man kan vælge at tage det med en gran salt, for sådan har spådommen lydt siden computerens barndom. Men man kan også vælge at indse, at informationsteknologien er kommet for at blive, samt at meget tyder på, at B-holdet vil udmærke sig på i hvert fald et punkt: det vil først og fremmest bestå af hunkønsvæsener.

Alle undersøgelser foretaget om Internet peger på dette faktum. Når man selv *surfer* omkring i det digitale landskab opdager man ligeledes hurtigt, at det domineres af mænd, mænd og atter mænd. Og det er i stort set også mændene som udvikler teknikken på både hardware- og softwaresiden, og også dem der hacker sig igennem koderne. Men den typiske Internetbruger er *ikke bare* et hankønsvæsen, han er også storbybo, ung, veluddannet og velaflønn¹.

Nogle mener, at kvinder behøver forbilleder, *role models* hvis de skal gøre deres indtog i computerverdenen. Forbilleder som kvinder skal kunne identificere sig med og som skal pege på *fordelene* og ikke mindst på *nytteværdien* ved computerbrug. Og hvis A-holdet skal være attraktivt for almindelige mennesker i alle samfundslag, skal der gøres op med foredomme og kastes lys på mennesker af kød og blod. Og ikke nok med det; mennesker af begge køn.

Da Internet er et forholdsvist nyt medium, findes der masser af fordomme om, hvad det egentlig er for en størrelse. Historien gentager sig; nye mediefænomener gør ofte mennesker usikre og bange, og det resulterer i, at debatten fremstår i et fejlagtigt lys. Videovolds-debatten er et godt eksempel på dette; der fandtes ingen grænser for, hvilke skadelige effekter man troede,

¹Dagens och morgondagens internetanvändare, Kairos Future AB

at dette medium ville føre med sig, og panikken spredte sig som løbeild. Nye medier har tilsyneladende en tilbøjelighed til at skabe 'moralisk panik' i samfundet ² og meget tyder på, at det nu er Internet som står for tur.

Mit overordnede formål med denne rapport er et forsøge at bygge bro mellem de kvantitative kundskaber man allerede har om Internetbrugere, og supplere med en dybere forståelse om hvad det er, som mennesker egentlig foretager sig med deres computer og Internetopkopling i hjemmet.

Mit udgangspunkt er altså meget forudsætningsløst; hvorfor anskaffede man en computer til husstanden, hvad bruger man denne til, og hvilke anvendelsesområder er det som tages i brug, når man kopler sig op på Internet? Er der eventuelt tale om vanemønstre og rutiner, som vi kender fra megen af den øvrige mediebrug, som vi mennesker aktiverer os med i hverdagen; gør man det samme hver gang man *surfer* på Internet, eller forandrer det sig med tiden? Jeg er endvidere interesseret i at forsøge indplacere Internetbrugernes udvikling indenfor fire faser, som man kan befinde og forflytte sig indenfor. Den ene er usikkerhedsfasen, den anden er indsigtstfasen, den tredje er naturaliseringsfasen og den fjerde og sidste kaldes for mæthedsfasen.

Ligesom jeg søger fordybende og nuancerede kundskaber om menneskers computer- og Internetbrug, er jeg samtidigt interesseret i at belyse, hvordan så forskellige mennesker som muligt bruger den nye informationsteknik både med henblik på alder og køn, uddannelse og arbejde, boligforhold og -område samt livssituation. Samtidigt har jeg valgt at lade mit udvalg afspejle virkeligheden forstået på den måde, at kvantitative undersøgelser har vist, at Internetbrugere repræsenteres af flere mænd end kvinder, flere med længerevarende uddannelser, flere bosatte i storbyen etc.

Metodisk har jeg foretaget dybdeinterviews med mennesker i deres hjemmiljø, og i mit udvalg finder man sammenlagt ti personer i alderen fra 22 til 65 år. Syv af dem er mænd, tre er kvinder. Tre er studerende ved universitetet, en er på barselsorlov og en er pensionist. En er billedkunstner og fire er erhvervsarbejdede indenfor forskellige brancher. De fleste er bosatte i storbyen (otte af dem), en kommer fra en mellemstor by (Växjö) og en fra en mindre by (Alingsås).

Jeg vil rette et stort tak til samtlige interviewpersoner, som indvilligede i at stille op på et dybdeinterview, og som gæstfrit åbnede op for deres hjem og for deres medieoplevelser. Også et tak til kollegaer, venner og bekendte, som tog den første kontakt med disse mennesker.

Det har været alt andet end kedeligt at foretage interviewene, og jeg håber, at jeg har lykkedes at formidle lidt af det engagement og den fortælleglæde, som jeg blev bemødt med!

²Nick Carter-litteraturen blev forbudt i Stockholm 1909, Boéthius (1987): "Kampen mot 'smutslitteraturen' åren före 1914"

Rapporten er disponeret på følgende måde. I *kapitel 1* giver jeg et indblik i den nordiske IT-debat, hvor samfundsforskere diskuterer hvilke muligheder- og problemer der opstår i kulturen, når stadig mere af kommunikationen og informationen foregår elektronisk.

I *kapitel 2* vil jeg give nogle baggrundsfakta om Internet; blandt andet kommer jeg kortfattet ind på, hvad et netværk er, hvordan Internet opstod, samt giver nogle eksempler på en række tjenester på Internet. Jeg sammenligner Internet-'surfing' med avislæsning ganske kortfattet i forsøget på at 'afmystificere' mediet en smule. Resten af kapitlet handler om svenskernes computervaner og om Internetbrugerne. Store spørgeskemaundersøgelser har indkredset, hvem Internetbrugeren kan tænkes være, samt hvilke positionelle og strukturelle faktorer der kendetegner denne "normalbruger". Man ved altså mere eller mindre præcist, hvor man kan finde Internetbrugerne i det svenske samfund, hvilken type af arbejdspladser som de arbejder på, samt hvor mange der har adgang til Internet i hjemmet.

I *kapitel 3* vil jeg forsøge indkredse forskellige aspekter omhandlende medier og hverdagsliv, som er vigtige for det perspektiv, som jeg bygger mit problemområde på. Jeg vil kortfattet beskrive Sveriges forandrede medielandskab, hvorefter jeg ud fra David Morleys volyme: *Television, Audiences & Cultural Studies* (1992) kommer ind på nogle af de forskningsresultater og betragtninger, der kan være relevante i forsøget på at forstå menneskers mediebrug. Jeg vil ligeledes give et indblik i et studie om unges medie/computer vaner samt afslutningsvis beskrive fire udviklingsfaser, som en Internet/computerbruger kan befinde og forflytte sig indenfor.

I *kapitel 4* præciserer jeg mit problemområde, mit formål og mine problemstillinger samt redegør for min fremgangsmåde.

I *kapitel 5* besvarer jeg i analysen systematisk mine problemstillinger for hver af interviewpersonerne.

Og i *kapitel 6* forsøger jeg at foretage de store penselstrøg i en endelig konklusion.

1

Den nordiske IT-debat

Som jeg nævnte i indledningen er den digitale teknologi og Internet i særdeleshed fænomener som får stadig større opmærksomhed i massemedierne. Men IT-debatten foregår ikke kun via TV, radio og aviserne. Indenfor humaniora og samfundsvidenskaberne kan man ligeledes spore en voksende interesse for at studere brugen af computer- og informationsteknologi.

Man rejser bl.a. spørgsmål om, hvilke muligheder - og problemer som opstår i kulturen og kulturlivet, når stadig mere af kommunikationen og informationen foregår elektronisk. Dette kan siges at være et udgangspunkt for en bred diskussion blandt norske og svenske samfundsforskere, og jeg vil her give eksempler på nogle af de perspektiver der tages op i essays fra tre antologier: *Brus över landet* (1993) af Lars Ingelstam og Lennart Sturesson (red.), *Kulturens Digitale Felt* (1993): af Terje Rasmussen og Morten Søby (red) samt *Världens Största Maskin* (1995): af Magnus Karlsson og Lennart Sturesson (red).

1.1 Tilgængelighed og uddannelse

Et tillempningsområde med en stærk tilknytning til demokratiske rettigheder er IT som uddannelsesredskab. Uanset geografisk bostadsområde, alder og sociale kontakter kan distanceundervisning på regional, national eller international niveau tilbyde den studerende adgang til ekspertiser indenfor det aktuelle område. Men hvordan ser det ud med tilgængeligheden, spørger Wachtmeister (1995) sig. Den tiltænkte anvendelse af informationsteknologien stiller i dag krav, som langt fra alle kan opfylde. Et af kravene er at have adgang til en computer med modem eller en anden form for nettilslutning; og det får man som sagt ikke gratis.

Sverige er ganske vist et af verdens computertætteste lande. I foråret 1994 fandtes der totalt 1,25 millioner computere i landet, og hos 15 procent af de svenske husstande fandtes en hjemme-computer (SOU 1994:94). Salget af computere til privatbrug går efter sigende strålende, og CD-ROM-afspillere blev markedsført som årets julegave allerede i 1994.

Wachtmeister tror dog ikke så meget på, at graden af *IT-modenhed* er et generationsspørgsmål. Hun mener tværtimod, at det er en illusion at tro, at den generation som nu er på vej ud i arbejdslivet skal have opnået en sådan status. Forholdet i de svenske skoler er i dette henseende problematisk; lærerne kan ofte mindre end eleverne og er ligeledes ofte stærkt negative til datoriseringen. IT-kommisionens forslag i august 1994 omfattede bl.a. en storsatning på skoleområdet. Hvert barn skal have sin egen computer med tilkøpling til bl.a. Internet. Wachtmeister synes ikke, at dette på nogen måde

er et dårligt forslag, hvis der altså fandtes penge til teknik samt til uddannelse af lærerkræfterne. Men hun tror til syvende og sidst, at det varer mange år før en hel generation kan siges at tage IT for givet. Wachtmeister mener, at sådan som det ser ud nu, så er vi i stort set alle IT-analfabeter.

Lennart Weibull (1996) ser i en undersøgelse som bygger på cifre fra 95' på computerudrustning i husstande med forskellige sociale tilhørsforhold. Han kommer bl.a. frem til, at både når det gælder besiddelse af en computer samt en tilslutning til Internet, så er ekspansionen langt størst i de resursestærke husstande. Det er fremfor alt de yngre og højt uddannede PC-brugere som har adgang til Internet i hjemmet. Weibull peger på, at der er sket en tydelig øgning i antallet af mennesker med adgang til en computer i de svenske husstande, men at øgningen endnu ikke kan karakteriseres som en kraftig ekspansion. Forudsætningen for at almenheden skal skaffe sig en computer, tror han dels kan være, at der succesivt skabes en bevidsthed blandt befolkningen om computerens vigtigste anvendelsesområder; at man feks. ved, hvad den er god til som et supplement til hjemmekontoret eller som et led i en hobby-virksomhed. Weibull mener, at først når man har gjort klart for sig, hvad den kan bruges til, så kan computeren integreres i husstanden på en naturlig måde.

Andre faktorer han kommer ind på er forandringer i menneskers sociale vaner og livsmønstre, som også er forudsætninger for medieteknologiens udbredelse, samt at computerens status også kan spille en afgørende rolle for, om man vælger at anskaffe en til hjemmet. Den gruppe som han tror har sværest ved at tage computeren og Internet til sig (ligesom megen anden medieteknologi) er den store gruppe af husstande bestående af ældre mennesker.

Östlund (1995) taler ligeledes om menneskers tilgængelighed til IT. Hun kan forestille sig, at A- og B-hold kan skabes på forskellige niveauer; for eksempel hvad angår uddannelse, bopæl og kommunale resurser. Hun henviser i denne sammenhæng til forskningsresultater udført af Hedman (1994) fra Lunds Universitet. Han har set på kommuners forskellige satsninger på IT-området og kommer bl.a. frem til, at Linköping er et eksempel på en vinder, mens Ludvika er et eksempel på en taber. I samme rapport stiller Hedman spørgsmålet, om der i fremtiden vil blive skabt geografiske områder, hvor der vil findes resurser i form af avancerede digitale informations- og kommunikationssystemer, videregående uddannelser, gode boligforhold, et godt miljø og en udbygget omsorg; hvor også den veluddannede befolkning vil findes.

Östlund kommer ligeledes ind på, at når man taler om tilgængelighed, er man også nødt til at tale om forudsætninger. Hun påpeger, at der ikke findes en normalbruger, men istedet brugere med forskellige forudsætninger. Forventningen om at IT skal mindske såvel geografiske som sociale afstande er problematisk. Geografisk afstand kan bevisligt sammenføres med hjælp af telekommunikationer. Men adgang til information eller

adgang til teknik er ikke ensbetydende med at kommunikationen mellem mennesker øger eller at flere engagerer sig politisk.

Ingelstam og Sturresson (1993) påpeger i forordet til bogen *Brus över landet*, at enhver teknik skaber sine vindere, men ikke så sjældent også sine tabere. I en tidlig fase af en vis tekniks udvikling er det ikke særligt overraskende, at det er de stærke og kompetente som først tager den nye teknik i brug. Dette har tidligere vist sig indenfor en række andre tekniske anvendelsesområder så som bilen, telefonen, energiteknikområdet etc. Men også når det handler om medicinske fremskridt, gør dette sig gældende; det gavner i første omgang patienter som har adgang til de mest veludrustede klinikker og videnskabeligt højtstående hospitals-systemer. Man kan altså notere, at masseproduceret og masseanvendt teknik oftest får dybtgående politisk, psykologisk, kulturel og klasse-mæssig betydelse. Men at svare på hvilken er dog straks sværere.

Forfatteren og journalisten Lasse Svanberg (1993) tilhører ikke teknikpositivisterne, men ser istedet ulemperne som følger med i IT's kølvand. Han mener, at vi forføres af informationsteknologien i en sådan grad, at vi glemmer kunsten at kommunikere med hinanden. Han mener også, at vi i vores uforstand lever efter mottoet: *alt nyt er godt nyt, og det der er aller nyest er aller bedst*. Svanberg mener, at informationssamfundet er et kvalificeret blufnummer; en teknokratisk samfundsvision, som udelukkende består af kommercielle forhåbninger om at ekspandere computer- og kommunikationsteknologierne og udvide det dertil knyttede ekspertvælde.

1.2 Teknikken som en social konstruktion

Terje Rasmussen og Morten Søby (1993) mener, at for at kunne forstå de mange nye digitale felter i kulturen er man nødt til at begynde med mindst to erkendelser. For det første er vi objekter for vores innovationer; vi indgår i stadig større grad i vore egne teknologiske "løsninger". Det man troskyldigt kalder "informationsteknologisk værktøj" bidrager til ændringer af vores opfattelse af tid, rum og virkelighed på en sådan måde, at man trygt kan sige, at "værktøjet" bruges mod os selv. Den anden erkendelse bygger på det faktum, at det voksende teknologiske arsenal er menneskets produkt - en integreret del af vores handlings- og ikke mindst vores ansvarsområde. Søby & Rasmussen mener, at den tid definitivt er forbi, hvor man kan skelne mellem menneske som ånd og teknik som materie.

På baggrund af disse erkendelser mener de, at en øget indsigt om informationsteknologierne skal opsøges i samfunds- og kulturteori, hvor teknologien i større eller mindre grad er optaget som elementer. Kun der kan betydningen belyses og sættes i kontrast til mere vidtspændende samfundsmæssige forhold. Teknologiens tiltagende sociale betydning behøver derfor heller ikke opfølges af en rendyrket teknologiteori, men af en generel og mangesidig samfundslære som sammenlænker sociale, kulturelle og teknologiske forandringer. Fordi digital teknologi sprænger

fremtidsvisioner om mediebrugen, da den bearbejder information og kommunikation og opløser faste forhold mellem rum og tid, kan den ikke betragtes med de gamle teknologiteoretiske briller. Heller ikke passer den ind i massemedieforskningens ordnede skuffer. Uden at man taber det historiske af syne må den vurderes på egne præmisser i sammenhæng med parallelle kulturelle tendenser (ibid).

Aarseth (1993) mener, at når man diskuterer de "nye medier", skal man være bevidst om, at der foreligger to vigtige betydningsforskelle som man skal tage i betragtning: a) nye teknologiske principper, der bliver udnyttet til medieformål; eller b) kommunikationsformer, som indebærer nye kulturelle mønstre. En ny medieteknologi er ikke nødvendigvis det samme som et nyt medium. Et eksempel på dette er CD-pladen, som i dag har erstattet LP'en. Pladebranchen blev ikke forandret da CD'en gjorde sit indtog og forholdet mellem producenter og konsumenter er det samme som tidligere. Selv om de tekniske forskelle er væsentlige, er de kulturelle forskelle næsten umærkelige. For en kulturforsker repræsenterer CD-pladen derfor ikke et nyt musikmedium, kun en industriel effektivisering.

Disse betydningsforskelle er endvidere vigtige, når man vil studere den såkaldte digitale "medierevolution". Aarseth mener, at en revolutionsretorik er forståelig i markedsførings sammenhænge, men er en svaghed når den bruges af forskere, pædagoger og samfundskommentatorer. Mere konkret giver denne svaghed sig udtryk i, at man fokuserer på innovationer i materiel teknologi og dermed overser teknologiens sociale sider, som i realiteten er meget vigtigere. At en ny medieteknologi er blevet udviklet har ingen konsekvenser for samfundet, så længe markeds kræfterne hindrer den i at blive taget i brug. Ligesom medieteknologi som hovedsaglig har en støvsamler-funktion i hjemmet heller ikke er særlig interessant. Det er den sociale konstruktion, *brugen* af eksisterende medieteknologi der er interessant; ikke den nye teknologi i sig selv. Teknikken er selvfølgelig en nødvendighed, men den er ikke et tilstrækkeligt vilkår.

Östlund (1995) kommer ligeledes ind på, at teknikken hviler i sociale strukturer, som ikke lader sig forandre bare fordi et nyt apparat installeres. Teknik som sådan forandrer ikke menneskers adfærd eller deres økonomiske og kulturelle baggrund. I stedet for at se teknikken som en forandrende kraft, kan man snarere påstå at teknikken *spejler* den sociale orden i samfundet. Östlund mener dog ikke i denne sammenhæng, at teknikken ikke forandrer samfundet, men hun mener at påvirkningsfaktoren ofte overvurderes.

Filosoffen Bo Dahlbom (1993) beskriver sig selv som teknikentusiast, men han mener, at man skal satse på teknikken gennem at satse på mennesker. Man bør stoppe at se på teknikken som automatisk, men i stedet anse den som det middel den er og altid indlede med spørgsmålet: "hvem er det, der vil kommunikere med hvem og hvorfor?". Denne enkle kommunikationsmodel synes Dahlbom er meget vigtigere i diskussionen

om "informationsstrømmen", end det er at begynde med at diskutere gigabits og andre tekniske detaljer.

Dahlbom mener, at gamle idéer gentager sig i dagens samfund dog iklædt nye termer og eksemplificeringer, men han mener, at begreb og distinktioner forbliver lige så gamle som Platon selv.

Spørgsmålet om hvorfor vi kommunikerer skitserer han i fire svansmuligheder:

- (a) udøve magt
- (b) betjene
- (c) udveksle synspunkter
- (d) berige omverdenen

Disse fire former for kommunikation genfinder Dahlbom i fire af computerteknikkens slagord:

- (a) styrning (system)
- (b) støtte/hjælpemiddel (værktøj)
- (c) netværk (integration)
- (d) grænsesnit (anvendervenlighed)

Computerteknikken i 60'erne lanceredes som en styreteknik såvel for administrationen som produktion. I slutningen på 70'erne kom idéerne til computerteknikken som værktøj; idéer som førte til forestillingen om teknikken som et hjælpemiddel. Da man præcis havde fået sin egen arbejdsstation, sit personlige hjælpemiddel, så begynder man i slutningen på 80'erne at snakke om betydelsen af netværk.

Et slagord som ligger tæt på idéen om teknikken som et hjælpemiddel, er idéen om grænsesnittets betydelse. Dette begreb er meget anvendeligt siger Dahlbom, da grænsesnittet er kulissen, virkelighedens forside, men også den side vi vælger at vise frem. Butiksvinduer, bilen, hjemmet, kroen er eksempler på grænsesnit til virkeligheden. Ved at gøre den 'flade' så anvendervenlig som muligt, gør vi den samtidigt attraktiv, mener Dahlbom.

1.3 Brugervenlighed

Et andet indlæg i debatten om informationsteknologien handler om brugervenligheden. Wachtmeister (1995) mener, at USA's tidligere præsident George Bush har et forkert udgangspunkt, når han udtaler at enhver amerikaner skal have lært at programmere sin video inden år 2000. Wachtmeister mener ikke, at det er mennesket som skal anpasse sig efter maskinen. Hun mener tværtimod, at IT-industrien alt for længe og i for høj grad har ignoreret, hvordan menneskets logiske tankegang ser ud. De tekniske innovationer har fulgt det tekniske systems logik, som ikke er naturlig for os og som derfor kræver at vi uddanner os.

Wachtmeister mener ligeledes, at leverantørerne effektivt blokerer for anvendelsen af mere sofistikerede computerfunktioner ved bl.a. at udforme ubegribelige instruktionsbøger med en kryptisk terminologi. Hun mener, at selv entusiaster skræmmes af inkompatible teknologier og for brugeren ulogisk opbyggede grænsesnit. Uden stærke motiver, en jernvilje og gerne et batteri af tjenstevillige eksperter indefor rækkevidde, mener hun ikke, at brugeren i dag kan finde ud af at tilkoble sig til nettet, og endnu mindre begynde udnytte tjenesterne.

Jörgen Nissen (1995) tror, at vi i fremtiden behøver vejvisere for at kunne finde rundt i informationshavet. Han peger på behovet for to typer af eksperter; for det første en navigationsekspert, som skal hjælpe os med at manøvre forskellige former for computerprogrammer. Og for det andet en indholdsekspert, som skal hjælpe os med at tage den information frem, som vi vil have.

Nissen mener også, at der er en lang vej fremfor os, før programvarerne bliver anvendervendelige, og før vi som brugere bliver tilstrækkeligt dygtige. Informationsmængden øger stadig, og han mener, man enten vil behøve eksperthjælpen eller alternativt helt vælger at vende teknologien ryggen, fordi det virker for kompliceret og uoverskueligt.

1.4 Det moderne industrisamfund og IT

Doktoranden, Magnus Johansson (1993) diskuterer nogle mulige forklaringer til, at IT har fået så stor en gennemslagskraft, ligesom også den samfundsofattelse som ligger til grund for IT er blevet så udbredt.

Han mener, at hovedforklaringen er, at organisation, systematisering, overblik, kontrol og kommunikation er afgørende for, at det moderne industrisamfund skal kunne fungere. Alt dette kræver information i form af forskellige slags registre og informationssystemer, og for at kunne håndtere de problemer som den stigende informationsmængde volder, anvendes forskellige hjælpemidler, både tekniske og organisatoriske. Derfor er informationssamfundet ikke et *produkt* af computernes eller microelektronikkens tilkomst, snarere er computerteknikken et svar på de problemer som opstår, når vi forsøger at bemestre den voksende administration.

En anden og næsten modstridig position er den forklaring, at informationssamfundet er opstået som et svar på en teknisk mulighed. Indenfor denne forklaringsmodel kan man næsten høre teknikere og ingeniører sige: "vi har en masse tekniske løsninger som leder efter problemer". At man betoner teknikens muligheder tjener her som en motivation til at drive udviklingen fremad (ofte kaldet *technology push*).

En tredje forklaring til, at synet på informationssamfundet har fået så stor en gennemslagskraft bygger på forskydningen i arbejdets struktur som skete under 60'erne, 70'erne og 80'erne. Landbruget og industriproduktionen blev

efterhånden rationaliseret; ikke mindst med hjælp af computere og informationsteknik er en stor del af arbejdskraften nu gået over til at tilhøre tjenestesektoren. Mange fag indenfor tjenestesektoren kan karakteriseres som værende informationsfag; bl.a. lærere, journalister, bibliotikarer, postbude, bankpersonale etc. Indenfor dette ræsonnement ligger også en antagelse om, at den vigtigste produktionsfaktor i fremtiden bliver just information.

Johansson nævner at ingen af de tre forklaringer er hverken ukontroversielle eller udtømmende, men bør kompletteres med en diskussion om magtens fordeling i informationssamfundet. Den væsentligste indsigt mener han er, at det skal være kulturelle kvaliteter i interaktionen mellem mennesker snarere end socio-økonomiske forhold som skal afgøre i hvilken retning som samfundet skal udvikles.

1.5 Opsummering

Jeg har i dette kapitel forsøgt at give et indblik i nogle af de refleksioner som forskere har gjort sig om forholdet mellem informationsteknologien og mennesket. Diskussionen om IT er selvfølgelig meget mere omfattende, men jeg har forsøgt at udvælge nogle grundlæggende perspektiver, som jeg synes er vigtige, når man diskuterer informationsteknologiens betydning i kulturlivet.

For det første tror jeg, at det er en ofte overset erkendelse, at vi har et ansvar for den stigende teknologisering i samfundet. Mange af os oplever, at teknikken kommer snigende ind på os; og man står som menig mand/kvinde magtesløs og stiltiende overfor udviklingen. Vi befinder os i en slags "venteposition", hvor vi har en tiltrængt mulighed for at engagere os i, hvad vi egentlig vil have, hvordan samfundet skal se ud etc.

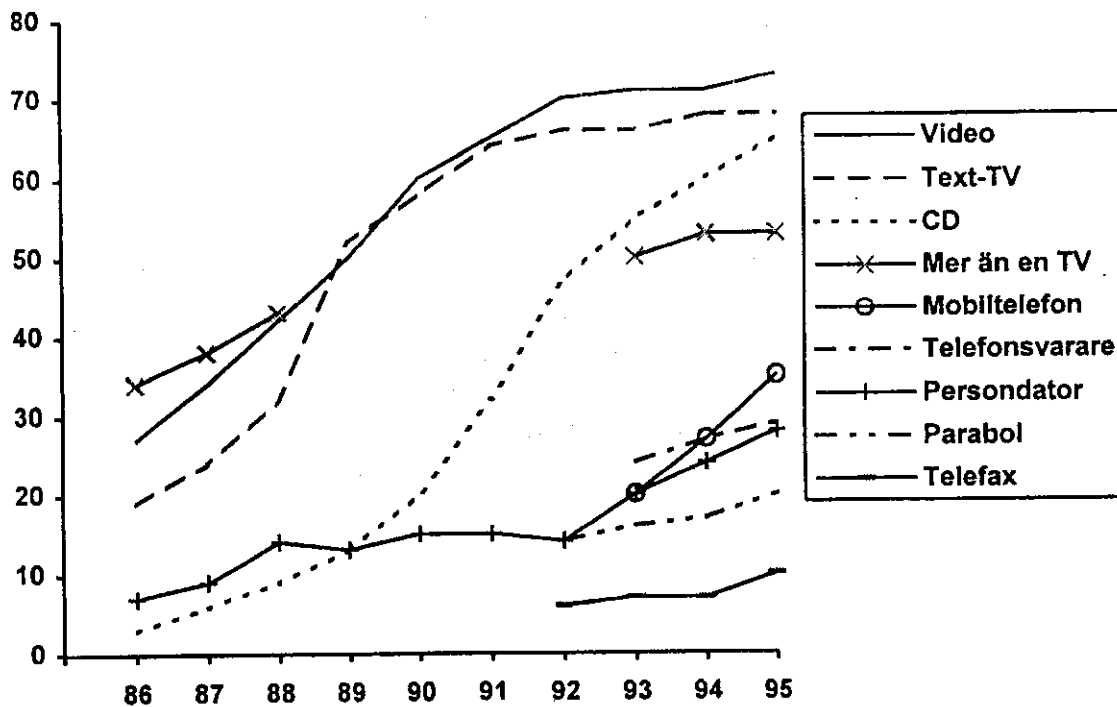
En andet vigtigt perspektiv i IT-debatten handler om menneskers forudsætninger for at deltage i den nye teknologi. Det er tydeligt, at ikke alle har samme mulighed og samme forudsætninger for at tage del i den digitale teknologi. Brugervenligheden eller mangel på samme, er også et punkt som samfundsforskerne diskuterer. Det påpeges i denne sammenhæng, at det ikke er mennesket, som bør anpasse sig til maskinen. Operativsystemer er ofte svært gennemskuelige, og der peges derfor på et behov for eksperthjælp både på navigation- og indholdssiden, som kan guide brugeren i den digitale computer"jungle".

Et andet perspektiv handler om, at informationssamfundet i dag i høj grad er afhængig af teknikken. Computerteknikken er et svar på de problemer som opstår, når man forsøger at bemestre en voksende administration. Og derfor mener Johansson ikke, at informationssamfundet er et produkt af computernes eller microelektronikkens tilkomst, snarere tværtimod.

Internet og dets brugere i Sverige 95/96

Som det fremgår af følgende figur, (SOM-rapport nr 16, s. 195), så er der sket en kraftig ekspansion i erhvevelsen af forskellig medieteknologi i de svenske husstande.

Opgivet tilgang til forskellig slags medie- og informationsteknologi i hjemmet 1986-1994 (procent)

Kommentar: Procenten anger andelen av befolkningen som bor i hushåll där respektive medieteknologi finns.

Källa: SOM-undersökningarna 1986-1995

Og det er IT-brug udfra kvantitative undersøgelser, som det skal handle om i dette kapitel. Hvordan ser det ud i Sverige med hensyn til computer- og Internetbrug på arbejdspladser og i hjemmene?

Da Internet stadigvæk af mange betragtes som et nyt medium, har jeg indledningsvis valgt at beskrive nogle baggrundsfakta, som jeg mener kan være relevante i forhold til at forstå, hvordan Internet opstod, og hvad der karakteriserer dette medium. Jeg indleder kortfattet med at beskrive, hvad et netværk er, samt hvilke kanaler der er de almindeligste for at tilslutte sig det digitale net. Jeg giver ligeledes et indblik i Internets historie samt et overordnet og meget kortfattet indtryk af dets enorme udbud og databaser.

- En anden form for nettilslutning, som man forventer vil brede sig meget indenfor de kommende år er ISDN (Integrated Services Digital Network) som er højhastigheds-telefonlinier med stor kapacitet. Hittidige barrierer for udbredelsen af dette net har bl.a. været de høje tariffer.

- En ny type af højhastigheds-telefonlinier med større kapacitet end ISDN er *bredbåndsnettet*. Via disse 'bånd' kan man f.eks. sende videosignaler af en meget høj kvalitet direkte til den enkelte husstand, eller man kan tilbyde forskellige interaktive tjenester. En etablering af bredbåndsnettet kræver imidlertid store investeringer og hører primært fremtiden til.

- Den sidste mulighed er den *trådløse kommunikation* (ibid).

Ser man på den faktiske udbredelse af computere i svenske hjem, så skete den største stigning i årene mellem 1990-1995. Udviklingen på hardwareområdet i kombination med prisudviklingen har medført, at der i Sverige 1995 fandtes ca. 1,5 millioner PC'er, antallet IBM og IBM-kompatible lå på omkring en million og Applecomputere stod for ca. en halv million. Microsoft har etableret en dominerende markedsposition med deres Window-system, og Sverige har markeret sig som et af de førende lande i verden indenfor de fleste telecom-områder: PC'er, mobiltelefoner/computere, glasfiberkanaler med mere og også digitale veksler for både stationær og mobil kommunikation (Asplund, 1995).

Som det fremkommer af nedenstående figur, så befinder de nordiske lande sig i midten på 90'erne blandt de absolut førende lande i verden målt på antallet af datalinier.

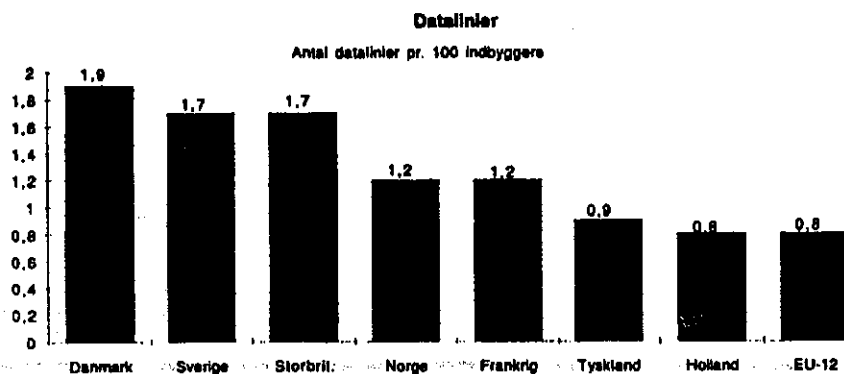

Fig. 11 Antallet af datalinier (kilde: IDC)⁷⁹ (grafik: jff)

Ser man på samtlige fænomener med tilknytning til informations-samfundet og computere er det afgjort mest omtalte i disse år Internet. Men Internet er ikke det eneste netværk; der findes en del forskellige typer af netværk, og jeg har valgt her kun at nævne nogle af de største systemer.

Der findes netværk for kommercielle informationstjenester som for eksempel *Compuserve*, hvor abonentene blandt andet får adgang til diskussionsgrupper, nyhedsrapportering, mulighed for at foretage flyreservationer og booking af hotelværelser. Fra disse netværk har det tidligere været svært at komme ud på Internet, men nu findes der Gateways (porte, hvorigennem man kan komme ud på Internet). Det er derimod ikke almindeligt, at man via Internet kan komme den modsatte vej ind på *Compuserve* (Wiggins, 1995).

Der findes også meget specialiserede netværk, hvor man bl.a. kan handle med værdipapirer af forskellig slags. Det kan også være systemer for computerhandel; eksempler på sådanne netværk kan for eksempel være *Dow Jones* og *Mead Data Central*. Disse former for netværk er ofte meget dyre at få adgang til, og de er tillige langsomme og giver heller ikke brugeren mulighed for at begive sig ud på Internet (ibid).

BITNET/CERN er et netværk som hovedsaglig er blevet anvendt indenfor den akademiske verden. Det har en stor hastighed og kapacitet og indeholder email funktionen, men er på grund af Internet ved at uddø (ibid).

Commercial public data networks anvendes ofte af firmaer så som banker, som på denne måde undgår dyre og ofte langsomme teleoverføringer. Et sidste eksempel på netværk er *BBS* (Bulletin Board System) ofte omtalt som opslagstavler, som også er et netværk bestående af diskussionsgrupper, hvor alle som har adgang til et bestemt telefonnummer kan tilslutte sig (ibid).

2.2 Internets historie

Ligesom så mange andre gennembrud på teknikområdet så startede også Internet i USA. Indenfor det amerikanske forsvar begyndte man i 60'erne at diskutere, hvordan man skulle løse problemet med sårbare computere som risikerer at blive "ukampdygtige" i krigssituationer; og i særdeleshed ved atomangreb. Løsningen byggede på en distribueret computerkapacitet, dvs at mange små ligeværdige computere blev sammenbundet i et netværk, hvor alle på nettet havde mulighed for at tage imod, bearbejde og viderebefordre meddelelser. Antallet tilkoblere imellem de forskellige computere skulle være flertallige på en sådan måde, at kommunikationen mellem to af dem skulle kunne garanteres, også selv om en eller flere af kontakterne dem imellem blev afbrudt (Nydén 1995).

Resultatet af disse forskningsanstrengelser ledte til ARPANET, et computernetværk i USA med et relativt begrænset antal sammenkoblede computere som havde til formål at transportere information indenfor det amerikanske forsvar.

En af de videre konsekvenser af de erfaringer man gjorde indenfor ARPANET-projektet ledte til, at seks supercomputere lokaliseret på forskellige steder i USA blev sammenkoplede i midten på 80'erne, hvormed

et nyt netværk indenfor universitetsverdenen blev etableret. NSFNET (National Science Foundation) var navnet på dette netværk, som på et tidligt stadium tog en beslutning som bl.a blev afgørende for Internets fremtid. Man bestemte sig nemlig for at lade administrationen af nettet gå til den operatør, som gav den laveste pris. Og resultatet blev, at en stiftelse ved navn MERIT overtog ansvaret for nettets drift. Interessenterne i stiftelsen bestod af otte universiteter i Michigan samt IBM. MERIT grundlagde stiftelsen ANS som skulle stå for nettets drift og support, og i 1991 blev et kommercielt enhed dannet; ANS COR+RE Inc., som skulle give kommercielle firmaer adgang til nettet.

At kommercielle firmaer nu blev indblandet i håndteringen af universitetsdatanettet i USA fik såvel NSF som den amerikanske kongres til at begære indsyn i nettets retningslinier. De kom imidlertid frem til, at en kommerciel trafik dog mod en markedsmæssig betaling var acceptabel, så længe den ikke influerede på universitetstrafikken. Dette lagde grunden for en økonomisk stabilitet i NSFNET, hvilket gjorde det muligt at ekspandere overføringskapaciteten.

Dette netværk forgrenede sig og lagde grunden til Internet. En yderligere støtte fra den amerikanske regering i 1991 gjorde det muligt at udvide trafikken og gav tillige en organisatorisk styrke til Internetstrukturen. Samtidigt blev et antal andre net dannet i Europa, bl.a det nordiske NORDUNET, som blev tilkøbet på det amerikanske net (ibid).

2.3 Internet, en udpræget decentral struktur

Internet befinder sig i stadig større grad i søgelyset. Og som jeg senere kommer ind på, indeholder Internet også tjenester som stadig flere har kendskab til, men også aktivt tager del i.

Internet er for det første i år 1996 verdens største globale netværk (et netværk af net). Det består af ca 20 millioner anvendere, som er tilsluttet til nettet fra næsten alle lande rundt omkring i verden. Tilvæksten på Internet er svimlende, omkring 10 procent om måneden. Man regner altså med at der vil være over 100 millioner brugere ved sekelskiftet. Ca. 800.000 servere er tilsluttet til nettet.

Anvendelsen af elektronisk post er en af de funktioner på Internet som vokser lavineagtigt. Email-adresser dukker op i flere forskellige sammenhænge. Det er snart lige så almindeligt med email-adressen på visitkortet som telefonnummeret, og man ser email-adresser på TV-skærmen, i tidsskrifter, aviser etc.

En ting som udmærker Internet er, at de aller fleste tjenester er gratis. Den elektroniske trafik er til en vis del bekostet af amerikanske universiteter via skattemidler. Men oftest er der ingen som tager betalt, der er ikke nogen ejere, og der er ikke nogen kontrolorganisation. Det eneste der koster noget, er altså abonnementet. Et karakteristikum hos Internet er, at det er

demokratisk og ikke har nogen central styrelse. Alle kan derfor i praktikken være med til at udbygge og ekspandere Internet. Internet kan derfor anses som et strålende bevis på et sandt og fungerende anarki og lever ligeledes op til devisen om at information vil være fri (Karlsson 1994).

2.4 Anvendelsesområder på Internet

Udbudet på Internet er så utroligt stort og dynamisk, at det er umuligt at give en fyldestgørende oversigt. Det er medie som både indholdsmæssigt og i antallet brugere vokser eksplosivt. Karlsson (1994) er en af dem som har forsøgt at opridse nogle hovedpunkter på Internets tjenester, men det er som sagt langt fra at kunne betragtes som en fuldstændig fortegnelse over indholdet.

Email

Email (elektronisk post) er en kommunikationsfacilitet til elektronisk overførsel af breve via nettet. Ligsom faxen kræver det hverken frimærker eller kuverter, og man er heller ikke afhængig af postkontorets åbningstider, lange køer etc. Det er i dag en af de populæreste tjenester på Internet, og millioner af mennesker sender emails hver eneste dag, og man kan nå mennesker over det meste af verden. Email kan sendes både til enkeltpersoner men også til større definerede grupper som f.eks. alle medarbejdere i et firma.

I modsætning til at telefonere er dette en økonomisk måde at kommunikere på, og man har også her mulighed for at sende store mængder med information; hurtigt. En anden fordel ved email er, at man kan kontakte folk på en *ikke påtrængende* måde. Ikke mindst i arbejdstiden kan dette være en fordel, hvis man ikke gerne vil forstyrre, eller hvis en person er svær at træffe. Med email meddelelser kan modtageren selv bestemme, hvornår vedkommende har tid og lyst til at læse og eventuelt besvare henvendelsen. Email er også nemt at bruge, hvilket også er en faktor som er med til at øge antallet af brugere. Et af de mest brugervenlige email-programmer hedder Eudora.

En ulempe ved email er, at fordi det er et forholdsvis nyt kommunikations medie, er det endnu ikke tilgængeligt for alle, hvilket i høj grad begrænser mediets rækkevidde. Man kan godt nok nå rundt i de fleste afkroge på jordkloden, men sandsynligheden for at faster Olga i nabokommunen har anskaffet sig Internet er nok ikke så stor. En anden ulempe er, at det kan være svært at finde email-adressen til dem, du vil skrive til. Dette er en af de sværeste søgninger, du kan gøre på Internet. Det findes nemlig ikke noget tilsvarende telefonkataloget, hvor email-adresser er registreret. Endnu!

Newsgroups

Newsgroups (konferencer) er også en kommunikationsfacilitet, men struktureret omkring interesse- eller nyhedsgrupper. Over nettet kan man via newsgroups udveksle informationer, erfaringer og nyheder med andre brugere af nettet, der har præcis de samme interesser. I begyndelsen af '95 var antallet af nyhedsgrupper nået op på ca. 5.000 forskellige (Kjær, 1995). De svenske konferencer kaldes for swnet og er ligeledes inddelt efter forskellige emner. Nogle eksempler på engelsksprogede newsgroups:

*Comp (computer)	computerrelaterede emner
*Sci (science)	videnskabelige emner
*News	nyheder og information omkring Internet
*Rec (recreational)	hobby og fritidsrelaterede emner
*Soc (social)	samfunds relaterede spørgsmål
*Talk	alment snak
*Misc (miscellaneous)	diverse
*Alt (alternate)	valgfrie emner

Elektronisk filoverføring (FTP)

Hvis man har fuld tilgang til Internet, så er det også muligt med hjælp af FTP-funktionen (File Transfer Protocol) at begive sig ud til flere tusind forskellige computersystemer over hele verdenen. Man kan for eksempel opkoble sig til universiteters databaser og *overføre filer* til sig egen computer. Det kan være alt fra computerprogrammer, artikler, billeder og lyd til multimedieprogrammer. Og mængden af filer som står til rådighed på forskellige FTP-servere er enorm ude på Internet.

FTP sørger dog kun for selve transporten af den fil, man har bestilt. Vil man kunne læse dokumentet, er man nødt til først at overføre filen, gemme den på eget lagermedie og derefter pakke den op og køre den. Søgefaciliteten Archie gør det muligt at søge efter filer på alle nettes FTP-servere på én gang.

Databaser & World Wide Web

På Internet defineres databaser oftest som steder, hvor man kan finde og hente forskellige former for information. *Gopher* er et af de søgesystemer, hvormed man kan navigere og sammenlænke sig med andre computere rundt omkring i verden. Gopher har dog ikke mulighed for at præsentere information med flot grafik og er derfor ved at forsvinde helt, da World Wide Web (WWW) nu har gjort sin dominerende entré.

WWW kan i princip de samme ting som Gopher. Det er et relativt nyudviklet navigations- og informationssystem og har en meget elegantere grafik. En stor del af materialet på Internet præges af Websites, som har et specielt grænsesnit (udseende) og som er baseret på hypertextprincippet,

som ikke har nogen liniær struktur men istedet er associativt og forbundet med hjælp af lænker.

Mosaic, Netscape og WebExplorer er grafiske klienter eller *browsers* til WWW. Med disse programmer kan man ikke alene se og klikke på tekst, men også ikoner, fotografier og landkort, ligesom man kan se og høre fotos, musik og videoklip. Via disse klienter bliver WWW også det første globale hypermedie-netværk, ligesom det er den hurtigst voksende del af Internettet.

Som jeg tidligere har været inde på, er Internet et medium i stadig forandring, nye områder tilføjes hele tiden og andre forsvinder. Nogle tjenester på Internet kan for eksempel være at abonnere på *nyhedsbreve*, "utskickslistor", man kan finde de seneste computerspil, og man kan *søge litteratur* og bestille bøger direkte fra sin computer, både på et tital svenske biblioteker men også i udlandet.

Andre muligheder på Internet kan eksempelvis være at opkoble sig til *vejr satelliter*, eller få de seneste *børsnoteringer*, man kan også få en færdig *rejseplan* fra sporvejene med ankomst- og afgangstider. Mulighederne er enorme. De ovenstående er alle sammen tjenester, der er gratis. Men der findes også en del interessant kommerciel materiale ude på nettet; man kan f.eks. via Internet nå en stor del af den internationale *dags- og fagspresse*. Man kan bl.a. bede om at få sendt alt nyt materiale indenfor et vist interesseområde til sin email-adresse. En effektiv og ikke mindst en bekvem form for nyhedsbevågning. Jobannoncer bliver også mere og mere almindelige ude på nettet, ligesom man også kan søge information om produkter, -forskningsstipendier, rejsetips etc. Udviklingen indenfor Internet går mod en mere kommerciel anvendelse, og mængden af tjenester kommer sikkert til at blive endnu bredere med tiden.

2.5 Internet; et digitalt 'avissystem'

Mange *hjemmesider* (hompages) er opbygget efter de samme principper som en avis' forside. De indholder oftest overskrifter og billeder og henviser læseren på samme måde som en avis til at søge fordybning indenfor interesseområder på andre 'sider'. Den fungerer altså mere eller mindre som en indholdsfortegnelse som giver et hurtigt overblik over indholdet og guider læseren videre til fordybning på andet sted. Dog er indholdet på en hjemmeside oftest mere statisk, og altså ikke dagsfrisk som en avis er.

Men for at afmystificere Internet en smule synes jeg, det alligevel kan være relevant at sammenligne de to medier. Man kan anvende Internet strategisk ligesom når man læser sin daglige avis og gå direkte til den information, man er ude efter (som for eksempelvis sportsiderne eller TV-programmet), men man kan også på Internet som ved avislæsningen blive 'forført' af overskrifter eller billeder på sin færd til det planlagte sted og dermed gøre ophold på vejen.

Når man har surfet/bladet på Internet og fundet interessante sider, som man i fremtiden gerne vil overvåge, kan man lave bogmærker (*bookmarks*), som er en funktion der kan minde om det velkendte æseløre; med bookmarks kan man hurtigt finde tilbage til det sted, man er interesseret i, og man kan ligeledes have mange af dem; de spares på computeren og fungerer nærmest som en digital adresseliste.

En sidste mulighed er at anvende *søgefunktioner/maskiner*, hvor Info. Seek, Yahoo, Alta Vista og Web Crawler er nogle af valgmulighederne. Der findes forskellige måder at søge information på Internet, men det mest almindelige er at søge på emnesord- interesseområder eller titler.

Internet har selvfølgelig et meget bredere udbud end en avis, men en fordel ved avisen er, at den som regel holder, hvad den lover. På Internet findes der en masse lænker til spændende websider, som endnu ikke er blevet til andet end overskrifter; websiderne eksisterer nemlig ikke altid. Disse lænker ender i ingenting, da websiderne enten er under fremstilling eller alternativt er blevet helt bortglemte.

Og kan man stole på informationen på Internet? Dette er også et omdiskuteret spørgsmål i Internetdebatten, som jeg dog ikke vil komme nærmere ind på.

Inden jeg taler om Internetbrugerne ud fra en række spørgeskemaundersøgelser kan det være relevant at se lidt nærmere på det svenske folks computervaner. IT-kommisionen påtog sig i sommeren 95' at gennemføre en undersøgelse som statistisk skal modsvare hele den svenske befolknings computervaner.

2.6 Computervaner

Sammenfattende kommer IT-kommisionen frem til at ud af de knapt 5,2 millioner individer, som befinder sig i alderen 16 og 64 år, er det ca. 60 procent som har været computerbrugere enten på *arbejdet eller i hjemmet*.

Andelen af computerbrugere i overnævnte aldersgruppe som anvender en computer på *arbejdet* er på 2,1 millioner eller godt 50 procent. Knapt 1,4 millioner bruger en computer i *hjemmet*. Når man ser nærmere på brugen i hjemmet bliver det tydeligt, at mænd anvender computere i højere grad end kvinder. Godt 30 procent af samtlige mænd i gruppen 16-64 årige anvender en computer i hjemmet, mens den modsvarende andel for kvinder ligger på ca. 22 procent.

Brugen af computer på arbejdspladsen omfatter fremforalt ord- og tekstbehandling samt enklere diagramtegninger hos 1,3 millioner brugere. Skrivearbejde, privatøkonomi-"skötsel", foreningsvirksomhed og lignende er de mest almindelige anvendelsesområder i hjemmet hos cirka 1,1 millioner brugere.

Computeren i hjemmet anvendes i stor udstrækning, viser undersøgelsen. Næsten en fjerdedel af de 1,4 millioner brugere som anvender computer i hjemmet bruger den dagligt. Omkring en million bruger den enkelte gange om ugen eller mere frekvent. Af disse er 670 000 mænd, mens ca. 330 000 er kvinder. En relativt stor andel af brugerne i hjemmet ca. 24 00 eller 17 procent har ligeledes et modem eller en anden form for tilkobling til computere (netværk) uden for hjemmet.

Det er fremfor alt dem, der har et specialiseret erhverv, som anser at deres computerkunderskaber i relation til deres arbejdsopgaver er tilstrækkelige. Mennesker som arbejder med "præsentationsgrafik" er en gruppe som mener sig at besidde dette. Cirka 86 procent indenfor dette arbejdsområde anser sig at have tilstrækkelige kundskaber. Det samme gør sig gældende for den gruppe af mennesker som arbejder med "programmering, systematisering eller design af computer- eller telekommunikations-tillempninger"; modsvarende cifre er her på 84 procent. Blandt dem der arbejder med "installation, reparation, eller service af computere, computerudrustning eller computernetværk" og "uddannelse" anser derimod kun ca. 50 procent, at de besidder tilstrækkelige kundskaber i forhold til sine arbejdsopgaver.

I IT-kommisionens undersøgelse får man et indtryk af, hvem den potentielle Internetbruger kan være, og hvordan fordelingen ser ud ved brugen af computere på henholdsvis arbejdspladsen og i hjemmet; det er nemlig et basalt krav at have tilgang til en computer for at kunne gå skridtet videre til at blive Internetbruger. Der er dog stadigvæk langt flere, som ved hvad Internet er for noget, end der er mennesker som kan siges at være egentlige anvendere.

2.7 AU-System; Internetanvändning i Sverige 1995

En undersøgelse der er udført af Iris (International Research Institute) og Telekomfirmaet AU-System kommer frem til, at svenskerne kan mest om Internet i Europa! Fem procent af svenskerne anvender Internet og hele 73 procent af befolkningen ved, hvad Internet er. At have kendskab til hvad Internet er for noget er betydeligt mere udbredt i Sverige end i andre europæiske lande. Hvad angår brugen af Internet, så fører USA stort; 12 procent af amerikanerne menes anvende Internet.

Oplysningerne fra AU-Systems undersøgelse kommer fra en kvantitativ undersøgelse, hvor Internet-anvendere (som frivilligt har registreret sig i AU-Systems dator-postkatalog, der er tilgængelig via WWW), har udfyldt et spørgeskema. Af de 10 500 som havde registreret sig i emailkataloget under perioden har 4865 personer svaret. AU-System har været interesserede i at afdække følgende områder:

Hvem er brugerne og indenfor hvilken branche arbejder de?

I Sverige står næringslivet for den største andel af anvendelsen; nemlig hele 35 procent. Næsten halvdelen af denne gruppe repræsenteres af firmaer

indenfor IT-branschen. Udenfor IT-sektoren er det tjenestefirmaer og massemediebranchen, der driver udviklingen. Den traditionelle industri ligger langt bagefter.

Universiteter og højskoler, som tidligere har stået for den dominerende anvendelse af Internet, er på 31 procent. Privatpersoner som har Internet som en hobby repræsenteres også af en ganske stor gruppe på 23 procent; altså næsten en fjerdedel.

Hvordan anvendes Internet?

Et andet resultat af undersøgelsen viser, at de svenske Internetanvendere er seriøse brugere og anvender nettet ligeså meget for at søge information, der er nyttig i deres arbejde, som de "surfer" på nettet for deres fornøjelses skyld. En meget lille gruppe på 2 % har svaret, at de anvender Internet hovedsaglig for at kommunikere med en sluttet brugergruppe indenfor et firma/organisation.

Hvilken type af tilslutning anvendes?

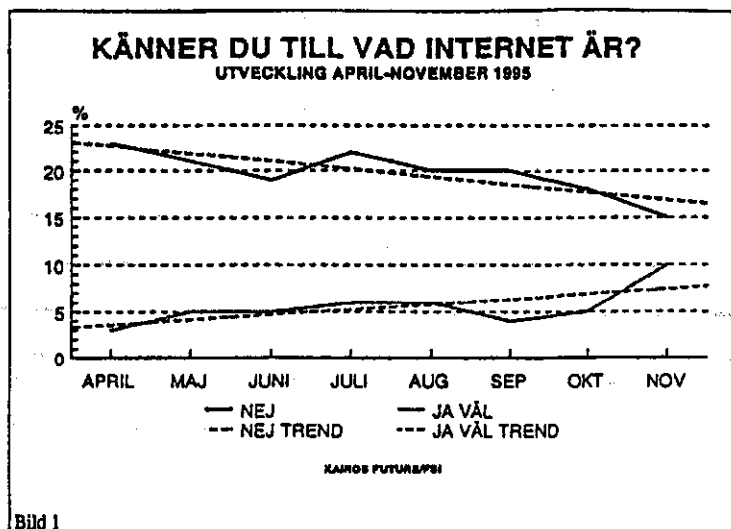
Næsten halvdelen har adgang til en fast digital tilslutning med høj kapacitet. Almindelige modemer er stadigvæk meget populære; 29 procent har en tilslutning til modem med 28 800 bit/s og 21 procent til modem med 14 400 bit/s. Tilslutning til det moderne digitale ISDN-net udgør bare små 2 procent.

2.8 Kairos Future AB; dagens och morgondagens Internetanvändare

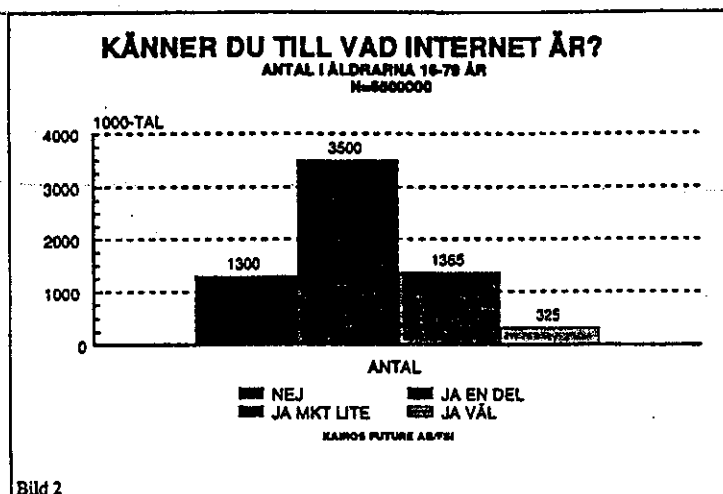
Kairos Futures AB er et af de forskningsbaserede konsulentfirmaer, der har foretaget den absolut mest omfattende kvantitative undersøgelse, som handler om svenskernes Internetbrug. Undersøgelsen er landsdækkende; udvalget er OSU blandt svenskere i alderen mellem 16-79 år. 1 585 personer har svaret på spørgeskemaet og fejlmarginalen angives at være 1-2 procent (FSI).

Man ser her på Internetbrugen bl.a. ud fra variablerne: køn, alder, uddannelse, indkomst, livsstil/interesser, medlemskaber og ud fra geografisk område. Materialet er hentet fra en af verdens længste og mest omfattende spørgeskemaundersøgelser og foretages af FSI; Forskningsgruppen for Samfunds- og Informationsstudier. Materialet kaldes for "Igår, Idag, Imorgen" og er en rullende måleserie som opgraderes hver uge.

Resultaterne viser, at en stor gruppe på 80 procent eller 5,2 millioner af alle svenskere mellem 16-79 år kender til Internet i nogen grad, samt at andelen er stigende.

I samme gruppe er der 54 procent som kender en smule til Internet, 21 procent som kender en hel del til Internet, samt 5 procent som mener sig kende til Internet vel:

Det er dog bare 3 procent, der selv har surfet eller anvendt Internet. At sende email er mere almindeligt end at surfe på Internet. Ca 10 procent planlægger eller angiver, at de vil tilslutte sig inden for den nærmeste fremtid og 30 procent siger sig at være interesserede i Internet; alle andele er stigende.

Flere mænd end kvinder kender til og bruger Internet. Det samme gør sig gældende, når man ser på aldersvariablen. Flere yngre er interesserede i Internet end ældre. Og yngre mænd kender til Internet mere end yngre kvinder. Yngre kvinders kundskab om Internet ligger på et gennemsnit for alle svenskere; 62 procent af dem der har sendt email eller som har surfet er fødte 1960 eller senere.

Hvor man bor i landet, spiller også en rolle for graden af kundskab og anvendelse af Internet. Storbyboere kender til og bruger Internet i højere grad end mennesker bosatte i mindre byer.

Uddannelse er dog i særklasse den vigtigste variabel for at forklare kundskab om Internet. Flere mennesker med en langvarig uddannelse kender til og bruger Internet end mennesker med kortere uddannelser. Højtuddannede kvinder kender mere til Internet end lavtuddannede mænd. Højtuddannede yngre har større kundskaber end højtuddannede ældre, og højtuddannede i storbyen ved mere om Internet end højtuddannede i mindre byer. For mennesker der er lavtuddannede er det lige meget, hvor i landet man bor.

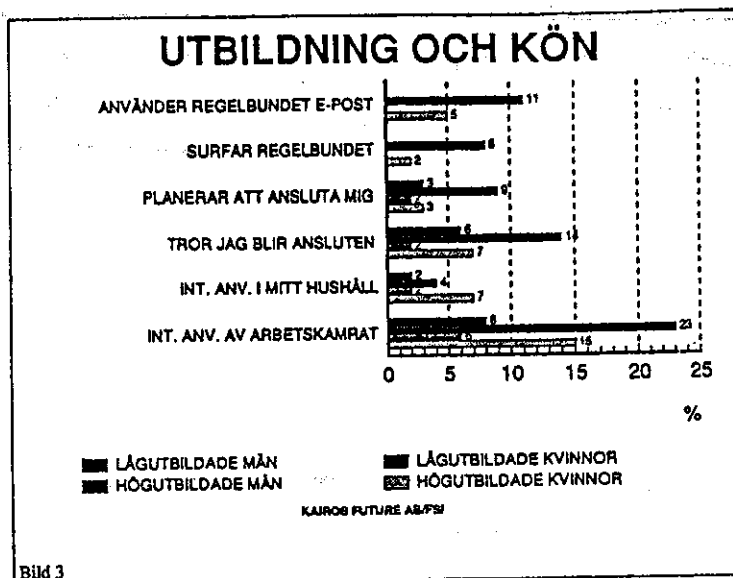

Bild 3

Indkomst er også en variabel der undersøges. Interessant i denne sammenhæng er, at højindkomsttagere i gruppen der er født 1960-1969 kender aller mest til Internet.

Besiddelse af hjemmecomputere og modem og den aktuelle brug viser sig at have en positiv tilknytning til kundskab og brug af Internet. 44 procent af de studerede modembrugere anvender Internet, 40 procent sender email og 40 procent surfer.

Internetbrugerne er tillige ifølge undersøgelsen "gode" mennesker som er mere miljøvenlige, indvandrervenlige, åbne overfor forandringer og mere fremtidsorienterede end middeltallet. Mange er borgerlige og for selvstændig erhvervsvirksomhed og interesserede i skønlitteratur, poesi, spænding og eventyr.

En korrelationsanalyse viser, at uddannelse er den mest betydeligste variabel for at forklare kundskab om Internet. På andenpladsen kommer besiddelse af en hjemmecomputer og på tredjepladsen brugen af modem i fritiden. For email og surfing er brugen af modem i fritiden det vigtigste. Derefter kommer brugen af modem til studier, på tredjepladsen besiddelse af en hjemmecomputer på fjerdepladsen graden af uddannelse.

Kairos Futures AB spår, at med den nuværende tilvækst, så kommer kundskaber og brug af Internet ligeledes at vokse hurtigt. Tilvæksten i

brugen vil ske i grupperne født 1960-1969 og 1970-1979, hvor 50 procent vil begynde at anvende Internet i begyndelsen af 1995. Besiddelse af en hjemmecomputer vil vokse langsommere; om 30 år vil alle svenskere mellem 16-79 år have deres egen hjemmecomputer, hvis altså dagens tilvæksttakt holder sig. I 1998 vil ligeledes alle, som bruger en computer i deres studie kunne sende email. Og i begyndelsen af 1997 vil alle som bruger deres computer i fritiden også surfe på nettet.

2.9 Internet i 16 lande, sept '95

En undersøgelse beskrevet i et nyhedsbrev i Informationer Nr 1/96 (Sveriges Informationsförening) handler om Internet i 16 lande, sep '95. Undersøgelsen er kort skitseret således:

Del af befolkningen som anvender Internet i sit arbejde.

USA 8%, UK 5%, Sverige 5%, Holland 2%, Tyskland 1%, Frankrig 1%.

Del af befolkningen som anvender Internet i hjemmet.

USA 6%, UK 2%, Sverige 1%, Holland 1%, Tyskland 1%, Frankrig 1%

Del af befolkningen som aldrig har hørt tale om ordet Internet.

Tyskland 78%, Frankrig 71%, Holland 51%, UK 37%, Sverige 27%, USA 20%

Som rapporten fra AU-System indledningsvis konstaterer, er både kundskaben om og brugen af Internet mere udbredt i Sverige end i de andre europæiske lande, som indgår i undersøgelsen. Men USA er et par hestlængder foran, hvilket tydeliggøres i nedenstående undersøgelse.

2.10 Internet i USA og Canada

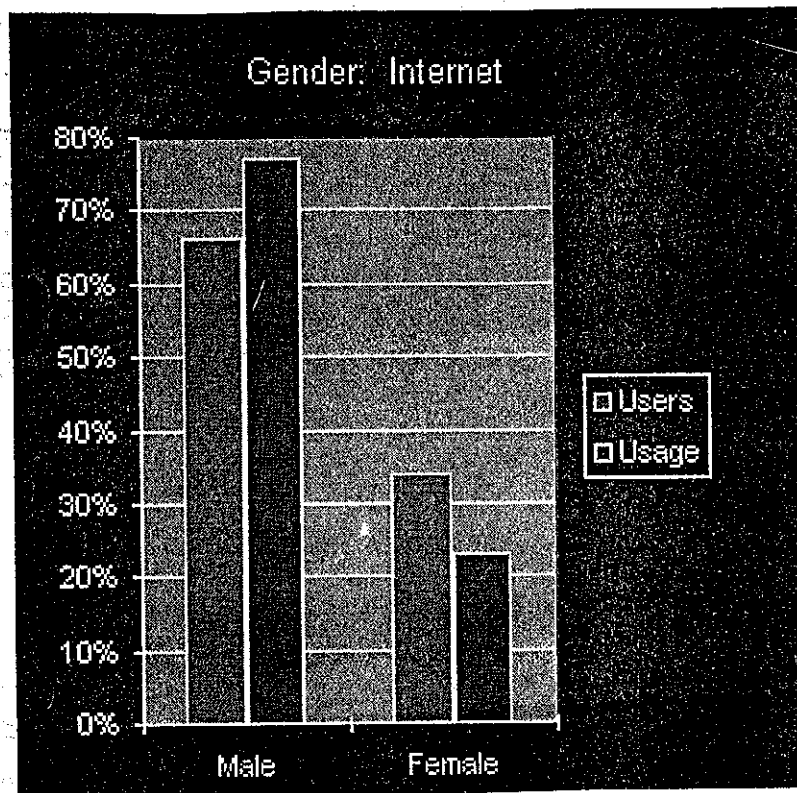
Internet- og WWW-brugere er en målgruppe som det kan betale sig at tage kontakt med. Det viser en undersøgelse udført af CommerceNET/Nielsen Media Research kaldet *Internet Demographics Survey*.

Studiet er gjort i USA og Canada og opgives at være repræsentativt for personer i begge lande som er 16 år eller derover. Interviewene indeholdt 40 fleredelte spørgsmål og respondenterne var inddelt i tre grupper: Internetbrugere, andre on-line brugere og ikke brugere.

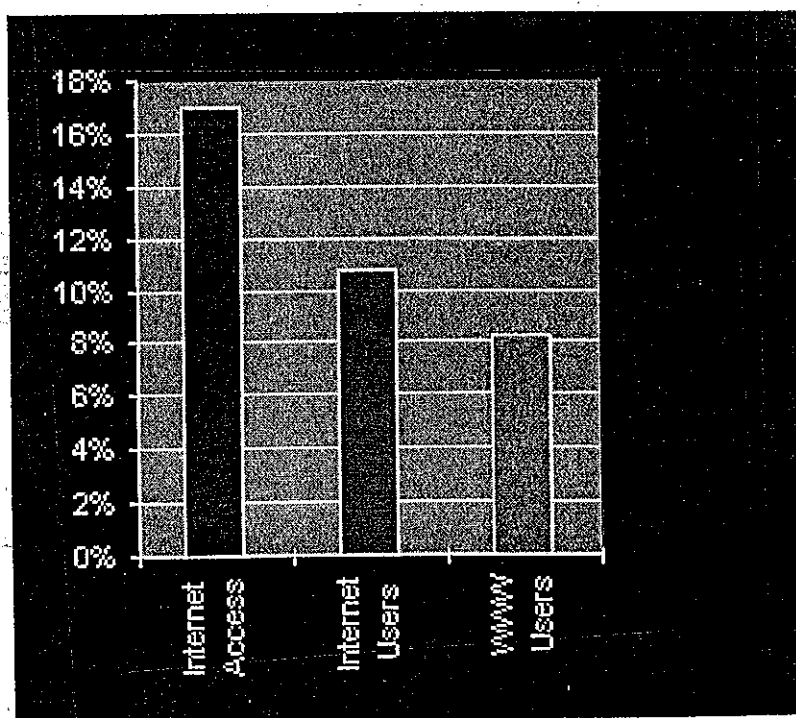
Hovedresultaterne er følgende:

- 17 procent (37 millioner) af befolkningen over 16 år i USA og Canada har adgang til Internet.
- 11 procent (24 millioner) af befolkningen over 16 år i USA og Canada har anvendt Internet i løbet af de sidste tre måneder.
- Omkring 8 procent (18 millioner) af befolkningen over 16 år i USA og Canada har anvendt WWW (world wide web) indenfor de sidste tre måneder

- 62 procent af brugerne sagde at de har adgang til Internet i husstanden, 54 procent på arbejdet og 30 procent i skolen

- Internetbrugere anvender i gennemsnit 5 timer og 28 minutter per uge på Internet
- Den totale Internetbrug i USA og Canada er ekvivalent med den totale afspilletid af lejede videofilm
- Mænd repræsenterer 66% af Internetbrugerne og står for 77% af Internetbrugen

- Gennemsnitligt kommer WWW brugere fra højere sociale klasser med store indkomster (veluddannede).
- Ca. 14% (2.5 millioner) af WWW brugerne har købt enten produkter eller tjenester via Internet.

Rapporten mødtes af en hård kritik direkte efter publiceringen. Man hævdede (kort fortalt) at undersøgelsen indholdt systematiske fejl, fordi personer med gymnasie- og/eller postgymnasial uddannelse var overrepræsenterede blandt respondenterne. Gruppen af 35-54 årige skulle ligeledes være overrepræsenterede, mens dem der var yngre end 34 og dem der var ældre end 54 år blev underrepræsenteret. Lige sådan skulle husstande med indkomster mindre end 20 000 dollar om året være underrepræsenterede, samt husstande med indkomster på over 60 000 dollar skulle være overrepræsenterede. Diskussionen foregår stadigvæk, blandt andet via Internet.

2.11 Tiden fremfor Internet

En amerikansk undersøgelse baseret på ca 27 000 telefoninterviews i november og december måned 1995 foretaget af New York market research company Find/SVP konkluderer at Internetbrugere anvender 6,6 timer per uge ude på nettet, samt at tiden tages fra TV-sening (32 procent), langdistance telefonsamtaler (25 procent) eller video-sening (15 procent). En lavere andel tages fra radio (10 procent), aviser (12 procent) og ugeblade (13 procent).

Denne undersøgelse kommer frem til, at der *kun* er 9,5 millioner Internetbrugere i USA, til forskel fra den foregående undersøgelse fra Nielsen Media Research, som pegede på en brugergruppe på 24 millioner. Denne undersøgelse konkluderer, at de fleste respondenter anvender Internet hovedsaglig for at få adgang til information, men kun 16 procent var tilfredse. Underholdning er ligeledes en vigtig del ved Internetbrugen, men kun for mennesker i alderen under 30. Meget få af interviewpersonerne anser, at der er nogen fremtid for køb og salg via Internettet.

2.12 Opsummering

Den største stigning af antallet af computere i de svenske hjem skete i årene mellem 1990 og 1996; PC er den type af computer som udgør den største andel. Sverige har markeret sig som et af de førende lande i verden indenfor de fleste telecom-områder, og de nordiske lande befinder sig nu i midten på 90'erne blandt de førende lande målt på antallet af datalinier.

Det mest omtalte fænomen med anknytning til computere og informationsamfundet er uden tvivl Internet, som indeholder et enormt udbud af tjenester, hvoraf en af de mest populære er email-funktionen. Men endnu er der ikke så mange i Sverige, som anvender Internet.

Det billede af computer- og Internetbrugerne som man får ud fra kvantitative undersøgelser udført af forskningsbaserede konsulentfirmaer er sammenfattende; at 60 procent af den svenske befolkning (16-64 år) har anvendt en computer enten på arbejdet eller i hjemmet. Det er interessant at notere, at ved brugen af computeren i hjemmet er der en kønsmæssig forskel. Godt 30 procent af samtlige mænd i aldersgruppen 16-64 anvender en computer i hjemmet, mens den modsvarende andel for kvinder ligger på ca. 22 procent. I sammenhæng med computerbrugen i hjemmet er det også interessant at erfare, at computeren bliver anvendt i stor udstrækning; næsten en fjerdedel bruger den dagligt. En stor andel af brugerne af computer i hjemmet ca. 24 000 personer eller 17 procent har ligeledes et modem eller en anden for tilkøpling til et netværk.

Hvad gælder Internet så er det i Sverige næringslivet som står for den største gruppe af Internetbrugere, nemlig på 35 procent. Universiteterne har en anden plads med en andel på 31 procent.

Firs procent af alle svenskere mellem 16-79 år kender til Internet i nogen udstrækning, men det er bare 3 procent, som selv har surfet/anvendt Internet. Uddannelse er den absolut vigtigste variabel for at forklare menneskers kundskaber om Internet. Mænd bruger Internet mere end kvinder, yngre mere end ældre og storbyboere mere end mennesker bosatte i mindre byer.

Internetbrugerne er tillige ifølge undersøgelsen "gode" mennesker, som er mere miljøvenlige, indvandrer-venlige, åbne overfor forandringer og mere fremtidsorienterede end middeltallet. Mange er borgerlige og for selvstændig erhvervsdrivelse og interesserede i skønlitteratur, poesi, spænding og eventyr.

I USA er det mere almindeligt at være Internetbruger end herhjemme. 11 procent af befolkningen i USA og Canada har anvendt Internet i løbet af de sidste tre måneder. Det er hovedsaglig TV, video og langdistance telefonsamtaler som der skæres ned på, når mennesker bliver Internetbrugere. De fleste anvender Internet for at få adgang til information. Underholdning er også et vigtigt aspekt ved Internet; for mennesker under 30.

Medieteknologi og hverdagsliv

Som jeg allerede har været inde på, er det teknikkens sociale konstruktion, *selve brugen*, der er interessant og altså ikke teknikken i sig selv. Og da det er den rolle som medierne spiller i hverdagen, som jeg er interesseret i at belyse, vil jeg derfor i dette kapitel forsøge indkredse forskellige aspekter omhandlende medier og hverdagsliv. Jeg vil kortfattet beskrive Sveriges forandrede medielandskab, hvorefter jeg udfra David Morleys volyme: *Television, Audiences & Cultural Studies* (1992) vil komme ind på nogle af de forskningsresultater og betragtninger, der kan være relevante i forsøget at forstå menneskers IT-brug; og som er relevante som en teoretisk ramme for min undersøgelse. Jeg vil ligeledes give et indblik i et studie om unges medie/computer vaner samt afslutningsvis beskrive fire faser, som en Internet/computerbruger kan befinde sig i.

3.1 Medier og hverdagsliv

Det er i dag åbenbart, at mediesituationen ikke på nogen måde kan afgøre menneskers mediebrug, selv om den trods alt sætter vilkårene. Et basalt krav er nemlig, at mennesker har et behov eller en interesse for det udbud, som medierne tilbyder. Indenfor medieforskningen taler man ofte om en naturaliseringsproces, som har fundet sted i privatsfæren, hvor massemedierne har vundet en dobbelt kamp om både tid og rum. Et medium skal nødvendigvis vinde kampen om modtagerens tid i konkurrence med andre aktiviteter i hjemmet, og det skal samtidigt vinde en kamp om modtagerens fysiske rum (Reimer 1993).

Man anser ligeledes, at mediebrugen er både et ritual og en aktivitet. Som aktivitet giver massemedierne information og underholdning, men det er som ritual mediebrugen er med til at strukturere hverdagslivet.

Men hvad er hverdagsliv og hvor går grænserne mellem arbejdslivet og fritiden? Hverdags- og fritidsbegreberne kan være svært at definere, ikke mindst fordi hverdagen ser forkellig ud for forskellige mennesker. Det der opleves som hverdag for den ene kan opleves som fest for en anden. Hvad man foretager sig i hjemmet både før og efter endt arbejdsdag (hvis man altså er udearbejdende og overhovedet har et arbejde), og hvilke medier man tager del i kan afvige afhængigt af individuelle baggrundsfaktorer så som alder, køn og uddannelse, men også afhængigt af mere strukturelt betingede faktorer så som at have adgang til feks. kabel-TV, en computer eller et kultur-udbud som fx stiller teatre, biografer og museer til rådighed.

En vigtig faktor når man sætter fokus på menneskers hverdags- og fritidsliv er at studere deres rutiner. Vi har alle bestemte vaner og rutiner, som er med til at strukturere hverdagen og som mediebrugen oftest indgår som en

del i. Dette er et fænomen som de fleste af os kan nikke genkendende til. Hvis avisen er forsinket, kan morgenrutinerne bryde sammen og man kan derfor få en oplevelse af, at dagen fik en helt forkert start. For ikke at tale om hvordan det føles, når man sidder i sofaens hyggeligste hjørne med popcornene og tekanden indenfor rækkevidde i lykkelig afventen på ugens afsnit af favorit programmet på TV, og man så finder ud af, at der istedet sendes en ishokeykamp.

Vaner og rutiner er som sagt ikke noget vi har til fælles i den forstand, at de ser identiske ud for os alle. Der er visse aktiviteter eller livsstile som man automatisk sætter i forbindelse med bestemte aldersgrupper, og andre som måske domineres af det ene køn, og helt tredje som kræver, at man for at kunne deltage skal være bosat i en storby med et dertilhørende kulturudbud.

Vi har sikkert alle mere eller mindre indgroede og sikkert også mere eller mindre bevidste hverdagsrutiner, som kan være både praktisk betingede, men også kan være en måde hvorpå vi skaber ro og harmoni omkring os i en ellers så stresset hverdag.

Vaner skal absolut ikke betragtes som statiske fænomener, de er foranderlige ligesom mennesket selv igennem alle livets faser. Men vaner er alligevel ikke flygtige momenter; det er handlinger som gentages gang på gang, og som vi bygger vores hverdag op omkring. Det er altså et fænomen som er muligt at opfange og studere.

3.2 Tilgang til medieteknologi i hjemmet

Man behøver ikke opholde sig særligt længe i nogens hjem, før man tilsynes har dannet sig et indtryk af dets beboere. Det er ofte i i sådanne situationer, som vi tager vores skabeloniseringsevne i brug, og med hjælp af forenklinger og stereotyper kan man ved middagsbordet karakterisere en nylig set bolig som evt et typisk Svensson-hjem, eller et typisk biodynamisk bofællesskab eller måske et bogormens bo bo brille. Hvordan vi møblerer og indretter os indenfor hjemmets fire vægge kan også ses som en kommunikationsproces, hvor hjemmets beboere er både afsendere og modtagere. Eva Londos (1993) har gennemført et studie om, hvordan forskellige mennesker pryder sit hjems vægge med billedkunst, broderier, fotografier etc, og hun identificerer tydlige smagsforskelle. Genstande man hænger på sine vægge er en måde at forme en identitet og også en måde at kommunikere med omverden.

Det samme gør sig gældende med de medier, som vi har i hjemmet og den placering i særdeleshed, som man vælger den skal få. Visse samfundsklasser viser hellere tætpakkede bogreoler frem og giver TV-apparatet en mere diskret plads i dagligstuen, hvorimod andre stolt fremviser det nye B&O-TV-apparat og har rensset reolsystemet for bøger, som her måske istedet indeholder en rig variation af pyntegenstande og nips.

Men medierne har også af tradition fået en mere eller mindre forankret plads indenfor hjemmets fire vægge. Da telefonen gjorde sit indtog i de små hjem valgte mange at placere den i entréen, hvorfra man stående tog imod og ringede sine samtaler. Nu hvor telefonen har naturaliseret sig i privatsfæren kan man i princip have den placeret hvor som helst; ja man kan faktisk have den med sig overalt, hvis man altså har anskaffet sig en mobiltelefon.

TV-apparatet har de fleste af os stående i dagligstuen, men vi har ikke som amerikanerne et apparat i køkkenet, hvilket måske er en af forklaringerne til, at morgen TV har svært ved at slå igennem i Sverige. For morgenmaden vil de fleste af os indtage i køkkenet sammen med morgenavisen.

Computeren synes vi hører til i arbejdsværelset, og hvis man ser lidt nærmere på fraværet af æstetisk design kan man måske forstå, at vi vælger at give den en mere afsides plads. Man kan håbe, at der i takt med dens udbredelse vil komme alternativer på markedet til de nuværende grå og triste. Måske bliver fremtidens computere afstemt efter forskellige måklgrupper; feks. computere beklædt med eksklusive træsorter til midaldrende chefer, en leopardmønstret til de mere modetrendige, og en farveglad computer med Walt Disney motiver til børnene.

Bestemte typer af medier kan også forbindes med forskellige aldersgrupper; walkmannen er fx mere populær blandt unge mennesker og morgenavisen mere blandt ældre. Hvis man skal forsøge at finde fællesnævner, som kan være med til at beskrive et folks livsstil og kultur, kan tankerne om det svenske måske strejfe krebsegildet, midsommerfest, surstrømming og måske i et sentimentalt øjeblik også kongehuset og popgruppen Vinkingarna.

En anden fællesnævner kan også være at lytte til radio og at se på TV. Etnologer mener man kan se ætremedierne i et historisk perspektiv, hvor de har haft en stor betydelse for at videregive en kollektiv dannelse, at udvikle et fælles brugssprog og har i et nationalt projekt forsøgt at gøre Sverige svensk med rigsovergribende referencerammer (Löfgren 1990).

Og at være i besiddelse af radio og TV er et faktum, der længe har forenet det svenske folk. At være morgenavis-abonnent er ligeledes en stor fællesnævner, som i 1995 forenede 76 procent af de svenske husstande. Den samme procentandel gør sig ligeledes gældende for svenskernes besiddelse af bil. Videoen har også vundet sit indpas i de flestes husstande. I 1995 fandtes den i tre af fire svenske hjem. Kabel-TV har også langsomt men støt steget i udbredelse.

Sammenfattende kan man konstatere at investeringen i ny medieteknologi til hjemmet er stigende i Sverige. De fleste af os har idag adgang til, radio, CD, Text-TV og video, og det bliver også mere og mere almindeligt at have mere end et TV-apparat i husstandet. 55 procent af befolkningen i Sverige 1995 har desuden kabel-TV, mens 20 procent har en parabolantenne. Telefax og mobiltelefoner er heller ikke så ualmindelige længere; 38 procent af

befolkningen mellem 9-79 år har en mobiltelefon og 10 procent en fax (Mediebarometer 1995).

Erhvervelsen af en personcomputer er dog den type af medieteknologi som har steget mest de seneste år. Så til trods for at privatøkonomien har mødt sparekniven i de svenske husstande, så øger medieteknologien alligevel i hjemmene. Medieteknologi til underholdning og information virker tilsyneladende at have en høj prioritet i de svenske husstande (Weibull 1995 a).

Charlotta Kratz (1993) er en af de forskere som interesserer sig for menneskers mediemøblement. Hun har i en undersøgelse inddelt medieapparater i fire underliggende faktorer, hvor man nu kan tale om besiddelse eller ej af fire nedenstående mediegrupper:

Underholdning/musik
Video
CD

TV
Kabel-TV eller
Parabolantenne

Hjemmekontor
Computer
Telefax

Tradition
Bil
Morgenavis

En videre analyse viser relationen mellem de fire faktorer og forskellige grupper af mennesker. Grupperne er skabt på baggrund af tre karakteristika: familietilhørsforhold, hvor i landet man bor, og hvilken aldersgruppe man tilhører.

Af analysen fremgår det stærkt, at især yngre mennesker har adgang til CD og video. Besiddelse af PC/fax ses derimod i højere grad på baggrund af familietilhørsforhold. Det er mennesker med eget firma, højere tjenestemænd og akademikere, som har adgang til et hjemmekontor.

At være i besiddelse af parabol og kabel-TV viser sig hovedsagligt at være strukturelt betinget; hvor i landet man bor er altså her den vigtigste forklaring. Når det gælder morgenavisabonnement og besiddelse af en bil er det både alder og familietilhørsforhold som er de vigtigste karakteristika. Den gruppe som har adgang til bil i mindst udstrækning er personer imellem 20-29 år, men selv i aldersgruppen mellem 30-39 har man i mindre udstrækning en avis og en bil end senere i livet.

3.3 Sveriges medielandskab

Medierne opfylder altså både et behov for underholdning og for information, som vi mennesker tilsyneladende altid har søgt også langt inden medierne fandtes. Hvis man går langt tilbage i historien, vil man opdage at landsbytorvet var det naturlige samlingssted i flere forskellige sammenhænge. Det var ofte her handlen foregik, men det var også en vigtig plads for mennesker at udveksle information, ligesom det også var et

samlingssted for underholdning og fornøjelse. Når man i 1996 sidder og surfer ude på Internet's digitale *torv*, er det let at lade sig fascinere.

Lennart Weibull (1995 a) påpeger, at man kan føre *torv*metaforen et skridt videre ved at påstå, at med et velfungerende fysisk *torv* behøves det symbolske *torv* (medierne) slet ikke. I denne sammenhæng er det efterspørgslen på aviser, og det øgede behov for information, som diskuteres. Weibull mener, at tempoet i dagens samfund er for hurtigt for det fysiske og "umoderne" *torv*, hvilket bl.a. har resulteret i, at avisernes markedsandele har øget i takt med de stigende behov og nu kompletterer andre former for information.

Der er sket meget i medieverden siden Dagspresskollegiets begyndelse i 1979. Dengang fandtes der ikke nogen egentlig lokalradio; satellit- og kabel TV var mere eller mindre ukendte fænomener, og elektronisk nyhedsformidling var der næsten ikke nogen, der havde hørt tale om. Samfundet var i høj grad præget af den svenske dagspressetradition, hvor den eneste fornyelse i løbet af flere år var tilkomsten af tabloid-aviserne i slutningen af 1940'erne.

Det svenske medielandskab er i dag forandret radikalt. I slutningen af firserne fik man tilgang til satellit-tv, og i 1992 skete noget afgørende og hidtil ukendt for det svenske folk. TV4 begyndte at sende reklamefinansieret TV i en egen markkanal og i samme år begyndte morgen-TV udsendelserne på hverdage i samme kanal. I 1993 kom de første private radiokanaler igang med deres udsendelser, og året efter blev det nationale radionetværk formeret. Samtidigt begyndte opbyggelsen af de lokale TV-stationer, som bidrager med deres nyheder bl.a. i TV4's morgenprogram (Weibull 1995 a).

Den traditionelle dagspresse står ikke så stabilt i medielandskabets centrum, som den gjorde engang i tiden. Diskussioner føres om pressens muligheder for at beholde sin position i samfundet. Og mange spørger sig selv, om pressen egentlig kan klare at konkurrere med lokalradioen, et udbygget lokal-TV og ikke mindst forskellige slags computerbaseret information (Weibull 1995 b).

3.4 Det offentlige/private

I løbet af de sidste ti år har den offentlige debat i mange af de vestlige lande handlet om, hvilken rolle og hvilken betydning den nye informations- og kommunikationsteknologi har fået både i samfundet generelt og i familien i særdeleshed. David Morley (1992) mener, at der indenfor forskningen stadigvæk er en agenda som forudsætter "at teknologien vil forandre samfundet". Og det til trods for at den nyere medieforskning har kunnet påvise, at mediekonsumenter er aktive både i deres anvendelse og deres fortolkning af mediebudskaber. En aktivitet som ligeledes betyder, at mennesker er istand til at være kritiske overfor mediebudskaber og også kan vælge helt at forkaste medier.

Morley mener, at der er flere elementer, man skal tage i betragtning for at forstå anvendelsen af den nye medieteknologi. Man er blandt andet nødt til at have en kontekstuel forståelse af teknologiens brug og funktion, både i dens optagelse indenfor den sociale organisering af relationerne mellem den offentlige og den private sfære og også indenfor den private sfære selv. Han påpeger endvidere, at den private sfære ikke bare er et fysisk rum, men også et socialt organiseret rum. Ifølge den franske sociolog Pierre Bourdieu (1972) er den offentlige/private opdeling tæt forbundet med kønnenes relation. Betydningen af kønnenes organisering i den private sfære kan derfor spille en afgørende rolle for optagelsen og anvendelsen af forskellige teknologier hos familiemedlemmerne.

3.5 Mandlig teknologi?

Flere empiriske undersøgelser underbygger Bourdieus teorier. Kvinder opfatter ofte den nye teknologi som mandens legetøj og mener derfor også at installation og betjening er hans ansvarsområde (Lull 1988). At kvinder føler en fremmedgørelse overfor medieteknologi i hjemmet er ikke bare et spørgsmål om teknisk kompleksitet, men snarere det faktum at de betragter det som et maskulint domæne i hjemmet (Gray 1987). Jeg vil her nævne, at det er videoafspillere som ligger til grund for disse undersøgelser. Brugen af telefonen som andre studier handler om, viser at kvinder har taget denne teknologi til sig på en helt anden måde, men også af helt andre beveggrunde.

Wachtmeister (1995) refererer til amerikansk forskning som ligeledes peger på eksistensen af en teknologi, der kan knyttes sammen med en maskulin adfærd. IT-verden er defineret af mandlige værdier, konstrueret med mandlige værdier og er hovedsaglig befolket og styret af mænd. Mænds og kvinders attityder til IT adskiller sig i flere væsentlige henseender. Ifølge den amerikanske forskning ser mænd IT-værktøj, computere, modem, programvarer, nettet som noget der skal bemestres og besejres. Det bliver en magtkamp mellem manden og maskinen, et spørgsmål om ikke at miste prestige og istedet signalere sin overlegenhed. Kvinder er mere fokuserede på nytteværdien og har sværere ved at se anvendelsen af avancerede computersystemer som noget konstruktivt. Hun giver derfor lettere op og synes værktøjet er samarbejdsfjendtligt.

Morley sætter spørgsmålstegn ved, om der virkelig kan være tale om en maskuliniseret teknologi. Han refererer i denne sammenhæng til en undersøgelse af Skirrow (1986), som handler om brugen af videospil. Hun er interesseret i at belyse, hvorfor en bestemt teknologi kan identificeres som et maskulint domæne. Hun kommer frem til, at det egentlig ikke handler så meget om design og hardware, men istedet er betinget af spillenes udformning og reklamens og tidsskrifternes annoncering som artikulerer den kulturelle betydning af teknologien igennem maskuline "images". Morley mener at kunne anvende Skirrows model til at kunne forstå, hvorfor og hvordan computeren primært er blevet anset og anvendt som en maskulin teknologi.

Den virker som om historien gentager sig; radioen var i tidernes morgen hovedsaglig en mandlig hobby. Videoen har ligeledes vist sig være mændenes domæne og legetøj. Haddon (1988) noterer, at den indledende interesse for hjemme-computere i UK primært var blandt voksne mandlige elektronik entusiaster, som læste fagtidsskrifter om elektronik og som var interesserede i at undersøge, hvordan den nye elektronik fungerede. Haddon påpeger endvidere, at produktion, marketing og reklame hovedsaglig bliver udført af mænd, og på den måde er med til at skabe mønstre af maskulinitet i computerteknologien. Tilsvarende mønstre fremkommer også i studier foretaget i Frankrig (bl.a. Jouet 1988) og passer altså ikke kun på den britiske kultur.

Turkle (1988) giver et lidt andet perspektiv på kønsaspektet ved computer anvendelsen. Hun er i sit studie hovedsaglig interesseret i hacker-kulturen og kommer bl.a. frem til, at det handler om en attraktion til et abstrakt og et formelt system, som fungerer som en tilflugt ind i en tryk verden, hvor man slipper menneskelige forhold til fordel for et maskinelt forhold. Dette mener hun, først og fremmest attraherer unge mænd. Morley påpeger i anslutning til Turkles studie, at man i forsøget på at strukturere teknologiers betydning og anvendelse skal betragte kønsaspektet som en vital dimension; det fungerer ikke i isolation.

3.6 Fra teater til computere - unge i mediealderen

Ingela Wadbring (1996) har lavet et studie om 'unges' medievaner. Tidligere undersøgelser har kommet frem til, at den vigtigste faktor som kan forklare menneskers fritids- og medievaner er alder (Reimer 1992). De unge adskiller sig fra voksne på mange forskellige måder. Men det kan være svært at tale om en samlet ungdomsgruppe; problemer opstår både når man skal definere hvor grænsen går imellem barndom og voksenliv, men også man skal forsøge at håndtere en gruppe som egentlig ikke er særlig homogen. Der findes nemlig mange forskellige typer af unge, og vigtige skillelinjer i dagens samfund kan bl.a. opstå på baggrund af hvilken etnisk tilhørsforhold man har, hvor i landet man bor, hvilket køn man har, og hvilken samfundsklasse man tilhører.

Wadbrings empiriske udgangspunkt er, at køn og klasse er to faktorer som spiller en stor rolle for mediebrugen. Hun har defineret ungdomsgruppen som individer der befinder sig mellem 15 og 25 år, og hun er interesseret i at belyse, hvilken af de to faktorer der spiller den største rolle for medievanerne.

Et af de undersøgte medier er computere, og hun kommer frem til, at der foreligger en forskel mellem to undersøgelsesperioder. I den første periode i årene 1988/89 var det først og fremmest drenge fra middelklassen som havde adgang til en computer i hjemmet. Men ved det andet undersøgelsestidspunkt i årene 1993/94 havde billedet forandret sig noget; nu havde også piger fra middelklassen adgang til en computer i meget høj udstrækning. Næsten halvdelen fra middelklassen har en computer i

husstanden. Arbejderklassen har computere i husstanden i mindre udstrækning, og frem for alt bliver det tydeligt at unge kvinder fra arbejderklassen i mindst udstrækning har adgang til en computer.

Sambandet mellem innehav af persondator, klasse og køn blandt 15-25-åringar (procent)

	88/89			93/94		
	Arbetar-klass	Medel-klass	Differens beroende på klass	Arbetar-klass	Medel-klass	Differens beroende på klass
Pojkar	19	31	-12	25	42	-17
Flickor	15	16	-1	9	45	-36
Differens beroende på kön	4	15		16	-3	

Anmärkning: Siffrorna för 1988/1989 är inte signifikanta, medan siffrorna för 1993/1994 är signifikanta på 0.90-nivån.

Det skal nævnes, at det spørgsmål som undersøgelsen baseres på handler om besiddelse eller ej af en computer i husstanden, og derfor kan resultatet bare give et fingerpeg om computerbrug, da tilgængelighed jo ikke nødvendigvis er det samme som at computeren bruges. Men hvordan bruges computere? Det spørgsmål vil snart blive besvaret i mit analysekapitel.

3.7 Mennesket og computeren; fire faser:

I "Network Nation" en bog af Hiltz og Turoff (1994) som handler om computermedieret kommunikation (CMC) beskriver forfatterne fire udviklingsfaser, som en bruger af computersystemer kan befinde sig i og forflytte sig indenfor. Disse faser mener jeg, man kan tillempe til brugen af Internet.

Jeg vil i min analyse forsøge at indplacere interviewpersonernes individuelle udviklingstrin med hjælp af følgende faser; usikkerheds-, indsigts-, naturaliserings- og mæthedsfasen.

Usikkerhedsfasen

Når man befinder sig i den første fase er man usikker overfor mediet og skal først overvinde sin modstand overfor alt det nye, man er nødt til at lære sig. Brugere vil normalt kun investere en vis tid for at tage sig igennem denne fase. En halv til en hel time regnes som en normal tidsperiode, hvor brugeren bestemmer sig for, om han/hun synes, det er besværet værd. Individuer i denne fase er dem, som kender til Internet, og kan være dem som enten 'ikke har prøvet' eller som 'prøver' eller som helt 'har forkastet' Internet.

Indsigtsfasen

I denne fase befinder de individer sig som 'holdt ud' og overvandt sin usikkerhed overfor mediet. Nu begynder brugeren at forstå de mest elementære anvendelsesområder og kan også udnytte Internet i et begrænset omfang. Et 'sundhedstegn' i denne fase er, at man begynder at stille spørgsmål ved forskellige funktioner og endnu bedre, at brugeren finder fejl og brister i systemet som vedkommende klager over. At man kan relatere mediet til egne behov og motiver, er et tegn på en genuin interesse, som kan føre en videre til næste fase.

'Naturaliseringsfasen'

I den tredje fase bliver Internet en naturlig del i hjemmets mediemøblement. De tekniske detaljer er ikke længere så interessante; det er den daglige anvendelse som er det primære i denne fase, og en vis afhængighed af Internets tjenester og funktioner opstår.

Mæthedsfasen

I den sidste fase kan brugeren få behov, som mediet ikke kan tilfredsstille. Det er ikke alle, som nogensinde når til den fase. Men for dem som kommer så langt, vil en naturlig konsekvens være, at man forkaster mediet.

3.8 Opsummering

Jeg har i dette kapitel taget forskellige aspekter op som jeg synes er vigtige når man vil studere menneskers mediebrug. Jeg diskuterer indledningsvis nogle forhold vedrørende medier og hverdagsliv. Bl.a. at jeg vil forsøge at studere vaner og rutiner udfra et dynamisk perspektiv. Derefter kommer jeg ind på medieteknologier som har naturaliseret sig i svenske hjem, samt at mediemøblementet bl.a. kan være en måde at signalere status, men også fortælle noget om hvilke funktioner de forskellige medier opfylder for den enkelte familie.

Jeg kommer derefter ind på nogle betragtninger om medielandskabet i Sverige som har forandret sig meget de seneste år. Derefter beskriver jeg nogle betragtninger om menneskers IT-brug udfra hovedsaglig engelske massekommunikationsforskere. De diskuterer blandt andet at kønnenes organisering i den private sfære kan spille en afgørende rolle for optagelsen af teknologier hos familiemedlemmer. At IT-industrien er maskulin igennem alle faserne fra produktion til markedsføring, samt kvinder i højere grad end mænd er fokuseret på nytteværdien og også betragter teknologi som mandens domæne. Jeg afslutter kapitlet med først at nævne en undersøgelse fra Göteborgs universitet som peger på, at det hovedsaglig er piger fra arbejderklassen som *ikke* har adgang til en computer i hjemmet, hvor efter jeg beskriver fire faser som en computerbruger kan befinde sig i; usikkerhedsfasen, indsigtsfasen, naturaliseringsfasen og mæthedsfasen.

4 Problemområde & fremgangsmåde

Investeringen i ny medieteknologi til hjemmet er stigende i Sverige. De fleste af os har idag adgang til radio, CD, Text-TV og video, og flere af os har tillige mere end et TV-apparat i husstanden. 55 procent af befolkningen har desuden kabel-TV, mens 20 procent har en parabolantenne. Telefax og mobiltelefoner er heller ikke så ualmindelige længere; 38 procent af befolkningen mellem 9-79 år har en mobiltelefon og 10 procent en fax (MedieNotiser 1/96, Nordicom-Sverige).

Så til trods for at økonomien i de svenske husstande har mødt sparekniven, så øger medieteknologien alligevel. Medieteknologi til underholdning og information har en høj prioritet i de svenske husstande (Holmberg & Weibull, 1994).

Erhvervelsen af computere er den type af medieteknologi, som er steget mest de seneste år. I 1995 var det 27 procent af befolkningen mellem 9-79 år som havde en computer i hjemmet, og i 1996 er der 7 procent som sender emails og/eller surfer på Internet (Kairos Future, AB).

Internet er et fænomen som er blevet meget omdiskuteret de seneste år, og hele 80 procent af befolkningen siger, at de ved, hvad Internet er. Godt halvdelen af dem, som ved hvad Internet er (ca. 44 procent) siger sig at være interesseret i Internet (Kairos Future, AB).

Samfundsforskere fra forskellige discipliner er også begyndt at interessere sig for Internet og diskuterer mediets egenart. Blandt andet kommer de ind på, at informationens nye hastighed og fleksibilitet resulterer i, at tid og globale rum føjes sammen. Forsinkelse erstattes af samtidighed og stedbundethed erstattes af 'virtuel' interaktion (Søby & Rasmussen, 1993).

Det interaktive aspekt ved Internet betyder ligeledes, at de tidligere klare demarkationslinier mellem afsender og modtager, producent og konsument, forfatter og læser nu problematiseres og delvis nedbrydes. For eksempel er det alt andet end indlysende i hvilken grad de aktiviteter, der foregår på Internet, hvor en given bruger søger, sammenstiller og stiller information til rådighed, kan karakteriseres som produktion, distribution eller konsumtion (Jensen, 1995).

Internet er heller ikke ensbetydende med instrumentalitet og effektivitet. Andre aktiviteter så som kunst, rejser, sex, daglig samtale og underholdning tager i stigende grad brug af den digitale teknologi.

Der eksisterer både muligheder for en underholdnings- og en nytteorienteret brug af Internet; men hvad er det egentlig der foregår, når mennesker sidder derhjemme og 'gør det med Internet, som de gør'? For

det er absolut ikke surfing i nogen bred og uspecificeret bemærkelse, som jeg er ude efter. Mine interesseområder og problemstillinger kan siges at bevæge sig fra det meget specifikke til det meget forudsætningsløse.

4.1 Problemformulering og problemstillinger

•En computer skal der til!•

Noget forenklet kan man sige, at der findes to kanaler ind i en husstand, hvor igennem de elektroniske medier kan tage sig. Den ene kan man kalde for underholdningsvejen og den anden for informationsvejen. De første computere som fandtes i husstandene var maskiner designet til computerspil og repræsenterede derfor underholdningsvejen, men man kan påstå at computeren i dag i lige så høj grad repræsenterer hjemmekontoret, og dermed en forlængning af arbejdet (Weibull, 1996).

Jeg er interesseret i at belyse, hvor længe husstanden har været i besiddelse af en computer, hvordan den bruges og hvorfor den oprindeligt blev anskaffet (var det måske et 'krav' fra arbejdsgiveren som gjorde, at computeren blev anskaffet til hjemmet, eller blev den måske indkøbt ud fra hobbybetonede bevæggrunde?).

Antagelsen som ligger til grund for ovenstående problemstillinger er, at der skal en computer til, inden man tager beslutningen om at blive internetbruger; og måske tillige en ganske så naturaliseret sådan. Jeg udgår fra, at man skal være en forholdsvis erfaren computerbruger for at tage skridtet videre til at blive Internetbruger.

•En opkobling skal der til!•

Hvordan fik man kendskab til Internet, og hvorfor blev det interessant at skaffe det til husstanden? Er der andre brugere i husstanden, og hvis dette er tilfældet, hvilke konsekvenser har det for informantens Internetbrug?

Findes der hos Internetbrugeren nogle rutiner for, hvordan man navigerer/tager sig ud på Internet? (hjemmeside, bookmarks, søgninger, andet)

Hvilke anvendelsesområder tages i brug? Man kan forestille sig, at nogle anvendelsesområder er mere almindelige end andre; her tænker jeg bl.a. på email, newsgroups, filoverføring og world wide web. Men som jeg tidligere har været inde på, at det helt umuligt at danne sig et indtryk af Internettets enorme indhold, så min intention er i denne sammenhæng at belyse menneskers Internetbrug så forudsætningsløst og nuanceret som overhovedet muligt.

Hvilke fordele er der ved Internet fremfor andre og mere etablerede medier? Opleves internet som et supplement eller en erstatning til andre medier/beskæftigelser i hverdagen? (telefonere, skrive breve, nyhedsbevågning, bestille bøger på biblioteket, andet) Hvad er det som udmærker Internet; hvad er Internet rigtig god til?

Har man indskrænket/mindsket andre aktiviteter, efter man har fået adgang til Internet i husstanden? (TV, video-computerspil, sove, læse bøger, læse aviser, træffe venner, arbejde/skole, sport, andet)

•Internettjenester nu og i fremtiden•

I spørgeskemaundersøgelsen fra Kairos Future AB stiller man en række spørgsmål om, hvordan mennesker vil anvende teknikken indenfor nærmeste fremtid. Nogle af funktionerne findes allerede ude på Internet, men man kan forestille sig at kommercielle tjenester vil komme til at spille en større rolle fremover.

Findes der nogen interesse for følgende tjenester som man ikke allerede udnytter, og hvis det er tilfældet, hvorfor skulle det være en fordel at gøre dette via computeren (og ikke som tidligere via telefonen etc)?

Det kan dreje sig om at: udrette bank-ærinder, bestille billetter til rejser, bestille billetter til forskellige begivenheder, hente information og blanketter fra myndigheder, hente information om EU, hente nyheder (feks Reuter og TT), hente information fra firmaer i Sverige, hente information fra firmaer udenfor Sverige, hente musik eller bøger direkte til computeren, hente computerprogrammer, få rådgivning (ex juridisk) via computeren, deltage i uddannelse, få avisen direkte til computeren, få nye bekendte/deltage i diskussioner, andet.

•Udviklingsfaser•

Det er i dag åbenbart, at mediesituationen ikke på nogen måde forventes at afgøre menneskers mediebrug, selv om den sætter vilkårene. Et basalt krav er nemlig, at mennesker har et behov eller et interesse for det udbud, som medierne tilbyder. Reimer (1993) taler om en naturaliseringsproces, der har fundet sted i privatsfæren, hvor massemedierne har vundet en dobbelt kamp om både tid og rum. Et medium skal nødvendigvis vinde kampen om modtagerens tid i konkurrence med andre aktiviteter i hjemmet, og det skal samtidigt vinde en kamp om modtagerens fysiske rum.

Man anser ligeledes, at mediebruget både er et ritual og en aktivitet. Som aktivitet giver massemedierne både information og underholdning, og de giver et nyt perspektiv på omverdenen, men det er som ritual mediebruget strukturerer hverdagslivet.

For dagspressen, radio og TV er naturaliseringsprocesserne afklaret for længe siden, men hvordan ser det ud med Internet? For at Internet skal kunne siges at have naturaliseret sig i privatsfæren, skal det have fået en naturlig plads i hjemmet, en vis afhængighed skal være opstået, og man vil ikke gerne undvære det igen.

Det kunne være interessant at studere i hvilken af fire følgende faser: usikkerhedsfasen, indsigtsheden, "naturaliserings"fasen, mæthedsheden som Internetbrugeren befinder sig i. Da Internet sikkert for mange er et relativt nyt medie er risikoen, at jeg ikke kan beskrive brugere som befinder sig i andre end i de to første faser. Men det kunne være interessant netop fordi denne undersøgelse har en karakter som et pionærstudie på området, samt at senere undersøgelser ville kunne vise på en udvikling/forflyttelse igennem de forskellige faser.

4.2 Dybdeinterviews

Det metodologiske redskab som jeg har anvendt, er det kvalitative forskningsinterview også kaldet dybdeinterviewet. Udgangspunktet med dette er at indgå i respondentens terminologi i forsøget på at udforske dennes mediebrug og så vidt muligt lade det være op til interviewpersonen selv at definere sin anvendelse. Det er dog ikke et fuldstændigt åbent og ustruktureret interview som tillader respondenten at frit fortælle om lige præcis det der falder ham/hende ind. Metodisk er interviewet halvstruktureret og gennemføres efter en interviewguide, som ikke indeholder bestemte spørgsmålsformuleringer, men istedet er fokuseret på bestemte temaområder med anknytning til problemstillingerne. Denne interviewguide fungerer først og fremmest som en checkliste, så interviewpersonen kommer rundt omkring de temaområder, man er interesseret i at belyse. Spørgsmål skal altså ikke afbryde respondentens beskrivelse, men skal fungere som et engagement og et forsøg på at udvikle og fordybe de områder, som interviewpersonen selv har bragt på bane. Ligesom jeg altid stiller spørgsmål, hvis jeg ikke forstår det sagte, så har respondenten også mulighed for at korrigere, hvis han/hun føler sig misforstået. Der foregår altså en kontinuerlig tolkning undervejs i interviewet, hvor eventuelle forståelsesproblemer bliver ryddet af vejen. Ellers er min rolle i interviewsituationen først og fremmest at se til at alle temaområder bliver berørt og uddybet, lade respondenten snakke og selv forsøge være en engageret lytter.

4.3 Valg af interviewpersoner

Mine udvalgs kriterier for valg af interviewpersoner udgjorde for det første det grundlæggende krav, at alle skulle være i besiddelse af både en computer og en opkobling til Internet hjemme hos sig selv. Et andet krav var, at menneskerne som indgik i udvalget skulle være så forskellige som muligt med henblik på alder og køn, uddannelse og arbejde, boligforhold og -område, livssituation etc. Samtidigt måtte mit udvalg godt spejle

virkeligheden forstået på den måde, at kvantitative undersøgelser har vist, at der er flere mænd end kvinder, flere med længervarende uddannelser, flere i storbyer etc. Et sidste krav var, at de frivilligt skulle stille op på et interview og også havde mulighed for at gøre det indenfor nærmeste fremtid.

I det store og hele lykkedes jeg få et udvalg af mennesker, som opfyldte de krav, jeg havde opstillet. Dog ville jeg gerne have haft lidt større aldersspredning. Mit udvalg består af 10 personer i alderen fra 22 til 65 år. Syv af dem er mænd, tre er kvinder. Tre af interviewpersonerne er studerende, en er på barselsorlov, en er pensionist, en er kunstner og resten er erhvervsarbejdende indenfor forskellige brancher. Otte bor i storbyen, en bor i en mellemstor by (Växjö) og en i en mindre by (Alingsås). Men hvor og hvordan fik jeg fat i disse mennesker?

4.4 Interviewsituationen

Man skal selvfølgelig ikke interviewe nogen, man kender. Men jeg havde heller ikke lyst til at gå hen og spørge folk på gaden, om de ville stille op på et dybdeinterview, som tager en time eller to i deres egen hjemmemiljø. Det kan i hvertfald let misforstås! Så jeg har gået via kollegaers og bekendtes familier eller venner (ofte et led længere ude; kollegas vens ven), som har opfyldt de kvaliteter, som jeg har været ude efter. Den første kontakt blev altid foretaget af en indblandet kollega/bekendt/ven, og hvis personen lod det mindste villig, har jeg ringet vedkommede op og fortalt lidt mere om min undersøgelse. Og hvis det ikke skræmte ham eller hende, så har vi bestemt en tid, hvor jeg skulle komme til vedkommedes hjem og foretage interviewet.

Og der var faktisk ikke nogen, der lod sig skræmme. Istedet var jeg nødt til at sige nej til et par stykker, fordi jeg allerede havde lykkedes at få fat i nogen som f.eks. opfyldte faktorerne; mandlig, ung og studerende fra storbyen.

Jeg valgte at interviewe personerne i deres hjemmiljø, fordi jeg anser at det er tryggest for interviewpersonen at befinde sig på hjemmebane, men også fordi jeg på denne måde meget hurtigere og lettere får et indtryk af personen overfor mig.

Jeg blev mødt af en stor åbenhed, gæstfrihed og fortælleglæde og nybrygget kaffe. I et tilfælde gik det ikke at foretage interviewet hjemme hos interviewpersonen, fordi han havde håndværkere i huset (Holger), men jeg anser ikke at det fik en stor betydelse for interviewets udfald, for personen valgte lokalet selv, hvor han absolut lod til at føle sig hjemme.

Hovedparten af interviewene blev gjort efter klokken 15.00 på hverdage og tog mellem en og tre timer. Der var ikke nogen, som opponerede mod at blive indspillet på bånd. Inden vi gik igang med interviewet fortalte jeg igen, hvad min undersøgelse handler om, at jeg ikke havde bestemte spørgsmål

som krævede rigtige svar, at de ville fremstå som anonyme i undersøgelsen etc.

Jeg anser, at samtlige interviewer gik godt. Interviewet med Oskar var dog en smule frustrerende, fordi jeg havde svært ved at forstå hans tilfredsstillelse ved at installere noget, som ikke skulle anvendes. Samtidigt følte jeg, at han *ikke ville* fortælle mig alting. Men jeg anser, at jeg med hjælp af et grundigt krydsforhør og med Oskars gentagne forsøg på at forklare sig (han havde nemlig ikke selv reflekteret synnerligt over sin adfærd) lykkedes få en forståelse af hans fascination. Det handlede nemlig mere om at beherske og bemeste et system, end det handlede om nogen egentlig nytte-funktion. At han med al rimelighed foretager sig ting på Internet, han ikke ville fortælle om, havde jeg ikke en chance for at påvirke. Jeg havde fortalt, at han ville fremstå som anonym i undersøgelsen, mere kunne jeg ikke gøre.

Et andet og mindre problem opstod ved en af udskrifterne (med Titti), da jeg havde svært ved at høre, hvad der blev sagt på båndet. Indspilningen af interviewet foregik i et stort køkken i en patricierlejlighed med højt til loftet, så akustikken gav ikke de bedste forudsætninger for lyd-kvaliteten. Men jeg føler dog, at jeg har fået det meste med.

Mit længste interview (på tre timer) var med pensionisten Holger, som bl.a. gav mig en forelæsning om genetik udfra medbragte web-sider. Efter at have mislykket et par gange at få ham til at fortælle mere om hans rutiner og ikke gå så meget ind på detaljer af selve indholdet, gav jeg op. Det viste sig, at han havde masser at fortælle indenfor mine interesseområder, men foretrak selv at komme ind på det, fremfor at gøre det på min opfordring. Jeg havde flere timers kasettebånd med mig og besluttede mig under interviewet for at tage det med i periferien for senere at sortere det fra ved udskriftsfasen. Men jeg forsøgte at holde fast ved rolle opdelningen, når Holger ved flere tilfælde begyndte at interviewe mig. Dette fik han istedet mulighed for efter interviewet, hvor vi fortsatte at snakke yderligere et par timer.

Men undtagelse af Holgers interview som blev udsat for en grovsortering, så blev de øvige ni interviews udskrevet ordret fra ende til anden. Sammenlagt har jeg arbejdet med ca 150 siders datamateriale.

5 Analyse

Jeg vil i analysen besvare mine problemstillinger i kronologisk rækkefølge for hver af interviewpersonerne. Indledningsvis giver jeg en kort præsentation af personen. Den første problemstilling handler hovedsaglig om computerbrugen. Hvor længe har man haft en computer i husstanden, hvorfor blev den anskaffet, og hvad bruges den hovedsaglig til? Deler man computeren med andre i husstanden, og hvis det er tilfældet, hvilke konsekvenser får dette for interviewpersonens anvendelse?

Den anden problemstilling sætter fokus på Internet. Hvor længe har man haft adgang til Internet i husstanden, og hvorfor blev det interessant at anskaffe en opkobling i hjemmet? Hvilke anvendelsesområder tages i brug, findes der nogle rutiner for hvordan Internetbrugeren navigerer, og opleves Internet som et supplement eller muligvis som en erstatning til andre medier og aktiviteter?

Den tredje problemstilling ser på interviewpersonens interesse for en række tjenester på Internet (se problemformuleringen); men først til computerbrugen.

5.1.1 Iris' computerbrug

Iris er 30 år, hun er adjunkt og arbejder som lærere i svensk på *komvux*, et gymnasium for voksne. Lige nu har Iris barselsorlov og går hjemme hos sin førstefødte søn på knapt et år. Iris og hendes kæreste bor i en stor og flot patricierlejlighed i Göteborgs centrum. Hvis Iris skulle introducere sig selv, ville hun ikke nævne computerbrugen som en hobby, men derimod natur, musik og bøger. Men lige nu er det faktisk computeren og Internet som i høj grad optager hendes tid. Men initiativet til at købe en computer til hjemmet var ikke hendes.

Da Iris' kæreste i foråret '93 kom hjem med en 'spille'computer, var hun ikke helt uinteressert, men heller ikke videre imponeret. Men når man først har fået en computer indenfor de fire vægge, opdager man, hvad den kan bruges til; behovet vokser langsomt frem, og man vil derfor have en bedre, siger Iris:

och då på nått sätt när man väl har en sak så blir det, så känns det som om man måste ha den, så vet man ju vad man kan använda den till och då vill man ju ha en lite bättre och lite bättre och tycker att om jag hade den funktionen då kunde jag göra lite mer och så.

Hvis det ikke havde været for Iris' kæreste, havde hun nok ikke anskaffet en computer på så tidligt et tidspunkt, og computeren som de har i dag

behøvede heller ikke at være så stor for at dække hendes behov. Men hun ville have købt en før eller senere, da hun bruger den meget til sit arbejde. For Iris giver computeren hende friheden til at kunne vælge også at arbejde hjemme:

eftersom jag är lärare så har jag haft så väldigt fria arbetstider och i och med att jag började göra det jobbet hemma så blev jag också beroende utav datorn

Computeren har uden tvivl naturaliseret sig hjemme hos Iris. Hun påpeger, at det skulle være håbløst at klare sig uden den. Næsten uanset hvad det er hun skal skrive, så anvender hun computeren. Hun siger med et glimt i øjet, at hun næsten har glemt sin håndskrift. Og denne sommer skal computeren bæres med ud i sommerhuset. Iris bruger den frem for alt til ordbehandling, men hun kan også godt lide at spille computerspil. I og med at Iris har barselsorlov er det ikke hjemmearbejde det handler om lige fortiden, nu er det først og fremmest til brevskrivning. At de er to i husstanden som deles om computeren, synes Iris ikke er noget problem; man beder bare den anden om at flytte sig, hvis man har noget vigtigt at udføre:

Nu skulle det ju nästan vara hopplöst, vi klarar oss knappt när vi åker ut till sommarstugan utan dator (skrattar) i sommar ska den bäras med ut./Nu kan jag ju inte säga att jag använder så mycket till jobbet däremot så skriver jag ganska mycket brev på datorn både som jag printer ut och jag har ju email-brev, det är nästan det jag gör mest. Alla har ju inte email utan när jag skriver brev överhuvudtaget när jag skriver nånting oavsett vad det är så använder jag bara datorn, jag har nästan glömt bort handstilen

Men det er ikke bare Iris' kæreste som har påvirket hendes interesse for computere og Internet. Kundskaberne har hun hovedsaglig fra et computer- og Internetkursus, som hun har deltaget i via sit arbejde. Men det er ikke bare de praktiske færdigheder som er vigtige for Iris, hun behøver også at blive stimuleret af sine omgivelser for at tage sig sammen til at lære noget nyt. Og den stimulans finder hun i høj grad på sin arbejdsplads, hvor der satses meget på den nye teknologi. På skolen generelt findes der både et stort teknikinteresse og en stor kompetance blandt lærerkræfterne; både på computer- og internetområdet. Iris mener, at hendes skole var blandt de første i regionen som begyndte at undervise i Virtual Reality:

jag tror att man måste nog ha någon typ av stimulans från omgivningen för, jag är sån i alla fall jag behöver nästan jag behöver att ha folk runt omkring mig som är intresserade av nått så jag liksom 'ja men det här verkar kul, det här måste jag', vissa är ju såna som är väldigt sådär framåt hela tiden 'nu ska jag utvecklas nu ska jag utvecklas', jag måste nog bli lite sparkad i baken känna att oj det där får den göra det verkar jättekul det vill jag också göra så, så att jag det är nog nästan en bieffekt av att jag har så många runt omkring som är intresserade av det och det har gjort att jag också vill kunna

Internetbrugen udgør den største anddel af den samlede computerbrug, nu hvor Iris går hjemme. Nu har hun tid til at skrive breve og 'surfe':

Just nu utgör det ju ganska mycket i och med att jag går hemma och är ledig från jobbet så 75 procent nu skulle jag tro, ja det är det nog, men det är ju för att det är så speciellt hade jag jobbat och inte varit mammaledig då hade det det är ju mest på kul då kanske det hade varit 10 procent, jag använder det mycket mer nu det är ju, nu har man ju tid och sitta och åka dator

lite grannnn det har man ju inte annars på samma sätt, inte det här det här bara åka runt och titta vad som finns här och vad som finns där det gör man ju liksom inte när man fullt upp

Iris har haft Internet et halvt år og har en opkopling hos Tele 2. Det var Iris kæreste som overtalte hende til at de skulle anskaffe Internet, og hans hovedargument var, at hun kunne behøve noget at underholde sig med på barselsorloven. I starten ville hun hellere have haft en mobiltelefon, men så kom hun på et Internetkusus via sit arbejde og syntes, det var sjovt. Der lærte hun bl.a. at anvende Internet som et leksikon, men sådan bruger hun det dog ikke selv, siger hun og skammer sig lidt. Før Iris er nemlig ikke den, som synes, man skal spilde tiden. Men hun vil absolut fortsætte med at abonnere på Internet, dog først fremmest på grund af email-funktionen:

det var väl det han använde det som påtryckningsargument 'tänk nu när du sitter hemma vore det inte roligt' det är klart att det var ju faktisk roligt att ha nått lite grann att roa sig med och så. Usch det låter som om jag inte gör någonting hemma nu (skrattar) sitter och spökar på nätet dagarna i enda det gör jag ju inte men det är ju att man har tid att göra det på ett annat sätt!..Ja det tror jag som det känns nu vill jag ju ha det absolut, om inte annat så för brevens funktion!..Ja det är det jag skulle sakna mest. Det är det som är roligast att få brev det är mycket roligare än nått annat

Iris er bange for, at jeg skal få indtrykket af, at hun er doven, hvilket jeg aldrig rigtig kunne forstå, for jeg følte at vi på de fleste andre områder var på bølgelængde (i den udstrækning man kan være det med et menneske, man møder for første gang). Men forstået på den måde, at Iris og jeg er jævnaldrene, begge er kvinder, har en lignende uddannelse og social baggrund og med det samme fattede sympati for hinanden. Men just den her dårlige samvittighed kunne min empatiske evne ikke rigtig omfatte. Hun dividerer bl.a. frem og tilbage om hvor lang tid hun bruger foran computeren. Jeg får næsten fornemmelsen af, at hun hverken vil indrømme det overfor mig eller overfor sig selv. Da jeg beder hende forklare det for mig, siger hun, at hun tror det handler om det lutherske arv, 'skal man spise så skal man arbejde'. Derfor synes Iris, det er lidt mere legalt at se på TV, for så kan hun pudse sko samtidigt. Som dansker sender jeg en taknemmelig tanke til Gruntvig:

Ja det har jag. I snitt skulle jag tro i mellan en halv timme till trekvart det skulle jag tro ibland längre ibland kortare så, men det är ju, nej så mycket kan det ju inte vara nej det kan det inte säg en halv timme!..Usch jag fick sån här herregud sitter jag bara framför datorn hela dagarna det gör jag ju inte, jag tror inte det är så länge, en halv timme gör jag nog!..Jär väl det lutherske arvet ska man äta ska man arbeta och inte sitta framför datorn, det är väl det här att i och med att jag liksom inte jobbar konkret med någonting!..Ja lite grann såhär vad gör jag med mitt liv känslan så, men jag gör det ju istället för att titta på TV så det!..Ja det är väldigt märkligt det där jag tror det är. Det är väl lite sådär man har det i sig att det är inget riktigt jobb det är kul alltså är det inget riktigt, nej jag vet inte. Nej men det kan ju vara lika kreativt egentligen att titta på TV som att vara ute på Internet jag kan ju lära mig lika mycket på TV och det väl kanske just det här att se på TV där kan jag ju putsa skor samtidigt det kan jag ju inte om jag är ute på Internet (skrattar) nej nu låter jag alldeles hemsk!..

5.1.2 Iris' Internetbrug

Som jeg allerede har været inde på har Iris et ambivalent forhold til sin computerbrug. Hvis formålet er arbejde kan hun sidde der med god samvittighed, men sidder hun der for sjov skyld, er det en helt anden sag. Hun fascineres af Internet og synes det er sjovt, men vil ikke tillade sig selv, at det bliver for sjovt. Det viser sig faktisk at Iris bruger Internet som et leksikon, hvilket hun dog ikke selv fremhæver. For hende er det alt overvejende problem nemlig, at hun bliver siddende for længe, bliver 'forført' af Internet, og det er ikke tilladt ifølge hendes 'göra rätt för sig' moral. Men hun går altid ud på Internet med et bestemt formål; det er oftest noget specifikt hun leder efter, men det bliver aldrig rigtigt, som hun havde tænkt sig: *syftet förfelas (skrattar) det ger en sån här rinner på vatten effekt.* For at begrænse tiden, har de iført et 'betalingssystem', hvor de for hver time lægger nogle kroner i en dåse. Og det fungerer godt:

det är oftast så att jag kommer på nått att det var så för nån månad sen så kom jag på att tänk var kul man måste hitta en massa italienska recept på Internet och så tänkte jag det ska jag kolla upp, och så gick jag och kollade och det fanns ju mycket riktigt kokböcker från hela världen och då blir jag fast, och det är nästan det som är problemet att när man börjar så går man in i, och sen så kan man nästan inte sluta!..även när jag sätter mig och tänker att nu ska jag bara kolla upp det och sen är det bra så går inte det utan så blir jag sittande där väldigt länge, men vi har gjort så att vi har ställt en liten burk där så att vi kollar hur länge vi har legat ute så vi lägger ner pengar för varje Internetåkning vi har gjort så det inte blir för mycket att betala

Iris synes at noget af de bedste med Internet er, at hun kan finde præcis det, hun vil ude på nettet, men email-funktionen er alligevel det, hun vil savne mest, hvis hun ikke havde et abonnement. Begge hendes to søskende har email, fremhæver hun.

I begyndelsen fortæller hun, at hun skrev email, hovedsaglig fordi det havde nyhedens interesse. Men nu er det mere fordi hun synes det er praktisk måde at meddele sig på. Hun giver et eks. på, hvordan email kan være en fordel, fordi det ikke er så påtrængende som telefonen *det är så opretentiöst på nått sätt.* Men email-funktion har også betydet det for Iris, at hun har fået liv i gamle kontakter med mennesker, som ellers var gledet ud. Email-funktionen har dog ikke fået telefonsamtalerne til at mindske, for nu ringer hun også til dem, som hun på grund af email har genoptaget kontakten med:

just det, jag har ju fått en helt annan, just det att man får kontakt med folk som man kanske inte skulle ha pratat med så mycket annars, i och med att man vet att den har email och då är det så kul att skicka bara för att för skickandets skull så man. Folk som man känner sen gammalt men som man kanske inte har haft så mycket kontakt med och så vet jag att oj han har epost då minsann så sätter man sig och skriver ett litet brev och skickar iväg det och så blir det en brevväxling med folk man annars inte har så hemsk mycket kontakt med och det är kul

Når Iris søger på Internet, anvender hun Webcrawleren. Hun har ikke nogen bookmarks, for hun har ikke fundet noget, hun vil læse flere gange. Diskussionsgrupper er ikke noget hun har testet, men hvis der fandtes en

for unge mødre på barselsorlov eller for lærere som underviser i samme fag som hun selv, ville hun overveje det. Men det skal være seriøst. Iris synes, at Internet ofte er for langsomt og hun beklager at det ikke lever op til forventningerne om at være et globalt medie. Iris ledte efter oplysninger om Afrika og Øst Europa og opdagede, at de knapt var repræsenterede. Og det synes hun er synd. I fremtiden tror hun, at Internet bliver hver mands egendom, og risikoen for at blive afhængig af Internet, tror hun er minimal. Grunden til, hun kommer ind på dette er i sin egenskab som lærere. Hun fortalte tidligere i interviewet om en elev på skolen som er opslukt af at spille computerspil og derfor udviser en asocial adfærd:

jag var inne och titta på Afrika och Öst Europa och så vidare för att se vad som fanns och det fanns ju ingenting jag hittade vädret i Dari. Salam det var liksom den enda uppgift jag hittade så, men det är ju för att det är i början och det är ju för att trots allt det är en segregerad värld och. Men det vore ju så roligt om man hade man kan säga inte bara den västerländska delen av världen som man kunde ta del av för det är det ju faktisk nu utan hela världen att även tredje världen fick komma in i gemenskapen så, det tycker jag kanske är den stora bristen att dom pratar om internationalism och man kan nå hela världen det kan man ju inte, det är lite tråkigt

Fordi Iris fik adgang til Internet i hjemmet, samtidigt som hun begyndte sin barselsorlov, har hun ikke skåret ned på andre aktiviteter. Hun sidder hovedsaglig ved computeren i dagstid, mens hendes søn sover, så for hende tages tiden ikke i særlig høj grad fra TV-seningen; hun tror måske, hun istedet ville have læst en bog, hvis hun ikke havde haft en Interopkling.

5.1.3 Iris og Internettjenester

At tage skridtet til at udrette sine bankærender synes Iris er en logisk udvikling. Det samme gør sig gældende, hvad angår at bestille billetter, hun er faktisk overbevist om, at det svenske folk vil blive et venligere folk, hvis de slap at lytte til forfærdelig musik i lange telefonkøer. Og man kan spare tid, hvis man kan sidde derhjemme og bestille blanketter från myndigheter:

Ja det är ju oerhört bra för att försöka ta sig fram till myndigheter det är ju inte lätt. Jag tänkte faktisk just på det nu inför deklarationen jag behövde lite extra uppgifter och jag försökte alltså att ringa, och det var ju jag insåg ju snabbt att det kommer ju att vara upptaget till andra maj så jag fick då gå iväg till först postkontoret men där fanns inte den blankett jag behövde jag fick gå bort till skatteförvaltningen och ta en nummerlapp och sitta där och bara det att ta sig iväg dit, det är i och för sig inte hela världen men det går ju bra nu men hade jag jobbat hade det ju varit oerhört besvärligt, och sen så fick jag ju sitta där i tjugo minuter och vänta för det var så många som skulle dit för att få en enda liten blankett och då tänkte jag faktisk på att hade det inte varit oerhört mycket lättare att jag istället kunde ha fått upp den på Internet, för det var bara en enda liten uppgift jag behövde. Det var jobbigt

Når det handler om adgang til information, er det udelukkende positivt med flere kanaler. Både når det handler om EU-information og nyheder. Iris beskriver i den sammenhæng, at hvis der er sket noget specielt, så anvender hun sig af nyhederne på text-tv og kan forestille sig at Internet vil kunne være et supplement til andre mediers nyhedsbevågning. Og visse typer af information er endda bedre at få via digital vej; hun exemplificerer

dette med reklame og postorderkataloger, som man ellers får smidt ind af brevsprækken. Det ville være bedre for miljøet, hvis det istedet fandtes på Internet :

plus man kan ta miljöövetandet att vi kanske slipper att få ett träd i brevlådan och dessutom man kan ta del av det om man är intresserat, vill jag se vad dom har för någonting kan jag gå in och titta, vill jag se vad ICA handlarna har för erbjudande kan jag gå in och titta annars behöver jag inte

Avisen er hellig for Iris, så tanken om at læse den på skærmen er næsten blasfemisk. Hun har noteret, at GP findes på Internet og noterede bare, at hun vel nok er glad for, at hun har sin egen rigtige avis:

jag tycker det är en fullständigt absurd diskussion överhuvudtaget för att en bok den läser jag när jag ligger i sängen eller sitter i en god fåtölj sånt där vill inte jag sitta framför datorn och läsa. Det är klart utvecklas det väldigt bra men musik det lyssnar jag oftast på när jag diskar eller gör nått annat, det kan jag inte göra framför datorn ändå!..jag tycker det är fullständigt absurt, men det är ju min åsikt, jag kan inte tänka mig läsa tidningen på det sättet det är för mig helt främmande, därför att läsa tidningen det är ju heligt det gör man när man har det gott och mysigt och sitter bra och det ska prassla och sådär men det, men det är säkert kanske också att det är så det alltid har varit nästa generation kanske tycker det är självklart att man går dit och kollar men jag har svårt att tänka mig att det får nått genomslag än på tjugo år!..jjo men det är en sak att man kör sånna nyhets flasher men just det här med tidning på alltså, tidningen som sådan men GP har ju en tidning på Internet den har jag ju sett. Jag bara noterade att den fanns och så tänkte jag vad glad jag är att jag har min tidning som jag kan trassla med

5.2.1 Jans computerbrug

Jan er 35 år gammel. Han er fraskilt og har to døtre som bor hos ham hveranden uge. Han bor i en villa i Örgryte, som han deler med sine forældre (to separate boliger). Han siger selv, at han kun vil beskæftige sig med det, der interesserer ham; og det virker som om han har lykkedes med dette:

Jag brukar säga att jag vill syssla med mina fritidsintressen. Jag har liksom valt att göra så på gott och ont. Ibland önskar man kanske man hade någonting mer stabilt. Nej det gör man inte (skrattar) nej det är nog såhär man vill ha det.

Han har ikke nogen videregående uddannelse, men forsøgte nogle måneder efter folkeskolen på to forskellige gymnasielinier, men hoppede fra. I de første år efter folkeskolen (som han hadede) var han musiker, men i mange år har han arbejdet som billedkunstner og har eksperimenteret med forskellige udtryksmidler. Blandt andet laver han en del 3D grafik på computeren, photoshop og hjemmesider for bl.a. gallerier.

Hele hans udstyr befinder sig i et lokale nede i kælderen som tilnærmelsesvis er udstyret som et reklamebureau. Her findes der printere, en scanner flere kraftfulde computere (Power Mac bl.a.) med enorme billedskærme og farvekort. Det er tydeligt, at det ikke bare er en legeplads men også en arbejdsstation.

For ham blev computeren hans fordybning i et område, hvor han ikke primært skulle anvende højre hjernehalvdel *det hjälper mig att utveckla ett annat en annan del av hjärnan, jag kände det att här var det dammigt liksom*. Oprindeligt tænkte han sig at anskaffe en computer for at få adgang til et ordbehandlingsprogram, han ville nemlig begynde at skrive. Men det blev aldrig rigtig som han havde tænkt sig, og skriveriet kom hurtigt i baggrunden. Han siger: *jag blev vansinnigt intresserat av det liksom*. Egentlig havde han i flere år undgået computere, fordi han hverken havde tid eller lyst til at sætte sig ind i alt det nye, men også fordi han vidste, at han ikke skulle være istand til at gøre noget halvhjertet. Jan boede i USA i perioden 1985 til 1994, og i 1991 købte han sin første computer og indledte det han kalder sin universitetsuddannelse. Og der gik nu et par år, hvor han ikke fik malet særligt meget:

jag har inte läst nån högskola jag har inte gymnasiekompetens, jag har ingenting sånt, jag har alltid liksom jobbat själv, lärt mig själv allting sånt, jag är musiker från början så det började med musiken då jag studerade det väldigt intensivt under några år och sen blev det det här med målande då också, men så kände jag att jag ville liksom, göra nånting vill lära mig nånting mer akademiskt på nått vis, jag kände att man fortfarande kunde det och det, och då blev det att jag försökte lära mig allt som man kunde, och det blev plötsligt jätte roligt att läsa då, så jag köpte en massa böcker

Jan lykkedes få sig en grundig og intensiv 'computer-uddannelse' ved sin computer hjemme i lejligheden; han benyttede sig meget af American On-Line tjenester, hvor der altid fandtes folk ude i diskussionsgrupperne, som han kunne spørge, når han havde nogle problemer. Han fremhæver, at han mødte en utrolig hjælpsomhed hos folk ude i diskussionsgrupperne, som efterhånden udviklede sig til en slags On-Line venskaber. Senere gik han et computerkursus også via American On-Line, hvor han blandt andet lærte sig at programmere:

det var min universitets utbildning (skrattar) eller vad man ska säga, jag satt ju och gjorde det på egen hand då mer eller mindre, men genom dom här, det hade aldrig fungerat utan American On-Line, det hade det aldrig gjort. Det hade kanske tagit tre kanske fem gånger så lång tid

Ved den måde hvorpå man lærer sig ting, mener Jan at kunne se en forskel hos mænd og kvinder. Kvinder er mere koncentreret på nytteværdien, hvorimod mænd kan 'lege sig til kundskaber' og undervejs helt kan glemme, hvad det var de egentlig skulle bruge det til. Men han siger ligeledes, at det er mere karakteristisk for den tidlige anvendelse, at han blev så opslugt, at han glemte både tid og sted. For ham var det i høj grad en intellektuel kamp som skulle overvindes i flere delmål, og som hver gang han løste et problem gav ham en stor tilfredsstillelse. Han mødte udfordringer på en helt anden måde, end dem han stødte på indenfor billedkunsten. Og tempoet var frem for alt et helt andet; her så han hurtige resultater:

jag vet inte om det är typisk manligt, men liksom det där att lyfta på locket och titta in, det verkar inte som dom flesta kvinnorna som jag har pratat med bryr sig om den biten, men dom vill ha ut nånting av det, det är mer endamålsinriktat hela tiden, medan vi kan leka mera, vi sitter och lekar och 'jag har gjort det titta vad jag har gjort här' liksom 'jag har ändrat nu står det någonting annat här'..[Det är lätt att det kan bli så ibland, ja att man kör liksom att

man glömmar vad man ska ha det till, att det blir nått slags självändamål bara att ta reda på hur det fungerar och sen så undrar man vad ska jag ha det till egentligen. Men det har nog försvunnit, det var nog mera i början som jag liksom gick in på djupet så för att jag ville förstå, jag tyckte inte om att stå som ett fån va'. Och framför allt så tyckte jag att varje gång man vann en sån där seger så liksom växte man i självaktning på nått vis 'titta jag kan klara av det här också, lyckades lösa det problemet då' det är väldigt mycket utmaningar med det som jag kände att jag inte hade i måleriet under den perioden.

Med tiden har Jan lyckas att integrera computerkunskaberne i hans erhverv som billedkunstner. For ham var det en naturlig udvikling, at han også studerede grafikmulighederne, og idag har han en stor udrustning med bl.a farvekort og stor monitor og arbejder professionelt med Photo Shop og 3D grafik. Så der er sket en forskydning fra indledningsvis at være en fritidsinteresse, en uddannelse på distance til at blive en mere arbejdsbetonet anvendelse. I begyndelsen forsøgte han ligeledes at holde sig ajour med nye programvarer, hvilket han nu har ændret indstilling til totalt. Nu gider han ikke længere og anvender i høj grad computeren som et arbejdsredskab:

Ja det har blivit mer och mer, det började väl kanske som ett fritidsintresse kan man väl säga eller som en utbildning som jag gjorde, men nu har jag integrerat det mer och mer med det som jag håller på med va', det enda som jag inte använder det till det är musik det är lite konstigt, och bokföring/..Nu använder jag det mera som ett verktyg. Nu intresserar jag mig inte så mycket för vad som händer, jag vet inte exakt vad alla nya operativsystem, jag vet att jag måste hänga med där, men jag orkar inte eller har inte tid liksom att sätta mig in i

Jan er skilt og har sine to små piger boende hos sig hveranden uge. De bruger også computeren en del til bl.a. at sidde og tegne, men det får ingen konsekvenser for Jans anvendelse, for han har tre apparater. For børnene påpeger han, er der ikke nogen forskel om de tegner på et stykke papir eller på skærmen. Men forældrene som bor i villaens første sal, siger han har et indbygget modstand mod computere. Han mener dog ikke, at det er et princip, at de ikke vil lære sig, men istedet at de synes, det er for besværligt.

Som jeg tidligere var inde på, er Jan ikke den type, som gør noget halvhjertet, og han fortæller, at han genkender dette mønster af en total opslugenhed fra andre områder, som han har arbejdet med; bl.a. fra musikken og fra malerkunsten. Og egentlig forbavser det ham ikke, at det nu var computeren som stod for tur. For som han siger kan computeren karakteriseres som en kasse fyldt med kreativt legetøj som forener alle de områder, han er interesseret i; lyd, billede og tekst. Denne interesse for computere deler han med sine musikervenner, som også har gået igennem den samme intensive proces:

(skrattar) nej men jag gör så, så gör jag det ordentligt, gör jag någonting så blir det. Obsessive vad heter det? Jo det kan man nästan säga man blir besatt av idén att, just det här att lära sig har alltid liksom varit/..det är inte tekniken som jag är intresserad utav, men det är vad jag kan göra med detta, det är sån en kreativ leklåda liksom, där jag kan göra ljud bild allting, jag har allting som intresserar mig, jag har ju hållit på med musik, jag har hållit på med bild och jag har hållit på med text också så att, och här plötsligt så har man liksom en låda där man kan göra allt det här på samma gång va', så det vore ju konstigt egentligen om man inte, och det märker jag likadan med mina bekanta då som är musiker till exempel då som dom flesta är fortfarande då som jag umgås med, så har precis samma, det är precis dom förstår precis, det är samma process för dom va', dom har också blivit väldigt intresserad just

musiker av någon anledning är, verkar att ha väldigt lätt att dras in i det här. Så det var förvånande för att jag är egentligen som sagt inte teknisk, jag kan inget om mopeder och sådär den typen av mekanik

Det er til arbejdet som Jan hovedsaglig anvender sin computer. Hans udrustning har givet hans billedkunst helt nye dimensioner, og han kan nu arbejde samtidigt som fotograf, konstruktør og designer, når han udformer sine billedkonstruktioner.

Men det er et helt specielt anvendelsesområde, som optager en stor del af Jans tid lige nu; nemlig at skrive og læse email.

5.2.2 Jans Internetbrug

Jan fik tilgang til Internet i USA i 1991. Da han tog beslutningen om at flytte hjem til Sverige igen, siger han, at Internet havde en afgørende betydelse. Internet giver ham en frihedsfølelse i Sverige, som er et land hvor han ellers let får klaustrofobiske følelser.

De mennesker han havde kontakt med via On-Line tjenester mærkede slet ikke, at han havde flyttet:

jag hade nog inte kunnat flytta tillbaka om jag inte kunna ha kvar den biten, jag kände mig så avståndet försvann liksom, jag kunde ha kontakt, det var ingen som märkte att jag flyttade, du liksom du finns överallt!../och det var en av sakerna som klaustrofobin över att vara i Sverige, var ju just det att man kände att man kom inte, man når inte nånstans, man är isolerad liksom, men nu känner jag inte det så, för att det, det har varit avgörande faktisk för att jag ska kunna vara här, och att känna att jag hade den kontakten

Jan er den af interviewpersonerne som har haft adgang til Internet i længst tid og er den eneste, hvor Internet i sin helhed har naturaliseret sig i hjemmet. Det han fremhæver som den største fordel ved Internet er de kontaktmuligheder, som mediet tilbyder. Han ser også store muligheder i fremtiden, hvad angår distancearbejde, som i højere grad vil komme til at handle om kompetance istedet for kravet om at befinde sig på den rette plads, dog mener han at lovgivningen skal blive bedre:

så det blir nog mer kompetens som gäller och inte var man befinner sig och vara på rätt plats utan man kan sitta i Värmland nånstans och vad ska vi säga designa filer eller vad som helst och så vara med och slås med dom som gör det i Milano och New York och över allt. Ja det tar bort gränser då. Men det som skulle kunna bli bättre är lagstiftningen

Han er meget fascineret af al den information som der findes adgang til. Han kan sagtens forstå, at man kan lade sig forføre af Internet, men han mener dog ikke at det er en virkelighedsflugt. Det er en fritidsinteresse på lige fod med så mange andre. Nu hvor han har lært mediet at kende anvender han oftest søgfunktionen Alta Vista for at finde svaret på noget bestemt *det är mer endamåls, när jag behöver nått svar på nånting*. Mange gange foretager han en søgning, når børnene stiller ham spørgsmål som ellers ville have krævet et opslag i et leksikon, men det kan også være fordi han eksempelvis behøver et citat af Oskar Wilde:

Först hade jag ju ingen tanke på att jag skulle bli såhär intresserad av det, men det öppnade sig liksom en helt ny värld så att det, så jag förstår det där syndromet när folk sätter sig ner och sen försvinner in i detta, det är väldigt lätt att göra det, och jag, det är ingen flykt va', det är inte det utan det det det är ett intresse helt enkelt att det finns så mycket information va'...[det kan vara väldigt specifik information, det kan vara om t ex om nån person, Oskar Wilde eller nånting sån, så söker jag på Oskar Wilde och så söker jag kanske då på specifika att jag vill ha lite citat.

Men det användelsområde som optager Jan mest lige nu, er som tidligere nævnt email-funktionen. Det begyndte for to måneder siden, fortæller Jan, at han og et par venner begyndte at spekulere over, om det skulle være en god idé at lave en egen kontaktannonce på Internet, som samtidigt skulle give ham muligheden for at brevveksle på engelsk. Men den globale dimension havde også en betydelse: *tänk vilket fält liksom hela världen som, det måste ju vara större chans att lyckas då.* Og det gjorde det også, efter en uge fik han svar fra en kvinde i Toronto og de har brevslet flittigt lige siden:

Den här brevväxlingen hade ju tagit, det hade inte gått under en livstid va', för att nu har jag räknat ut här faktisk att på två månader då, knappt två månader ska jag säga så har vi, skulle man läsa högt ur den korrespondensen så skulle det ta nio timmar, så det är otroligt mycket va'.

Jan er forelsket til op over begge ører, men han ser også brevvekslingen som en forretningsidé i forbindelse med kontaktvirksomhed. Istedet for at fokusere på ydre ting, skaber man en dybere kontakt via det skrevne ord, har Jan oplevet. Han skal snart rejse til Canada og besøge hende:

man började prata om dom mest inre grejerna med en gång och sen så så bygger man på...[jag visste inte hur hon såg ut, ja nu vet jag ju men, ingenting sånt utan jag visste bara, jag hade bara ordet liksom, det hon skrev. Så att och nu den nionde ska jag åka till Toronto och hälsa på (ser lycklig ut!)]

Da Jan arbejder hjemme kan han disponere sin tid præcis som han vil. Men der er en aktivitet, som han definitivt har skåret ned på, og det er TV-seningen. Men for ham handler det ikke om noget tidsaspekt, det er istedet nye krav som gør sig gældende, og som TV ikke kan leve op til, nemlig spørgsmålet om interaktivitet og selektivitet:

Det är mindre TV-tittande ja. Ja det kan jag säga definitivt att det är. Det blir för passivt va', man blir liksom van vid att aktivt kunna plocka det man vill ha och det kan man inte på TV, och därför blir TV mindre och mindre tycker jag

Email erstatter en del langdistance telefonsamtaler i Jans tilfælde, og det har også gjort at han overhovedet er begyndt at skrive breve igen. *brevskrivandet är på väg tillbaka tack vara detta.* En anden ting som Jan kommer ind på under interviewet er diskussionen om Internet og pornografi, som efter hans mening har et forkert fokus. Han mener, at telefonen også anvendes til en masse dumt, ligesom en almindelig tobaksforretning indeholder en masse pornografisk materiale, og at koplingen til Internet derfor er forkert.

5.2.3 Jans Internettjenester

Jan er positivt indstillet til at bruge computeren til det meste. Da han boede i USA vænnede han sig til at udnytte On-Line tjenester; han bestilte bl.a. billetter til rejser og underholdning, var inde og se på valutakurserne etc; så for ham er det ikke fremmed på nogen måde. En ting som at foretage sine bankærender kan man desuden gøre i fred og ro på computeren. Jan påpeger at det i en sådan situation kan være stressende at bruge telefonen:

Jag vet inte, det känns mer lugnt på nått vis, man kan sitta i lugn och ro och fylla i och fundera, telefonen kan vara stressat ibland

Det er naturligt at gå via computeren, hvis Jan vil hente information, men også for at hente lydclip. Aviser tror han er tvunget også at være ude på nettet hvis de vil følge udviklingens gang, men han læser dem ikke. Men det gør han på den anden side heller ikke i den trykte version. Da jeg spørger om han læser Göteborgs Posten, svarer han foragtfuldt:

ingen GP usch nej, jag blir bara arg, jag har börjat välja bort saker som gör mig förbannad, lite datortidningar Mac World men det är mest plikt.

5.3.1 Eskils computerbrug

Eskil er en 23-årig nylig uddannet fil.kand med hovedfag i psykologi. Han er ungarl og bor i en toværelses lejlighed i Göteborgs centrum. Eskil har haft en computer siden han gik i sjette klasse, men på det tidspunkt var det ikke orbehandling det galdt, men derimod computerspil. I dag anvender han computeren på et bredt område; blandt andet er han meget interesseret i layout og computergrafik. Hvis han skal beskrive sig selv og sine interesser indgår computerbrugen på ligefod med bl.a. hans musikinteresse. Han er dog en smule betænkelig ved legitimiteten ved at sige, at han interesserer sig for computere, for han vil ikke forveksles med en Chalmerist, som han siger der er mange fordomme om.

Han ser selv tre trin i sin computerudvikling, som har ledt frem til det niveau, hvor han befinder sig på idag, hvor han har en 'up to date' PC:

och sen har det väl byggts upp med tre steg då egentligen, nu så har jag då en PC, eftersom jag håller på ganska mycket med datorer så är det lite intressant att ha en ganska 'upp to date' apparat sådär. Jag vet inte om det är så legitimt att säga att man har datorer som fritidsintresse det känns så, så får man sånna föredomar om Chalmarister och sånt med en gång, och det är inte så roligt att bli förknippad med kanske, nej jag vet inte. Men det är nog inget man tar upp i första taget

De tre trin i udviklingen afspejler de stigende behov som Eskil med tiden får. Den første var som sagt en spillecomputer (en Commandore 64), derefter begyndte han at blive interesseret i bearbejdning af billeder og anskaffede sig en ny. Men det største skridt var, da han fik sin første PC. At han idag har anskaffet sig en stor og kraftfuld PC, er dog først og fremmest på grund af hobbybetonede bevæggrunde, men med tiden har skolearbejdet taget en stor andel af den samlede brug, ligesom han også fører et

aflønningssystem for sine personlige assistenter (Eskil har et fysisk handicap). Men computergrafikken forsøger han også at få tid til. Om den tredje udviklingsfase, da han blev ejer af en PC, siger han således :

Och sen så gick jag steget upp till PC som var väl ett ganska stort steg eftersom dom inte liknade varandra på nått vis i operativsystem eller prestanda då dom klarade olika saker olika bra och sådär, sen efter det olika PC apparater då också sen dess eftersom jag håller på ganska mycket med datorer så är det lite intressant att ha en ganska 'upp to date' apparat sådär, första versionen sökte jag om på en sån där skriv hjälpmedel på grund av mitt handicap då och så gick det då, så att jag det var ju jätte bra så var jag jätte nöjd med den men nu har jag så köpt en egen som jag har, det är inte nått hjälpmedel sådär

Eskil mener ikke, at han har følt, at det var et pres at lære sig at bruge en computer. For ham var det et interesse som naturligt voksede frem, og som han frem for alt synes er sjovt. Men han anser dog, at det skulle være et mareridt at være studerende i dag uden et ordbehandlingsprogram. Den kreative udfoldelse som har ledt til at han har anskaffet sig både en scanner og CD-ROM var ikke noget han gjorde inden, han fik en computer, så for ham været et helt nyt område at udforske:

Nej det har det nog inte gjort istället spött på nej utan det har snarare spött på att det har blivit mer kreativt det har inte tagit över några andra områden utan det har bara plumsats på i så fall./jag har ganska många olika program, man kallar det för pixlade program sådär att alla bilderna är uppbyggda av små pixlar små prickar liksom utan är en sån här objekt relaterade program att man själv ritar, det behandlar datorn inte som pixlar men som objekt istället, jag vet inte om det var krångligt uttryckt, det finns i alla fall olika typer av ritprogram

5.3.2 Eskils Internetbrug

Eskil fik foræret et års Internetabonnement i gave. Hans Internetbrug har mindsket under det halve år, han har haft adgang til det. På den ene side påpeger han, at Internet i begyndelsen havde nyhedens behag, samt at han på den anden side er blevet bedre på at søge efter information nu så specialiserer man sig sådär och vet precis aha är det det man ska ha så går man dit. Og telefonregningen bliver let for dyr, hvis man sidder der for længe. Eskil fremhæver email-funktionen som noget af det bedste ved Internet, fordi det er så praktisk, og email er den funktion, som han bruger fremfor alt:

i början är det väldigt kul att titta hur det fungerar och vad det finns för möjligheter och sådär och själva användandet har väl blivit mer effektivt nu på slutet när det inte är lika mycket nyhetens behag, från början tittade man för att det var kul och nu tittar man för att man verkligen behöver någonting, och för att telefonräkningen blev så höga i början så att det är verkligen, nu så specialiserar man sig sådär och vet precis aha är det det man ska ha så går man dit, men det är väl framför allt email som jag använder mig av för det är jätte praktisk

Email-funktionen er ofte anledningen til, at mange af interviewpersonerne går ud på Internet dagligt. Det gælder også for Eskil, for man skal jo se om man har fået post. Når jeg spørger, om han vil fortsætte at abonnere på Internet, er han sikker på, at han i hvert fald vil beholde email-funktionen, for den ville han have svært ved at undvære. Han fortæller, hvor praktisk det var at have adgang til email, da han skrev sin sidste opgave på

universitetet. På den måde kunne han hurtigere og lettere få kontakt med vejlederne og få svar på sine spørgsmål. Men Eskil mener også, at en anden fordel med email er, at folk får en chance til at tænke sig om, når de skal besvare spørgsmål skriftligt, hvilket øger sikkerheden for at modtage korrekt information, og så virker det være en uskreven regel at man besvarer sine email med det samme:

Det är nog dom flesta tror jag som, det har jag fått uppfattningen om att det är så, att får man email så svarar man med en gång och då har man inte samma press på sig kanske att härva ut sig någonting som man inte riktigt är säker på utan då har man ju tid att slå upp och ta reda på att så här är det verkligen, sen så får man liksom på text, det känns som att det är mer säkert på nått vis, man har det på datorn lagrat och sådär, om man pratar med någon på telefon så kan man missuppfatta och, det är klart det kan man göra där också men man kan glömma av och sådär

Eskils søgeredskab er webcrawleren, som han direkte kommer ud på istedet for Tele 2's hjemmeside, som han har fjernet. Han har endvidere forsøgt at lave en struktur på sin anvendelse ved at inddele sine bookmarks i kataloger:

jag har försökt att strukturera upp mitt användande sådär så att, det har jag väl varit ganska noga med och lägga saker och ting i kataloger i kategorier sådär att det här är bra att ha till skolan, jag har skol-siter då och siter för bilder det är sånt ett bra bildbibliotek siter för små shareware program Windows 95 som är ganska nytt så det är kul att se vad som kommer, sen bara sånna här nöjes siter om man känner folk som har egna hemsidor och sådär, så är det väl inte någonting man har någon nytta av men det är lite roligt att se vad det är och sådär

Endnu har han ikke lavet en egen hjemmeside, men det er et af sommerens projekter. Ikke så meget fordi hjemmesiden skal fylde en funktion som for at teste, om han kan finde ud af det. Men flot skal den absolut være:

Det känns som om att det är mest roligt och prova på och se och bygga den och se och göra det snyggt och fint och sådär, och sen kommer det säkert inte att stå nått vettigt på hemsidan men det spelar inte så stor roll bara det är snyggt

Eskil har også lagt nogle svenske aviser som bookmarks, han læser dem dog ikke, men har istedet udvalgt dem efter kriteriet: den flotteste grafik. Afton Bladet vandt konkurrencen fordi: Aftonbladet för att det är den snyggaste tidningen tycker jag. Men han foretrækker sin GP i papirsversionen og påpeger, at hvis det nogensinde skal blive aktuelt at læse en digital avis, så skal det være fordi, der er flere fordele ved at gøre netop det. Han nævner her at en stadig opdatering af nyhedsstof i en digital avis ville være interessant. Men de skal være billige og lay-outen skal blive meget flottere. Som det er nu med hastigheden og alting, synes Eskil absolut ikke, det er interessant.

Selv om Eskil har været inde på, at han søger mere målbevidst nu, end han gjorde tidligere, så findes risikoen stadigvæk for at blive forført af Internet. Så strategier kan være nødvendige; enten sætter han sig efter klokken 15.00, eller så tager han til skolens computersal:

Ja det blir ju lätt det, eller man glömmar lätt av tiden och kan sitta hur länge som helst. Utan då är det lättare att sätta sig på någon datorsal på en skola ifall man verkligen vet att man ska sitta länge, så kan man gå dit istället och använda sig av det. Ja det är det, det är

vanlig telefon taxa då efter klockan sex blir det billigare, så att jag försöker väl så gott som det går att hålla mig till efter klockan sex

Internet er god til at formidle information hurtigt og billigt, og så er det praktisk når man skal skrive opgaver, men han synes det ville vinde adskilligt på at øge i hastighed. Eskil mener ikke, at tiden fremfor computeren har erstattet andre medievaner. Han så ikke særlig meget på TV, inden han fik adgang til Internet, og han synes, det er et svært spørgsmål at besvare, da han aldrig har tænkt i de baner.

Eskil tror, at Internet i fremtiden bliver hver mands egendom, men han påpeger, at det egentlig er et paradoks, at Internet indtil videre er mediet som alle snakker om, men som ikke ret mange bruger, men han mener dog, at der sker en stor Internetekspansion på arbejdspladserne i Sverige:

Nu så är det väl så att alla pratar om det men ingen använder det, så är det väl nu men jag tror absolut att det kommer att bli fler och fler som använder det det tror jag absolut framför allt på arbeten och sådär att man kommer in i det för att det finns och det blir en nödvändighet att skicka emails och sådär och jag har hört någonstans att i Sverige blir det 2000 nya email-adresser per dag eller nått sånt, jag vet inte det låter väldigt mycket men. Jag menar kommer man i kontakt med det någonstans så är det lätt att man fortsätter med det

5.3.3 Eskil og Internettjenester

Som følge af Eskils handicap har han personlige assistenter ansat, og da han selv sørger for udbetaling af deres løn, er han meget interesseret i bank via Internet:

Ja, i och med att just så här att jag betalar ut löner en gång i månaden och drar in skatt och sådär så hade det varit så praktisk att kunna göra det sånna in och utbetalningar över Internet då så att man samtidigt får ett kvitto på att det har kommit fram och sådär. Det hade varit jätte bra

Eskil synes det er praktisk, at tjenesterne findes på Internet, men mange af dem jeg remser op er ikke så relevante for ham. Men det er naturligt for ham at gå via computeren, hvis han vil hente information om et eller andet. At hente juridisk hjælp via computeren er ikke Eskil interesseret i, der behøves den personlige kontakt. Det samme gør sig gældende, når det handler om uddannelse:

Nej jag vet inte det är väl en grej som jag skulle känna att det hade varit bättre att ha personlig kontakt mer nära såhär. Ja det händer ju på en del ställen men nej jag skulle nog föredra vanliga viset, föreläsningar där man kan ha tvåvägs kommunikationer

5.4.1 Oskars computerbrug

Oskar er 35 år. Han har en 4 årig byggeteknisk gymnasieeksamen og er formand i et byggefirma. Han er ungkarl, bor i stueetagen i en stor villa i Härlanda (en bydel i Göteborgs yderområde). Oskars hverdagsaftner præges af en intensiv hobbyvirksomhed; ved computeren. I stuen ligger der en

enorm stak computertidskrifter, og da jeg under interviewets gang forsøger at få et indblik i hans medievaner og spørger om han læser bøger, henter han en mursten af en manual til operativsystemet Linux, som er det *hotteste emne* under hele interviewets gang og og som samtidigt næsten er det eneste, han *vil* snakke om!

Oskar var arbejdsløs for et par år siden og gik kursus som inkluderede nogle øvelser på computer. Han havde tænkt på at anskaffe en tidligere, men det var ikke blevet til noget. Det er lidt svært at adskille computer- og Internetbrugen hos Oskar, da det ene anvendelsesområde er tæt forbundet med det andet.

Oskar havde visse planer om computerbrugen som ikke rigtig blev, som han havde tænkt sig. For da Oskar købte sin første computer i 1994, var det i høj grad ønsket om at tilegne sig nyttebetonede kundskaber, der var planen. Han vil vide, hvad det gik ud på, og lære sig programmer som kunne være nyttige i hans arbejde:

Ja, jag ville lära mig om datorer/..|Njaaa, det var ju att lära sig om program och så typ sånt som man kan använda på jobbet då va'

Men han var samtidigt også nysgerrig, og han påpeger, at det absolut ikke var et krav fra arbejdsgiverens side at anskaffe en computer; endnu findes der nemlig ikke nogen på hans arbejdsplads. Men det lader også til at have en betydelse for Oskar at følge med i tiden; han vil lære at bruge en computer fordi han ved, at de før eller siden vil dukke op også på hans arbejde:

Njaa, egentligen inte det var ju intresse också, var nyfiken, egentligen. Men tanken var nog det att liksom att det skulle på sikt då kommer det ju datorer ute på byggen också/..|Nej utvecklingen har inte gått så långt ut i byggbranschen/..|Men det kommer ju, det gör det, det är jag övertygad om

Som jeg har været inde på, havde Oskar planer med sin computerbrug, som han ikke lykkedes at indfri. For han havde egentlig tænkt sig at lære nogle programmer på computeren, som skulle kunne være nyttige ude på en arbejdsplads. Men det blev ikke ligefrem sådanne anvendelsesområder, som han bruger tiden til. Egentlig er det slet ikke nyttigt, det han foretager sig, siger Oskar:

innan jag hade Internet så då fanns inte det intresset, eller innan jag hade dator, innan jag hade dator då hade jag nån tanke att man skulle lära sig att använda nått program, sånt som är lite mer nyttigt då va'; det gör inte jag, sånt som man kan tänka på sånt typ om man hade dator på jobbet då, så hade man ju kunnat använda den till lite grejer då va', men nått sånt det pysslar jag inte med/..|Nej nått sånt gör inte jag. Inget nyttigt alls egentligen

Oskars computerbrug og hans Internetbrug er som sagt svært at adskille. Da jeg spurgte, hvad han hovedsaglig bruger computeren til, svarer han Internet, og da jeg spurgte hvad han gjorde, inden han fik adgang til Internet, viser det sig at være stort set det samme; nemlig at installere operativsystem:

Det är egentligen ute på Internet!..Då var det egentligen, ja det är ju det som det är lite också nu då, sånt typ lite olika operativsystem och!..Gemensamt, ja jo för det jag gör på Internet det har ju och göra med datorer enbart, det har det faktiskt

Oskar har haft en interesse for at installere operativsystemer på sin PC i et par år nu. Han kan fornemme, at jeg ikke rigtig forstår, hvad det går ud på. Og det bliver min opgave igennem hele interviewsituationen; nemlig at forsøge at forstå, hvad det er som driver Oskars interesse. Jeg kommer frem til, at det er en slags selvtilfredsstillelse det handler om, at kunne få funktioner til at fungere; at løse problemerne og bemestre systemet er formålet og ikke funktionerne i sig:

Ja att få det fungera. Ja men typ det här Linux, det är ju sånt typ ett Unixsystem då och det kan man hålla på att greja hur mycket som helst, där är det ju en utmaning bara att få igång en skrivare då va!..Jag har det inte till någonting, jag har det bara som en hobby

For mig lyder det lige så ubegribeligt som at skille en knallert ad blot for at samle den igen. Og Oskar synes også det er svært at forklare, hvad det er som driver ham, for han har tilsyneladene ikke reflekteret over det selv, og så mærker han selvfølgelig også min undren, som jeg har svært ved at skjule. På et senere tidspunkt i interviewet griner han og siger:

Ja, ja, jeg vet egentligen inte vad det är, det är skoj att pilla med det... det är svårt att förklara, men sån typ i Linux och bara få i gång sån att man kan komma ut på Internet, när man har startat Linux, det är inte så lätt det heller!..Nej, det kan man ha som typ en server. Jag har det inte till någonting, jag har det bara som en hobby

Oskars anvendelse er udelukkende hobbybetonet, og det er en interesse som han flittigt dyrker, han har computeren på hver aften efter arbejdet, ofte i flere timer.

5.4.2 Oskars Internetbrug

Oskar har haft adgang til Internet et års tid, han har en opkopling ved firmaet Tripnet. Som jeg tidligere var inde på under den foregående problemstilling omhandlende computerbrugen, så er det svært at adskille det ene fra det andet. Men kendetegnende for Oskars computer- og Internetbrug er, at den er meget snæver. Ordbehandling bruger han så godt som aldrig og heller ikke email-funktionen. Han heter programmer hjem fra Internet og installerer operativsystemet Linux:

Gemensamt, ja jo för det jag gör på Internet det har ju och göra med datorer enbart, det har det faktiskt!..Ja eller det är både och det är även, men Internet också!..Jag vet egentligen inte vad det är, det är skoj att pilla med det!..Mjaa och pilla lite, det är lite svårt att förklara (skrattar) är det faktisk.

Oskar virker helt fængslet af dette operativsystem, og jeg får næsten opfattelsen af, at når han har færdiginstalleret programmet, så bliver hans liv tomt og indholdsløst. Men Oskar er et positivt menneske og siger, at så må han finde på noget andet:

Vad som händer när det är färdigt. Men då fungerar allt. Nej då får man hitta något annat

Oskar fik kendskab til Internet hos venner, og det hænder også, når han har besøg af nogen i omgangskredsen, at de sætter sig ved computeren. Oskar er ikke den typiske 'surfer', som lader sig forføre af Internet. Når han går ud på nettet, er der altid noget bestemt, som han er ude efter. Søgeredskaberne som han anvender er Alta Vista og Yahoo. Som jeg tidligere har været inde på, henter Oskar programmer hjem fra Internet, som kan være alt lige fra drivrutiner til spil, men oftest så går han direkte til IRC (Internet relay chat):

Nej jag surfar inte så där fruktansvärt mycket heller, faktisk!.. Nej det är egentligen program det är det!..det är alla sorter. Det kan vara sån typ drivrutiner, kan det vara. Nej det är egentligen alla möjliga program, spel allt möjligt!..Nej jag spelar inte så väldigt mycket heller, det är inte sådär väldigt mycket spel är det inte, men det är lite det med, ja det är det!..Oftast går jag till IRC jag söker bara om det är någonting jag är ute efter, och det är ju ofta någonting som typ drivrutiner eller någonting annat då va, då söker jag

Hvad det er Oskar foretager sig ude på IRC, vil han ikke rigtig ind på; jeg forklarer en ekstra gang, at han er anonym i min undersøgelse, men det hjælper ikke.

Computer- og Internetbrug er en hobby, som Oskar bruger megen tid på. Før i tiden så han mere på TV om aftenen, siger han. I fremtiden tror Oskar, at Internet bliver lige så almindeligt som at have telefon, og han siger at han skulle savne Internet, hvis han ikke havde det, men lidt hurtigere måtte det nu gerne gå.

5.4.3 Oskar og Internettjenester

Oskar er positiv til de fleste tjenester på Internet, som jeg remser op. Men ved EU information mener han dog, at grænsen er nået. Det er for kedeligt. Men derimod banktjenester og nyheder på Internet. For Oskar er skridtet ikke særlig stort fra at have bankservice på telefon som han har nu til at have det via computeren. Og han ville faktisk foretrække det sidstnævnte. Og at bevåge store nyheder ville også være interessant:

Man ser det ju på ett annat sätt också, jag har ju bank på telefon nu men jag hade nog hellre gjort det på en dator om man för över pengar och sådär!..Om det är nått som händer ute, om det är en sån där stor grej, som det här Irak Kuwait kriget sådär, då är det ju rätt kul att ha liksom sånna nyheter som kommer direkt, det såg man på TV'n då, då hade jag ju CNN också

At hente produktinformation synes han ligeledes er en god idé, specielt produkter som er interessante for hans store fritidsinteresser; computere og jagt:

Nej inte om företagen som sådan om du tänker på sånt typ hur många, bokslut och sånna saker nej...nej är ju eventuellt om dom har sånna produkter som man är ute efter..dator grejer eller jaktgrejer, datormanualer

5.5.1 Tanjas computerbrug

Tanja er 26 år og bor i en toværelseslejlighed sammen med sin kæreste i Göteborgs centrum. Hun er studerende (ligesom hendes kæreste); og hun har præcis afleveret sit speciale (C-uppsats) i medie- og kommunikationsvidenskab, (som handler om Internet) og vil derefter få titlen fil kand. Hjemme hos Tanja står computeren på et lille bord inde i stuen, og når enten Tanja eller kæresten er ude på Internet, sidder den anden ofte i sofaen ved siden af og kommenterer. Tanja anser selv at brugen er individuel, men ligesom computeren og tilkoplingen er fælles deler de også erfaringer og 'sjove' oplevelser på Internet med både hinanden og venner i omgangskredsen. Foruden computeren er der på bordet et joystick, eksterne højtalere og et modem. Tanja er den eneste af de interviewpersoner som lever i et parforhold, som har computeren stående i stuen. Dette får den konsekvens, at de i højere grad er fælles om mediet end det er tilfældet for de øvrige, som alle har computeren stående i et arbejdsværelse.

Tanja og hendes kæreste har kun haft en computer i et års tid. Hun syntes, det blev for besværligt at klare skolearbejdet uden en computer. Men ligesom hun anskaffede en computer af praktiske årsager, så følte hun samtidigt et pres udefra, at hun nu var nødt til at lære sig. Hun har længe været 'imod' computere, fordi hun ville vente til maskinerne skulle blive mere anvendervenlige:

men samtidigt det här att man börjar känna att det är dags att lära sig. Jag har varit emot datorer länge, eller emot, jag har tyckt att det var ingen idé att lära sig för att utvecklingen går så fort så att man kan lika bra vänta tills, det är mycket mycket lättare då, men sen helt plötsligt kom jag på att jag låg lite efter, nu var det dags att sätta igång

Men pludselig blev hun alligevel bange for at komme for langt bagefter, og efterhånden så hun sig omgivet af computere overalt og i alle sammenhænge, og hun oplevede, at der ikke var nogen vej udenom:

Jag har väldigt mycket kompisar som håller på med datorer, och det, det är datorer i skolan, det är datorer på jobben, det är datorer precis överallt!..Ja på något sätt så kändes det som om man ska kunna det, det fanns ingen. Nej man kan inte gå ut och söka jobb, man kan inte göra nånting om man inte kan datorer, det känns som ett måste i dag. Med det som jag vill jobba med.

Den største modstand mod computere skyldes dog dovenhed: *jag har varit lite lat i största almenhet tror jag.* Nu er modstanden forvandlet til entusiasme, hun føler hun er gået glip af en masse og vil nu i princip lære sig alting:

Allt vill jag lära mig (skrattar) jag är väldigt inne på det här med datorer nu och tycker det är jätte kul och skulle gärna ville lära mig allt men det går ju inte. Jag skulle vilja lära mig att programera, skulle vilja lära mig alla spel, skulle vilja lära mig alla program, skulle vilja lära mig precis allting

I og med at Tanja er studerende og lige har skrevet sit speciale er det ordbehandling som har udgjort den største andel af hendes computerbrug. Men ellers kan hun også godt lide at spille computerspil: *spel det gör man*

ju för avkoppling. Tanja säger, at hun har lært sig en del selv, men flere programmer har hun lært sig på Huga, som er et center hvor man kan gå kurser i forskellige computerfunktioner. Tanja har et klippekort til centeret, hvor hun bl.a. har lært sig Word og Excell. Men hvis computeren går istrykker, har hun en kammerat, som hun ringer til:

Ja jag tycker det är väldigt roligt, så blir jag så frustrerat om det händer nånting, som jag inte förstår om det blinkar till på skärmen och det blir svart och jag inte vet vad det beror på, så tycker jag det är hemsk!..Jag brukar ringa till en kompis: 'hjälp'

Hjemme hos Tanja er de som sagt to studerende som samtidigt behøver computeren, og nu hvor det er eksamenstid er det store computer'krig' igang. Det lader dog ikke til at få alvorlige konsekvenser :

just nu är det stora datorkriget igång, för att vi behöver datorn samtidigt hela tiden, vi bråkar lite om det, så ordnar det sig. Vi tar det några timmar i taget, man orkar inte sitta längre ändå

5.5.2 Tanjas Internetbrug

Tanja og hendes kæreste har haft Internet hjemme i ca et halvt år. Tanja spiller ikke computerspil så ofte nu, hvor hun har fået en egen tilkopling til nettet. Hun synes det meste på Internet er sjovt, men IRC er det anvendelsesområde, som hun bruger mest tid på. Hun har fundet en speciel chatgruppe som hun koncentrerer sig om 'CU - See me' hedder den, og tre til fire gange om ugen er hun ude og 'chattar'. Tiden varierer i forhold til, hvem der befinder sig i chat-gruppen:

Det har vart rätt mycket nu. Tre fyra gånger i veckan, fast ibland är det bara två minuter och så är det inga roliga människor där och så lägger man på, och ibland kan man sitta i flera timmar

Men hver eneste dag er Tanja ude på nettet. Hun er altid inde og se om hun har fået post. Og så snart hun har tid går hun ud på IRC, som opfylder det samme behov som når hun spiller computerspil nemlig at slappe af :

jag kan lika gärna sätta på 'CU - See me' eller nånting på Internet då och sitta då och prata med andra människor som att spela spel, det beror lite på, det är avkoppling i första hand

Tanja synes det er sjovt med alle forkortningerne, som man skal lære sig ude på IRC. Hun kan også godt lide at kommunikationen foregår på engelsk, men hun påpeger at det nogen gange kan være svært med humoren på et andet sprog. Og sjov det skal man gerne være ude i chat-grupperne; her gælder det om at være rap i replikken. Hvis man er kedelig i dette forum, så er der ikke nogen som vil snakke med en, siger Tanja. På 'CU- See me' er der flest af det mandlige køn, så er man pige bliver man automatisk populær:

det är mest killar och kommer man in som tjej så blir alla 'Åh hej' man blir poppis väldigt fort!..killarna tycker ju att det är väldigt roligt!..det är ganska flirtigt sådär liksom sådär så fort som man är tjej så 'ahh kan inte jag få email av dig och bla bla bla och komma och

*hälsa på' och sådär men oftast, det är bara en liten kort stund sen kan man börja prata allvar
det, ja det dom tycker det är kul med en tjej*

Tanja har ikke selv noget kamera, men vil gerne have det. Hun er meget fascineret af, at hun kan se de mennesker, hun snakker med i 'CU - See me'. Hun vil ikke påstå, at hun har lært nogen at kende, men visse kan hun genkende. Men en kammerat, som bor et par gader væk, snakker hun også med via nettet:

Nej kanner, det är folk man börjar känna igen, nån vet man ungefär, sen har vi en kompis som bor på Vasagatan som ofta är där. (skrattar) istället för att prata i telefon så pratar vi där, det är väldigt fånigt men det är kul

Tanja synes, at det meste er sjovt på Internet. Næsten hver dag læser hun Afton Bladet, som hun har lagt ud som et bogmærke blandt ca 60 andre. En kammerat har hjulpet dem med at lægge deres bogmærker ind på en første side, så de derfra kan gå direkte til de steder, de har bestemt sig for. Alta Vista er det mest anvendte søgeredskab:

Vi har ju Netscape då och som första sida så har vi våra egna bookmarks, så det är det första jag får fram, och då brukar jag oftast att börja med att gå in på Alta Vista då, och så söker jag på ord då där ifrån. Eller så har jag en sådan fil där man hämtar hem-spel..Jja jag tycker allt är kul, jag tycker, jag tycker just dom här chatprogramen då är väldigt roliga, jag tycker hela world wide web är väldigt kul, läsa tidningar från andra länder, jag ska inte säga att jag gör det jämt, men det är mycket spännande, AftonBladet läser jag nästan varje dag, nyhetsgrupper har jag inte hållit på speciellt mycket

Tanja har en del mandlige venner, og det er via dem, hun er blevet interesseret i Internet. Dette tror hun også har haft en betydelse for, at hun har lært sig ting så hurtigt; *jag tror faktisk att det beror på att jag umgås väldigt mycket med killar som gör att jag har lärt mig det här snabbt.* Tanja påpeger ligeledes, at hun ikke kender nogen piger, som har Internet hjemme. Hun kender i øvrigt ikke ret mange som har email og anvender af den grund ikke denne funktion i nogen stor udstrækning.

Tanja er den eneste af de kvinder som jeg har interviewet som uden problem bruger FTP-funktionen og henter spil, lyd og oppakningsprogrammer. Hun er tillige den som har det største helhedsbillede af Internets udbud. Man kan tydeligt mærke, at hun har skrevet en opgave om Internet og derfor er indlæst i emnet. Efter hun har fået adgang til Internet har hun skåret ned på TV-tiden: *ja det är roligare än att titta på TV, jag håller väldigt mycket mer på med Internet än jag tittar på TV, det är det som jag har tatt ifrån.* Men hun synes, at det til tider kan være svært at finde det, man leder efter ude på Internet og også vide om informationen er valid og 'up to date':

men sen tycker jag det är lite lurigt, svårt att hitta information på Internet och så är det svårt att veta vad som är relevant, och vad som är det senaste sådär, det är lätt att hitta dåliga grejer

5.5.3 Tanja og Internettjenester

At udføre sine banktjenester via computeren synes Tanja ville være okay, hvis sikkerheden var garanteret, men nogen fordel fremfor telefonen ser hun ikke. At bestille billetter har dog den fordel, at man slipper telefonkøer. EU information tror hun ikke, at hun skulle se på, og nyheder skal være lokale hvis det skulle have nogen interesse, men hun fremhæver direktheden ved en digital nyhed:

Reuter, TT, ja liknande finns ju i och för sig idag med, så det är bra!..!just därför att det oftast är snabbt, nyheterna får man ju vänta på, men med datorer skulle det ju kunna komma direkt

Men når det handler om rådgivning og distanseundervisning, så foretrækker Tanja menneskelig kontakt, og avisen vil hun ikke nøjes med at have på Internet:

Juridik, nej så vill jag nog gärna prata med den andra tror jag!..!Dagstidning, det har du ju!..!ja men skulle inte vilja ha bara den, nej jag vill ha min tidning

5.6 1 Tittis computerbrug

Titti er 27 år. Hun er gift og bor sammen med sin mand i en stor treværelseslejlighed i Göteborgs centrum. Hun har en fil kand. fra forvaltningslinien, og er nu midlertidigt ansat i en markedsførings virksomhed som projektleder. Titti synes, hun har en hektisk hverdag; hun dyrker blandt andet aerobics tre gange om ugen.

Efteråret 94' anskaffede Titti og hendes mand en computer. Hun behøvede den til sine studier, og med lidt 'kvindelig list' fik hun overtalt sin mand til at de skulle købe en (han havde ikke selv brug for den). Hun havde gerne villet have en tidligere, men da var det et økonomisk spørgsmål. Broderen som er meget computer interesseret havde også en indflydelse på beslutningen om at anskaffe en computer:

Den köptes på grund av mina studier!..!och sen var det mycket påtryckning från min bror då, som är väldigt datorintresserat och tyckte att det var klart att man skulle skaffa sig en dator då

Men Titti synes også, at det er vigtigt at følge med tiden *det gäller att hänga med, jag kände mig lite efter, så det är helt klart att det att hänga med var en viktig grej.* Dette tror hun er specielt vigtigt indenfor universitetsverdenen, *men det har väl lite grann med universitetsvärlden och göra, och att man liksom hänger med på nått sätt, jag vet inte.*

Nu er Titti færdig med sin uddannelse og bruger ikke computeren til meget andet end at skrive ansøgninger på. Titti har ikke nogen fastansættelse på firmaet hvor hun arbejder, så det bliver til en del ansøgninger hver uge. Titti mener tillige, at det kan være vigtigt at besidde computerkundskaber, som en merit der kan være med til at gøre hende interessant for en fremtidig arbejdsgiver, så nu funderer Titti og hendes mand på at købe en bedre og større computer:

nej det är jätte viktigt och vi kommer antagligen att ganska snart att uppgradera oss till en helt ny dator igen, bara för den här börjar bli gammal och, det är så när jag ligger ute och söker jobb nu, så är jag ju mer intressant för jobbet även om jag bara har pillat lite grann hemma, så vet dom att 'hur många timmar har du suttit' 'ja hundra timmar' då är jag i alla fall mera intressant än Lisa som aldrig ens har tagit i en dator

Tittis användelse er meget begrænset og nyttebetonet. Og hun lærer sig ikke gerne mere end hun behøver. Da Titti for et par år siden skulle skrive sit speciale på universitetet, havde hun aldrig rørt ved en computer, men hun og en veninde lykkedes på egen hånd at lære sig ordbehandling, dog ikke helt problemfrit: *vi nästan grät båda två, nej det var helt hysterisk.*

At de er to i husstanden som anvender computer lader ikke til at skabe de helt store problemer i det ægtenskabelige liv. Dette hænger selvfølgelig sammen med, at der ikke er nogen af dem der bruger den specielt meget. Sådan her kan det se ud en almindelig dag når Titti kommer hjem fra arbejdet:

jag måste skriva dom här ansökningarna i datorn, sen ska jag dö framför TV'n en kvart och sen ska jag hoppa i träningskläderna och åka ner och träna ah jag har sån en späckad dag.

5.6.2 Tittis Internetbrug

Tittis Internetbrug er næsten ikke-eksisterende. Hun og hendes mand har haft en en opkopling i et år. Titti er den af interviewpersonerne som kender mindst til Internets udbud, og hun har heller ikke lært sig at søge efter information. Hun ved faktisk slet ikke, at muligheden for at foretage frie søgninger findes og tror, at man er nødt til at have en http-adresse for at komme ud på Web-siderne. Hun ved heller ikke hvordan man laver bookmarks. Egentlig er hun heller ikke særligt interesseret, og synes det er alt for besværligt. Grunden til at hun og hendes mand anskaffede et Internetabonnement, skyldes delvis broderen, som lokkede med et billigt tilbud, men også fordi hendes mand behøvede et fax-program.

Men Titti vil alligevel gerne give mig det indtryk, at hun synes Internet er et spændende medium, som fascinerer hende. Hun kommer indledningsvis ind på, at hendes mand som sagt skulle bruge fax-funktionen i sit arbejde, hvorimod hun var interesseret i email som en social funktion. Noget der er gennemgående for Tittis talesprog er, at hun ændrer stemmeførelsen og gengiver replikker, hvilket jeg har markeret i teksten med anførselstegn: *'Ja men kan jag faxa resultat okay då' och jag då 'ah då kan jag skicka email till mina vänner då' den sociala biten då.*

Titti skriver ikke så mange email længere, som hun gjorde i begyndelsen, men når hun gør det, så er det altid til mænd. Til kvinder skriver hun traditionelle breve, for kvinder anvender ikke email, siger Titti. Hun giver en kvindelig slægtning i USA som eksempel og fortæller, at veninderne heller ikke behersker Internet og email. Hun tror ikke kvinder er så præstationsorienterede som mænd, og at ny teknologi derfor ikke er så vigtigt at kunne:

Nej, det er blandet, till kvinnorna skriver jag brev till männen skriver jag email/..nej men mannen använder ju email mer det gör kvinnor inte alls, dom kan inte ställa in, jag har en amerikansk släkting jag är 27 och hon kanske är 40 och 'I can't figure it out' säger hon bara/..Men email jag tror det är ovanligt bland kvinnor, det kan jag se på tjejkompisar, jag har 5-6 nära vänner och jag tror att det är max. två som behärskar email och Internet/..Nej nej, dom är inte inne på Internet ens, dom vet att det finns men dom har inte gått in än/..Nej, jag har inte funderad över det men, det är väl oftast det att man håller sig framme som kille, att man jämför, att man jämför prestationer och så, med kvinnor är det inte riktigt lika viktigt då.

Men i det hele taget, så foretrækker Titti almindelige håndskrevne brev, som hun synes er mere personlige, men som noget nyt er hun nu begyndt at skrive dem på computeren: nu har det börjat att bli mer och mer på datorn. Lägger en snygg stil och sådär. I begyndelsen syntes Titti det var lidt sjovt med email, og hun og hendes mand har også et par gange testet chat-grupperne, men med tiden har anvendelsen mindsket for dem begge. Før kiggede hun efter post et par gange om ugen, nu går let tre uger imellem:

Minskat användningen, för oss båda två/..'jag har blivit urdålig på det, förut var det en gång var tredje dag nästan, nu är det en gång varannan var tredje vecka

Titti oplever meget tydeligt, at der er en kønsforskel forbundet med Internetbrug. Hun tror tillige, at der stadigvæk er status forbundet med Internet, som hun dog mener snart vil forsvinde:

Jag har aldrig hört någon av mina väninnor säga, jag har en väninna som jobbar inom hotelbranschen, en säljer försäkringar, en jobbar på Nordbanken, aldrig vem är det mer känner jag, restaurangmänniskor känner jag, jag har aldrig hört nån som går in där va' och hämtar nånting där/..Det är tjejkompisarnas killar då, och dom skrövar och snackar mycket men jag har aldrig hört dom säga att dom har hämtat nånting särskilt på Internet, jo nu inför en svensk sexa ska dom driva med en kille som inte är så mycket åt det röda hållet då och då och sen så ska han spela ett första maj tal på avenyn då 'men var har ni fått tag på det talet, det har jag hämtat på Internet då'/..Ja det är lite statusladdat fortfarande, men snart kommer det att försvinna tror jag

Titti klager over, at det er for besværligt at lære sig at bruge Internet, samt at kravet om anvendervenlighed er ekstra vigtigt for kvinder. Visse dage har hun været ude for, at det slet ikke lod sig gøre at komme ud på nettet, og så har hun forkastet mediet med det samme. Hun forklarer, at hvis hun havde haft en teknikkers kundskaber og vidst at at det ville være muligt at opkoble sig efter en halv time, så ville hun alligevel ikke have ventet. Hun sammenligner chat-grupperne med telefonens 'heta linjen' og synes egentlig det er lidt barnligt:

så kan man inte gå in helt enkelt, och så kan en tekniker som vet mera bakgrunden tänka så här 'okay jag kan gå in om en halv timme' och sådär men en halv timme senare så gör jag något annat. Så intressant är det inte, jag är inte så fascinerad, jag tycker det är en modern heta linjen liksom, jag tycker det är lite barnsligt. Det är en intressant företeelse men/..jag är lite svårare att tillfredsställa kan man säga, jag tyckte inte det var så, visst jo det var ju kul men

Emailen er heller ikke så spændende længere som den var i begyndelsen, men hun tror alligevel, de fortsat vil beholde Internet abonnementet p.g.a. fax- og emailfunktionen. Men det skal absolut blive mere anvendervenligt, mindre teknisk og der skal findes letforståelige manualer:

Det är inte användervänligt. Det är dåligt med bra enkla lättförståliga manualer, konstigt språk./Min bror (skrattar) Han har suttit här och slitit sitt hår 'men titta nu då' han kan bakgrunden och då är det mycket roligare, jag och Kristian kan inte bakgrunden och sitter bara som två, fåntrattar, vi försöker men sen blir det för teknisk och så tappar man lusten då, det är inte användarvänligt det tycker inte jag. Det borde kunna göras mycket bättre

Titti og hendes mand har haft problemer med installationen, hvilket heller ikke har været med til at fremme lysten. Men når broderen har vist hende ting på Internet kigger hun gerne med, men...:

men sen så har det varit läst, dåligt installerat och det har hänt en massa saker, som har gjort att jag tappat lusten, sitta där och leta sig fram./jag har sett hur man ska göra då och varit hemsk intresserad, tyckte det jag är väldigt sådär, jag har väldig respekt för det alltså, för är nån inne som är duktig, så står jag gärna, drar fram en stol och sitter och tittar, jag är fascinerad men

5.6.3 Titti og Internettjenester

Titti er overraskende positivt indstillet til mange af de tjenester, jeg læser op. Hun siger, at det ville forenkle livet hvis man kunne bestille biletter via computeren, da man slipper telefonkøer. Hun håber ligeledes, at man skal kunne gøre sine bankærender via computeren. Men hun påpeger, at der i starten vil være en del skepsis omkring dette, ligesom da man begyndte at gøre det via telefon:

jag menar, förut så var alla så skeptiska ska man gå via telefon och trycka på siffror och på stjärna, nej det vågar jag inte då kommer nog mina pengar till grannnens konto istället

Men angående EU information, så havde hun nok gået til biblioteket:

javisst' EU Jag hade nog kanske tagit mig jag hade nog gått till biblioteket, det ligger nog i min natur att jag inte är så jätte, just om EU jag vet inte det är inte så märkvärdigt för mig, jag har läst mycket EU i utbildningen alltså, jag har läst en massa böcker, jag gillar att lära mig saker men om dom fastnar. Jag är lite grann sådär jag är lite disträ (skrattar)

Nyheder via computeren er hun først lidt i tvivl, men så kommer hun i tanke om, at hun ju kigger på Tekst TV en gang imellem:

Det börjar bli tveksamt det måste jag säga, men åt andra sidan text TV var ju också konstigt och det tittar man ju på nu. Slår in tittar lite på nyheter ibland

Juridisk rådgivning skulle hun kunne tænke sig, men ikke distanceuddannelse. Men hun kan forestille sig at det kan være fantastisk for dem som bor afsides. Og avisen vil hun have med i seng:

Nej nej. Den vill jag trassla med inne i sängen

5.7.1 Gunnars computerbrug

Gunnar er en 36-årig datortekniker och trebarnsfar fra Alingsås. Han er lige blevet færdig med at bygge familiens hus og har i den sammenhæng brugt computeren som et hjælpemiddel til at holde styr på regnskaberne; og på

Internet har han hentet information om maling, haveanlægning etc. Gunnars kone er for nylig begyndt at studere medicin, og som et par repræsenterer de to vidt forskellige syn på computeren. Gunnars kone kan kun formulere sig skriftligt med blyant og papir-varianten, hvorimod Gunnar til enhver tid vil foretrække computeren. Han anskaffede sin første for ti år siden, og da drejede det sig om ren underholdning og fornøjelse; det var nemlig hovedsaglig en computer til at spille spil på. Nu arbejder han som computertekniker og oplever, at han også har pligt til at følge med i udviklingen på området:

den första gången jag skaffade dator då var det mest för att det var kul, sen så har man ju då kommit in i rollen som datortekniker som är mer och så tycker jag att jag måste hänga med marknaden så att det är ju

I begyndelsen af interviewet var jeg meget imponeret over, at en træt trebarnsfar aften efter aften har overskud til at sætte sig ved computeren for at følge med i udviklingen. Jeg troede fejlagtigt, at det var en slags hjemmearbejde, men efter at have fået en fordybet forståelse for Gunnars computerbrug i hjemmet, så forstod jeg, at den i høj grad er hobbybetonet. Han fremhæver, at der er en stor forskel på det, han gør på arbejdet, og det han vælger at gøre hjemme:

det är skillnad på jobbet så måste jag göra en viss grej här hemma så kan jag göra liksom den grejen som jag själv vill..! här hemma så är det jag själv som bestämmer det va', det är inte varje dag heller, numera det senaste halvåret så har jag byggt hus så har det inte varit lika mycket men innan dess så satt jag där kanske varje kväll, numera så blir det kanske någon timma eller två någon dag i mellan åt då, varannan dag kanske, så det är medel, nån timme om dagen kanske

For at følge med i udviklingen skifter Gunnar sin computer ud hvert andet år, og i den nyeste model er der CD-ROM, lydkort: *och allt som brukar vara i en vanlig multimedia dator ungefär va.* Og Gunnar bruger sin computer på et meget bredt område blandt andet til brevskrivning, billeder og grafik, programmering, regnskaber etc:

Jag själv uh det var svårt, det är ju allting nästan om man ska säga, det är ordbehandling, jag kör bilder och grafik jag är inne på en väldigt låg nivå och titta på filer och reparerar där, jag har även kompilator så jag skriver kanske program ibland också, precis sånt som faller mig in!..!jag skriver ett brev, det kan vara inbjudningskort och det kan vara, kanske recept eller det är ju så olika grejer!..!det är inte så att det är så att jag använder den främst till ordbehandling utan jag kör lika mycket Excel och, jag håller reda på mina räkningar och sånt den vägen

Gunnar er ligesom Iris inde på, at når han skal skrive noget, så foretrækker han at sætte sig ved computeren istedet for at hente papir og pen:

jag har väldigt svårt för att skriva på papper och lägga det överallt utan man har mycket lättare för att använda datorn i mitt fall då, jag tycker det är lättare, när jag ska skriva brev så bryr jag mig liksom inte om att ta fram penna och papper utan så sätter jag mig hellre framför datorn och skriver

Computerens er Gunnars. Hans kone er som sagt ikke videre interesseret, men børnene låner den ind imellem til at spille og tegne på.

Som jeg tidligere var inde på er computerbrugen hovedsaglig en hobby for Gunnar og for ham udfylder den en funktion som et åndehul i de sene aftentimer. Fordelen er, at han ved computeren kan han sætte sig i både korte og lange perioder, han er ikke afhængig af at bestemte tider som på TV, og så synes Gunnar at man aktiverer sig lidt mere frem for computeren sammenlignet med at se på TV:

Nej, neej men det kan hända att man väljer att sätta sig vid datorn istället för TV'n någon gång för att man tycker det är ungefär samma skräp (skrattar) om man säger så, att man sitter och slår ihjäl vid datorn istället för vid TV'n, det känns lite mera man använder hjärnan lite mera vid datorn, tänker och man aktiverar sig lite mera. Men just den fritid man får då det blir väl egentligen man sätter sig vid datorn då för att där är klockan kanske tio på kvällen när fritiden väl infinnar sig och vad ska man göra då så att säga, ska man börja, det finns liksom inget annat att göra i den lilla stund innan man ska gå lägga sig då, så sätter jag mig hellre vid datorn då

Gunnar læser ikke gerne bøger, men når det sker, er der en speciel 'litterær' genre, han foretrækker; nemlig computermanualer. Men det er faktisk lidt synd for Gunnar, for hans kone forstår ham ikke:

Det har jag aldrig gjort sådär jätte mycket innan, om jag ska ha en bok så ska det vara en manual i så fall, jag tycker sånt är jätte skoj men det kan min fru inte förstå va', jag har en som jag har klämt igenom TCP/IP Management sånt där då va', det tycker jag är skoj. Hellre det än en bok liksom sådär

5.7.2 Gunnars Internetbrug

Gunnar har haft adgang til Internet hjemme i ca fem måneder nu. Egentlig synes han ikke, at man behøver at have Internet hjemme, og hvis han skal blive interesseret i at forny abonnementet, så skal det være til en fordelagtig pris. Internet har han først og fremmest anskaffet fordi han vil vide, hvad det er for noget. Han tester nu også Compu Serve hjemme, og tidligere har han haft BBS opkoblere. De fleste firmaer har Internet idag, påpeger Gunnar, og derfor er det vigtigt at han i sit arbejde ved, hvad det er han snakker om:

Internet det skaffade jag också dels för att jag ville hänga med och se vad det är för någonting och sen så för att kunna använda det hemma också, men jag ser väl inte så stor användning utav det hemma egentligen, men däremot så vill jag ju veta vad det är, man vill ju veta vad man pratar om. Jo lite grann är det ju plikt va', man kan ju inte stanna av så att säga nu ska alla företag ju ha Internet då måste jag ju veta vad det är

Den største nytte med Internet synes Gunnar er på arbejdet, hvor de længe har anvendt ON-Line tjenester. Oskar fortæller, at han har stor hjælp af at kunne hente programvarer og drivrutiner. Man kan ligeledes spare utrolig megen tid med hjælp af Internet:

Bara man vet liksom var någonstans den finns då, för då kanske det tar en tio minuter och så har du det hemma och löst problemet som kanske kan ta månader att reda ut annars, men med hjälp utav Internet så får man det med en gång

Gunnars private internetbrug er ikke koncentreret på email funktionen som hos en del af de andre interviewpersoner. Gunnar har istedet foretaget en

del søgninger indenfor de interesseområder, som for tiden optager ham. Det foretrukne søgeredskab er Alta Vista. Gunnar er for nylig blevet færdig med at bygge familiens hus og i sammenhæng med dette projekt har han været ude og hente information på Internet. Blandt andet har sammenlignet priser og kvalitet på maling fra forskellige firmaer, han har kigget på hjemmesider om haveanlægning og elektronik til hjemmet. Også madopskrifter har været ude og kigge på, og grundindstillingen er:

det är ju alltid så att man, ju mer information. dess bättre kan det bli så att säga va'

Hans søgninger er ikke altid så planlagte, han kan godt bare sidde og 'bladre' på web-siderne. Men andre gange ved han præcis, hvad han er ude efter. De sider som Gunnar har lagt ind som bookmarks har næsten alle en anknytning til hans arbejde, og dem bevåger han med jævne mellemrum; for slippes der et nyt produkt, vil han gerne være blandt de første, som har kendskab til dette:

det är t ex det jag sysslar med SJ och Unix och så tittar jag på deras hemsidor emellanåt då sen så, egentligen är det dom företagen då som jag har kontakt med via jobbet, dom hemsidorna tittar jag på./Man vill se nyheterna som kommer ut, dom finns ju liksom alltid där först om då SCO släpper ut en ny produkt eller nyhet på något sätt eller upptäckt något fel så finns det ju där innan det kommer två månader senare till Sverige, och man vill ju vara med först så att säga.

Det bedste med Internet er tilgængeligheden til information, synes Gunnar. Hvis han skulle efterlyse noget på Internet, er det en øget hastighed. Gunnar tror, at han vil beholde Internet, hvis han kan få det til et rimeligt pris. Han tror også, at børnene måske bliver interesserede i det fremover:

Jag tror faktisk det, det beror lite grann på hur mycket det kostar också, det är en kostnadsfråga, om inte det kostar mer än som det gör i dag med femtio kronor i månaden så tror jag nog jag behåller det, det är nog dels att jag vill ha möjligheten att kunna titta på olika saker på Internet sen så mina barn kanske också kommer att drabbas utav det här och finner intresse och det finns ju sidor där också för barn, så jag tror det

5.7.3 Gunnar og Internettjenester

Gunnar tilføjer i sin egenskab som småbørnsfar en ny dimension til at udføre sin baknkærrender via computeren. Han siger, at så behøver man ikke bede børnene om at være stille, som han ofte er nødt til, når han skal gøre det via telefon. At kunne hente blanketter fra myndigheder kan også være en god idé for børnefamilier med en hektisk hverdag, men EU-information er ikke interessant:

Ja varför inte, som barnfamilj så känner man liksom att det är oftast problemet just man måste jobba först och hämta barnen sen så är allting stängt. Så har man några timmar på kvällen och så skulle man kunna utnyttja det där

Heller ikke nyheder vil Gunnar have den vej, da er det Text-TV at foretrække. Hans spontane reaktion er, at så vil han sidde bekvemt i en sofa:

Nej jag tror inte det då skulle jag hellre sätta mig vid dumburken i så fall och så ta Text-TV sidorna i stället!..|Jag vet inte varför jag känner spontant att om jag ska sätta mig och läsa nyheterna då så sätter man sig hellre i en mjuk soffa och lutar sig bakåt va'

Aviserne på nettet synes han er for kommercielle, og han foretrækker uden diskussion den trykte variant. Men han læser ikke aviser: *jag läser inte tidningen ändå, jag får mina nyheter via TV och det är okay.*

Juridisk rådgivning via computeren tror Gunnar ikke på. Alt som kræver menneskelig kontakt er telefonen bedre til:

All sån där mänsklig kontakt där via datorn det tror jag är himla svårt, helst så ringar jag ju och pratar med personen

5.8.1 Martins computerbrug

Martin er 22 år og bor i en etværelses lejlighed i midtbyen. Han arbejder som programmør i et firma som laver styresystem til trucks. Han er nyuddannet fra Chalmers, hvorfra han har en uddannelse som 'mellan ingenjör'. Han fik sin første (og eneste) computer for halvanden år siden af et firma, som han arbejdede hos under sin studietid på Chalmers. Han har to hovedsaglige anvendelsesområder på computeren, men han vil gerne give udtryk for at han bruger den til alt. Det ene område er at programmere, som han gør både som en hobby men også med sigte på at kunne sælge det, som han arbejder med. Tidligere spillede han en del computerspil, men den del har Internet nu overtaget:

Ja det är en hobby också fast sen så när man sitter och bygger så man gör det ju på fritiden sen så kan det ju hända att man kan sälja det på nått sätt, men man får ju inte betalt för den tid man sitter här och arbetar om man säger så, men det är kanske senare då jag kan sälja det till någon som vill ha det då, man har oftast en plan med det man sitter och arbetar med!..|det som är underhållning i dag det är Internet, det är det enda jag gör som skoj

Men helt så ambitiøst er det vist heller ikke med hjemmearbejdet. Martin lader til at have et genuint interesse for computere også på et hobbyplan; en gang imellem bruger han også computeren til brevskrivning:

Nej när jag gör det hemma då är det inte arbete då är det för skoj skull, att lära sig nya programmerings språk!..| Det låter konstigt (skrattar) sen så skriver jag brev och sånt också. Jag använder den till allt man kan använda den till

5.8.2 Martins Internetbrug

Martin har haft Internetabonnement hos LLS (Lightning light service) i ca et år, og han er meget entusiastisk. Det var ikke planlagt, at han ville anskaffe sig Internet, men i en computerforretning fik han øje på et godt tilbud. Martin kendte ikke nogen i omgangskredsen, som havde Internet, men havde kendskab til det fra arbejdet. Hvordan Martin fordeler tiden imellem Internet og programmering er lidt forskelligt, men det bærer præg af altid være mest det ene eller det andet. Men grænserne kan være lidt flydende, for når Martin programmerer og behøver hjælp, går han ud på Internet.

Når det er en periode, hvor Internetbrugen dominerer, så kan han sagtens sidde ude i en chat-gruppe som er det foretrukne anvendelsesområde i et par timer:

Internet det kan nog hända ganska ofta en två timmar om dan, jag sitter ute och chattar då./Det går i vågor, ibland så är det väl upp till kanske en 60 procent i månaden ibland så är det 60, 70 procent programmering och då kanske jag bara är ute och surfar en 20 30 procent.

Som jeg allerede har været inde på, har Internet og IRC i særdeleshed overtaget computerspil. Og for Martin er IRC i højeste grad vanedannende. Han synes, det er utrolig sjovt, og den eneste ulempe er, at det optager så meget tid:

Det var ju IRC det gäller i så fall möjligtvis va' det är klart beroendeframkallande ja det är till hundra procent beroendeframkallande./Positivt det är skoj men negativt vad det gäller tiden då det tar ju en massa tid

Martin har en kammerat som er flyttet til USA, som han chatter jævnligt med ude på en af IRC-kanalerne; hvilket er den billigste måde for dem at holde kontakten på. For Martin har IRC udviklet sig til en næsten daglig omgangsform med femton andre unge, som han ikke kendte tidligere. Det begyndte med, at han fik et tips fra en arbejdskollega; nu er det første han gør, når han tænder for computeren, at gå ud på IRC-kanalen og se, om der er nogen derude. Denne kanal blev dannet for ca et halvt år siden og er nu en klub med sin egen hjemmeside. Flere af medlemmerne har mødt hinanden ved en julefrokost i Göteborg; de er alle fra Sverige og halvdelen af dem bor i Göteborg.

Så dit är det första jag gör går in där och kollar om det är någon där och säger hej till dom, vi har varit ute och käkat julbord också och så, så många av dom har jag träffat

Ude i chat-gruppen findes der også mulighed for at skabe en privat linie, så man kan snakke sammen to og to. Mange af dem i gruppen synes Martin han kender bedre end nogen af de andre venner han har, men han vil ikke ringe til chat-vennerne:

Det skiftar väldigt ibland så går jag bara in och hämtar posten och säger hej ibland så sitter man i tre fyra timmar./Däremot jag skulle nog aldrig ringa dom här folken som jag träffar ute om det inte var via Internet, det är lite en annan sorts ska jag säga vänskap då

Hvis Martin har noget andet for sig, som han prioriterer højere end at sidde og chatte, så er han nødt til at lade helt være, for ellers bliver han fanget. Men har han ikke noget for sig, synes han, at Internet kan være ligeså godt som at gå på café:

det senaste jag har hållit på med ett litet projekt med att programera nu då, då försöker jag undvika att gå in på Internet då./Risken för att fastna nej den finns inte den ÄR, går man in där så fastnar man./det beror på har man ingeting att göra kan man lika gärna gå ut på Internet som att gå ner till ett cafe i stan

Email-funktionen synes Martin først og fremmest er suveræn at have på arbejdet, da man effektivt får fat på folk. Hans erfaring er, at folk hurtigt svarer. Privat bruger han ikke email så meget, fordi han ikke kender så

mange som har det. Han har vist Internet for vennerne, som ikke deler hans interesse:

Det är klart att man har visat det, men det är inte så mycket ändå, jag tror folk är inte sådär himla dom vill gärna veta vad det är men när man tar fram till på datorn och skärmen så är det inte så spännande ändå, dom tror att det liksom ska hända någonting liksom och så är det bara en bild liksom 'nu är du ute och surfer på Internet' 'aha det var ju skoj kan vi dricka öl nu eller vad händer liksom' (skrattar)

Det foretrukne søgeredskab er Alta Vista og en del bookmarks har han også. Og som den eneste af interviewpersonerne har han lavet sin egen hjemmeside:

Ja det tror jag, så fort jag fick Internet så ville jag ha en egen hemsida då och det är ren programmering och så hittade jag en tidning om hur man gjorde och så började man klicka. Det är väl intresset av datorer över huvudtaget som är sambandet

Martin kommer også ind på, at diskussionen om porno, og racisme på Internet er overdrivet. Han mistænker dem, der deltager i debatten for, at de ikke personligt kender til Internet. Han tror, at hvis man skal finde materiale indenfor disse områder, så skal man bevidst lede efter det:

dom flesta som snackar om det är ofta sånna som inte känner till Internet då och som aldrig har varit inne och surfat dom tror att det är det är jätte och att man bara sätter på den och så händer en massa konstiga saker men så är det ju inte. Jag tror att för att hitta någonting som du inte vill se så måste du leta efter det först

Tiden ved computeren har han taget fra TV-sening. Men han har ind imellem fjernsynet tændt, imens han sidder og chatter:

Jag fick datorn när jag flyttade in här så jag bodde hemma hos mina förälder innan och vad gjorde jag när jag kom hem, kollade mycket på TV, det är nog TV-tittande det därifrån, nu har jag på TV'n och så står den och går och så sitter jag och chattar och så tittar jag lite om där är nått intressant då, men jag tittar mycket mindre på TV nu än vad jag gjorde, hade jag inte haft någon dator hade jag nog tittat mer på TV, så det är nog därifrån jag tar tiden

Martin tror at postkontoret vil forsvinde i fremtidens informations-samfund, ligesom det telefonsystem vi kender i dag vil komme til at se meget anderledes ud. Han tror også, at Internet vil blive meget mere kommercielt, end hvad det er idag. Et anvendelsesområde som han ser frem til, er at kunne tale med sin kammerat i USA over Internet med telefon og lydkort:

Telefon då över Internet, mycket reklam på hemsidorna jag tror att email kommer att försvinna mer och mer, jag tror att telefontjänsten kommer att ta över mer då det kommer, jag tror att emailen kommer att ta över Postens funktion i dag och Posten börjar ju försvinna mer och mer, ska jag skicka ett brev till Sveriges Radio så skickar jag inte ett brev längre jag skickar ett email, så jag tror att Posten går över till email och email blir mer telefon över Internet om man säger så..[[Jag ser mycket fram emot att kunna prata över Internet till USA med telefon och ljudkort, tyvärr har jag inget ljudkort och dessutom så har jag hört att det är såna mycket fördröjningar för det mesta då att det är lite svårt att prata, men när man bara får loss bandbredden ordentligt på nätet så kommer det spränga alla, vad det gäller kostnaden för att prata jorden runt

5.8.3 Martin og Internettjenester

At bestille billetter kan Martin forestille sig at gøre via computeren, men pengeoverførelser kræver en meget større sikkerhed, mener han. På en hitliste over computertjenester ligger EU-information på en absolut bundskrabber, men Martin er faktisk ikke interesseret i hverken politik eller nyheder:

Jag är väldigt litet politisk intresserad överhuvudtaget!..GP har jag surfat in på någon gång men TT och dom har jag inte varit inne på, det är väldigt sällan jag har inte ens GP hemma så, jag är inte ointresserad av vad som händer men jag tycker inte jag har tid och läsa det!..Jag tror folk vill ha tidningen på morgonen, det lilla jag tittar på nyheter och så det blir på TV då!..Det är väl olika, brukar man läsa dagstidningen som sagt så har jag inte ens en dagstidning

Det han lader til at være mest interesseret i, er distancearbejde. Det er noget han selv har funderet på og er en mulighed, som de er begyndt at diskutere på hans arbejdsplads. Martin har en times rejsevej til og fra arbejde og kunne godt tænke sig et par dage om ugen at arbejde hjemme. Men han indser, at det kan være problematisk for firmaet at kontrollere om man laver noget:

Jobba på distans det skulle jag gärna vilja göra i dag redan, ett par dagar i veckan och det är väl på gång på vårt företag det har diskuterats då men det är ju svårt för dom att kolla att man gör nått och så vidare då

Rådgivning via computeren synes Martin ligeledes er en god idé.:

Ja det skulle kunna vara intressant, det tycker jag är svårt att få tag i överhuvudtaget i dag då får man gå till en advokat och då får man betala bara för att fråga

5.9.1 Niels' computerbrug

Niels er en 22-årig jurastuderende ved handelshøjskolen i Göteborg. Han bor hjemme hos forældrene og sin lillesøster i en villa i Näset. Han har tidligere dyrket megen sport, men nu er det lagt på hylden, og computeren/Internet optager istedet en stor del af hans tid. Og han føler ikke han spilder tiden, når han sidder og chatter; det er en hobby, som han synes er sjov.

Da Niels gik på gymnasiet, kunne han ikke se nogen grund til at han skulle at lære sig at bruge en computer. Det var der jo ikke nogen som gjorde i hans klasse; det var bare dem, der gik på den naturvidenskabelige linie:

det var så begränsat på antal av datorer och det satt alltid folk där och jag brydde mig aldrig om att ställa mig på kö, jag menar det fanns liksom ingen, jag tyckte inte det var någon idé överhuvudtaget, det var väl inte egentligen någon i min samhällsvetarklass som brydde sig om det utan det var bara sanna som gick natur som använde dator

Niels interesserede sig ikke for computere, før han begyndte at føle, at han fik et behov for at anskaffe en til skolearbejdet. Men han havde ikke råd til at købe en selv, så i ledtog med lillesøsteren lykkedes de at overtale faderen til at købe en computer, som de 'bildte' ham ind, at han selv ville have en

stor nytte af. Men som børnene forventede, bruger han den aldrig, for han kan ikke finde ud af det. Så nu er det Niels og søsteren som bruger den, og de behøver den begge to til sine studier:

Det var inte jag som köpte den, jag och min syster fick vâran far att köpa en till honom själv som han trodde han skulle använda, men det är bara hon och jag som använder den. Jag bor hemma. Vi behöver i och för sig den båda två till våra skolor tyckte vi till slut, det gick ju ganska bra när jag inte gick på universitetet att klara sig undan den perioden då jag gick på gymnasiet att inte ha en, men min syster hon går natur hon måste ha en hemma och rita Cad och sådär, och även jag känner att jag behöver den

For Niels så er interessen for computere langsomt vokset frem, efter han fik adgang til en i hjemmet. Da den på et tidspunkt gik i stykker og var inde på service, opdagede han, hvor afhængig han var blevet af den. Og i dag oplever han, at han ikke kan undvære den:

jag tyckte inte om datorer förrän vi fick en hemma, en av mina vänner hade en långt innan jag brydde mig aldrig ens om att titta på den men på något sätt när man fick den hem så, det blev skillnad för att sen så lämnade vi bort den en vecka på service och då kändes det väldigt knepigt man vande sig ohyggligt fort vid att ha en hemma, det var nästan lite ruskigt faktisk!..[Nej jag skulle inte vilja göra mig av med den, det skulle jag inte vilja göra

Udover skolearbejdet som hovedsaglig består af ordbehandling, synes Niels at det er sjovt at redigere lyd. Computerspil spiller han derimod sjældent. Interessen for computere er steget med tiden og næste semester, skifter han studieretning og begynder på en 'systemvetar linje':

men det bestämde jag mig kanske för två månader sen att jag ska läsa det till hösten, då ska jag läsa till systemvetare, men det är ju egentligen på grund utav att det här har framväxt så utav sig själv

Det er ikke noget problem for Martin og hans søster at dele computeren. For det første arbejder de på forskellige tidspunkter på dagen, og for det andet så har de regler om, at skolearbejdet har fortrinset. Og så bruger søsteren ikke computeren mere end højst nødvendigt; men det gør Niels til gengæld!

5.9.2 Niels' Internetbrug

Internet udgør den største andel af Niels' samlede computerbrug. Den største del af tiden bruger han ude i chat-grupperne; der er han næsten hver dag:

det är kanske femtio procent och däri räknar jag inte email nej jag vet inte det kanske är sjuttio/..[Ja, varannan i alla fall, det är kanske mer än varannan men det är inte alltid säkert att det är sju dagar i veckan, man kanske kan säga att det är fem dagar i veckan

Han fik kendskab til Internet på handelshøjskolen, blev interesseret og ville derfor gerne havde det derhjemme. Han synes, det er for besværligt at stå i kø på skolen, og nu hvor han har det hjemme, kan han selv bestemme tiderne:

det är kul att ha hemma kan jag säga det är skönt att ha hemma. Jag tycker det är så roligt så jag vill ha det hemma så jag slipper åka iväg, för att till ex på sommaren jag åker inte in på skolan för att sätta sig och gå ut på Internet, jag kan kolla eposten hemifrån kolla den på

helger kunne sætta sig når man vill då inte vara beroende utav att nu har jag föreläsning nu är jag ledig nu är det en massa folk där utan att jag kan åka hem jag kan äta middag och så sætta sig vid sju åtta tiden på kvällen då när man är mer ledig då än vad man skulle vara annars då, bekvämlighet och att jag tycker det är roligt det kanske man kan säga

Istedet for at sende tekstede email, har Niels sendt digitale lyd-breve afsted, men han skriver også traditionelle email. Han har bl.a. en 'penneveninde' fra Australien, som han har lært at kende ude i en chat-gruppe. Nu mødes de ikke i dette forum længere, men skriver istedet dagligt email til hinanden. Inden Niels fik adgang til Internet, skrev han aldrig breve, men han påpeger, at email heller ikke er breve i traditionel forstand, for indimellem kan det dreje sig om tre linier:

Förut så skickade jag aldrig brev jag skickade aldrig vanlig post alltså, fördelen det är väl att man kan skriva tre rader och skicka iväg dom sen, man gör aldrig det, du går inte och skriver ett brev och stoppar det i ett kuvert och går till brevlådan och sätter frimärken på för att skicka iväg tre rader, dessutom man kan skriva mycket mer informellt när man skickar epost. Det är enklare på något sätt, man pratar om andra saker kanske också

Med email kan man give korte meddelelser, som ikke ville fungere via telefon:

det blir en helt annan form för konversation även om man skulle prata med någon på telefon du skulle inte säga samma saker, jag menar det kanske tar trettio sekunder att läsa brevet du kan inte prata i telefon med någon i trettio sekunder

Niels er dog opmærksom på, at email ikke må erstatte den personlige kontakt. Han har en kammerat som er flyttet til Stockholm og de skriver en del email til hinanden hver uge, for at telefonregningen ikke skal blive for dyr. Men han vil alligevel ikke undvære telefonsamtalerne:

jag har en kompis som flyttade till Stockholm nu för ett år sedan ungefär, det var lite trist då men om jag ska ringa till honom hela tiden så blir det ganska dyrt i längden då, så vi brukar att kanske skicka en två tre till varandra i veckan ungefär, så på så sätt är det ganska bra men det är också lite synd för att man kanske, det får inte bli någonstans så att eposten ersätter den personliga kontakten, eller röstkontakten som på telefon, så jag försöker ju enda ringa med jämna mellanrum också då för att det inte ska bli så

Niels har hørt påstanden om, at der er flest af hankøn ude i chat-grupperne men det er han ikke enig i: på chat så tycker jag det är oftast fifty fifty. Han er heller ikke enig med dem som synes, det er svært at finde information ude på nettet. Hans foretrukne søgeredskab er Alta Vista, og hvis Niels ikke anvender et søgeværktøj, går han via sine bookmarks:

Nej jag förstår inte folk som har problem med att hitta, nej jag tycker det går bra, men det är många som söker bara på Netsearch då och då går det åt helvete för dom och det förstår man ju, den är ju inget speciellt bra/..jeller så har jag mina bookmarks då. Jag har fyrtio kanske. Jag har väl fem sex stycken på olika musikgrupper, så har jag väl tre fyra för chat, fem sex stycken för olika sök verktyg men jag använder nog mest Alta Vista sen så har jag en direkt till Netscapes download

Niels har selv spekuleret over, hvad han gjorde, inden han anskaffede Internet. For det første dyrkede han mere sport, siger han, og så kiggede han en smule mere på TV. Niels har mærket, at det er blevet mere kommercielt ude på Internet i den tid, han har haft det. Der er mange flere tjenester, som

nu koster penge, men han har svært ved at forestille sig, at der er nogen der vil betale for det. Han tror ikke, at aviser på nettet nogensinde kan blive en trussel, højst et supplement:

jag skulle inte kunna vara utan en tryckt tidning heller det vill man alltid kunna ha en tryckt tidning, jag skulle inte vilja ha en skärm vid bordet när jag äter frukost aldrig någon sen så jag tror inte det är ett hot utan snarare ett komplement

At han bruger så meget tid ude i chat-grupperne, anser han ikke er at spilde tiden, som visse påstår. For ham er det en hobby som han synes er sjov. Og han ville savne det, hvis han ikke længere havde adgang til det. Niels har også planer om at lave sig egen hjemmeside, hvilket fylder en eksistentiel funktion, samtidigt som han tror, det bliver sjovt at lave den: *göra en hemsida tror jag är roligt och sen så vet man att man finns :*

Oftast så, mycket tid går ju åt till att chatta alltså!..Men det är väl en tid som går för mig då, dom säger att det är en form för tidsfördriv jag ser det egentligen inte som ett tidsfördriv, jag tycker det är kul va!..Jag skulle nog både sakna eposten och chatten och jag skulle nog sakna Internet i stort faktiskt, tillgången till det

5.9.3 Niels'og Internettjenester

Niels pointerer også, at det kan være en fordel at bestille biletter og blanketter via computeren, da man slipper vente- og åbentider:

ja det är ingen dum idé det är jävligt bra faktiskt, för oftast när man ringar dit så är det telefontid mellan nio och kvart över nio och så tar det en dag och så ska man lägga upp det i lådan så det är bra

Niels kunne ikke tænke sig at sidde og læse en bog på skærmen. Og at printe tekster ud gør jo kun kvinder; det har han læst i en undersøgelse som blev citeret i avisen. Juridisk rådgivning kræver en personlig kontakt, synes Niels, og det samme gør sig gældende for uddannelse. At læse en avis på computeren ville bare være interessant, hvis man boede i udlandet.

5.10.1 Holgers computerbrug

Holger er 65 år, han lever alene og bor i Växjö i et småhusområde. Han har arbejdet som lærer i genetik på højskolen i Växjö, men i julen 1995 blev han pensionist; hvilket han endnu ikke helt har affundet sig med. Holger siger, at han ikke er interesseret i politik, men derimod har han et stort samfundsinteresse. Han lytter til radio hele dagen, og kommer der et program som han synes lyder ekstra spændende, så kaster han sig over apparatet, som har en indbygget båndoptager, og indspiller det. Han er en ivrig debattør og nysgerrig af naturen, og under interviewets gang skulle jeg hele tiden passe på, at han ikke begyndte at interviewe mig. En faktor som yderligere komplicerede dette interview var, at jeg syntes, Holger var så morsom, at jeg ind imellem havde svært ved at koncentrere mig på at lede samtalen ind på computer- og Internetbrug.

Holger købte en computer næsten umiddelbart efter, han blev pensionist i januar 1996. For ham var det en selvfølge at anskaffe sig en computer, da han ikke længere havde adgang til en på arbejdet. Og han tror endvidere, at det er en naturlig udvikling for nutidens pensionister, som har haft adgang til en computer og Internet på arbejdspladsen:

människor som jobbar här dom har ju ingen anledning att skaffa sig dator hemma så länge dom har dator här så skaffar dom inte detta, men vad händer när dom går i pension, jag tror att för jag menar en människa som gick i pension för låt oss säga tjugo år sen skaffade sig ju inte dator, men nu gör dom det alltså

Holger har haft computer på sit arbejde i mange år. På de første edb-terminaler måtte man skrive programmerne selv, hvilket var en frustrerende oplevelse. Dette blev en af årsagerne til, at Holger forsøgte undgå computere i flere år fremover. Men på et tidspunkt, følte han alligevel at han var tvunget:

man var alltså tvungen att skriva programen själv för det gjorde man och då upptäckte man ju snabbt (skrattar) att man var fruktansvärd ologisk, det blev alltid fel alltid fel, verkligen ja herre gud, och det var så förnedrande så det var inte klokt man kunde inte se sig själv i spegeln (skrattar) för man var blyg då, ja det måste man säga. Sen så ledsnade jag på det där jag tyckte det var så jävla bökitigt och stökigt och så småningom så kom ju dom här med bildskärm och färdiga program och sånt där, då brydde jag mig inte mycket om det, jag slingrade mig för att slippa det men sen så var man ju tvungen

En anden grund til at han forsøgte at undvige computere, siger han skyldes god gammeldags dovenhed. Men nu hvor han har vænnet sig til at have computer, fremhæver han fordelene ved bl.a. et ordbehandlingsprogram, som kan så mange ting sammenlignet med en skrivemaskine. Men helt gnidningsløst har det dog ikke gået for Holger, da han anskaffede sig en super moderne computer. Da han havde fået installeret alle programmerne, lykkedes han på mystisk vis at få det hele til at forsvinde: *jag lyckades på något vis jag begriper inte hur men på något vi så lyckades jag få dom där att försvinna*. Noget tilsvarende skete, da han skulle bruge sin printer første gang, og Holger efterlyser både en manual til computeren og en bedre service hos forhandleren:

Och det är det jag menar att folk skaffar t ex datorer och så finns det inga handböcker till utan det är att gissa sig till allting, och det är detta jag tycker är den stora bristen för att dom som säljer datorer skulle vara mycket mer måna om att se till att folk får hjälp, men det skulle inte vara så förbannat svårt att skaffa fram en manual

Holger er flink til at lade mig vide, når han synes, jeg stiller dumme spørgsmål. For selv om min interviewmanual på de fleste områder er ganske forudsætningsløs, så vil jeg allivel gerne have en opfattelse om, hvor lang tid, man bruger ved computeren og hvilke områder der optager mest tid. Jeg spørger Holger, hvor ofte han er ude på Internet, og han lader mig vide, at han ikke kører efter et skema. Men til sidst får jeg alligevel at vide, at han har tre anvendelsesområder, som udgør omtrent lige så store andele:

Jaa det är svårt att säga, det är ju inte så att jag kör enligt nått schema eller något sånt där utan det blir när andan faller på!..Jag skulle nästan vilja säga såhär att det är nog, detta är en gissning va', jag har ju inte tagit tiden då, men jag skulle vilja tro att jag använder lika

mycket som ordbehandlare som jag använder den för email och som jag använder den för Internet, jag tror att det är ungefär en tredjedel ungefär

5.10.2 Holgers Internetbrug

Årsagen til at Holger ville have Internet hjemme er bl.a. på grund af databaserne om genteknik, som er hans store interesse og email-funktionen som han synes er meget praktisk. Han har haft adgang til internet i ca fem år via hans arbejdsplads på højskolan i Växjö, og hans opkobling hjemme har han hos Tele2:

det har att göra med jag har ju sysslat väldigt mycket med genteknik, där finns så oändlig mycket vet du på Internet om genteknik/..//Ja och email det är väldigt praktiskt

Holger fortæller længe og gerne om databaserne om genteknik; han har ovenikøbet bragt med sig eksempler på den information, som findes at hente der. Hans anvendelse har forandret sig fra i begyndelsen at være botaniserende til at blive mere specifik. I starten handlede det meget om fascinationen over den enorme informations udbud, som der findes adgang til. Holger fortæller, hvordan han hoppede rundt på web-siderne og for vild:

det är klart då i början, allra första gången då jag liksom gav mig ut på nätet, man blev ju så jag vet inte vad jag ska säga man blev ju så imponerad över hur förfärligt mycket det fanns så man slängde sig ju på första bästa och så hittade man nått nytt och hoppade man dit och så hittade man nytt och så hoppade man dit, och till slut så hittade man kanske nått nytt och intressant och så ville man ju gärna plocka fram det en gång till, men jag kom ju aldrig ihåg hur jag hade kommit dit, men då var det mycket att hoppa runt omkring och botanisera därför att jag kunde inte ana att det var så stort, men det där är alldeles för, nu gör jag ju inte så utan det är ju sånt som jag är intresserad av

Holger beskriver den første fase, hvor Internet opleves som en stor legeplads. Eller som når en ko lukkes ud på græs om foråret; lignelserne er mange:

Ja det allra första det var ju lek, och nu är det väl inte lika roligt att leka längre/..//Jag kanske uttryckte mig otydligt vad jag menar det är att, precis när jag började att hitta på Internet då var ju det så nytt och skojigt och fascinerande och man började upptäcka att det fanns ju mer än man någonsin kunde begripa, och det är man ju imponerad av och det var det ju lustigt att skutta omkring lite grann och upptäcka, det är ungefär som en ko som kommer ut på grönbete på våren och hoppar omkring och tjuvar, men när man har varit ute och petat ett par veckor så vinglar den omkring

Email-funktionen synes Holger er meget praktisk, men han kender ikke så forfærligt mange, som han kan skrive til. Men desto flittigere skriver han, til de få i omgangskredsen, som har det. Da Holger skulle vælge et firma at have en opkobling hos, var det vigtigt at det skulle være et som fandtes på forskellige steder i landet. Han ville have mulighed for at kunne ringe til lokal takst, når han om sommeren tager til sit sommerhus i Bohuslän. Af samme grund har han også købt en bærbar computer med en tilhørende mini-printer:

jag har en stuga i Bohuslän som jag ibland brukar vara på sommaren och då är det ju väldigt bekvämt att kunna ta med sig denna här, det är därför jag skaffade en bärbar med en liten skrivare, skrivaren är som ett A4 ark.

Når han befinder sig i sommerhuset, som ligger ret så isoleret er det praktisk med Internet af flere grunde:

Där är det ju väldigt bekvämt därför att om jag vill skicka brev jag menar då måste jag ju ta bussen och åka en halv mil för att få tag i en brevlåda och för övrigt så finns det inget frimärke (skrattar) och så vidare, det är väldigt bekvämt att trycka på en knapp och så skjutsa iväg, dessutom så kan jag ju läsa tidningar, jag kan ju plocka hem böcker plocka hem allt möjligt

Når Holger skal navigere på Internet, gør han det oftest med hjælp af http-adresser. Han har ikke lært sig at anvende bookmarks endnu, men nedskriver istedet adresser som han vil besøge eller vende tilbage til i en mappe, som han har til formålet. Men det sker alligevel til hans store fortrydelse at en adresse bliver væk for ham. Da Holger for nylig er blevet pensionist og i samme ombæring anskaffede sig Internet, er det svært at sige om han har skåret ned på andre aktiviteter. Men postvæsnet har i hvert fald i nogen udstrækning mistet en god kunde, da Hoger fik adgang til email. For ham er Internet nok først og fremmest et supplement, for han ser lige så meget (eller lidt) på TV, og lytter lige så meget (meget!) til radio, og læser de samme aviser, som han gjorde inden Internet.

5.10.3 Holger og Internettjenester

Hvad angår bankærender, billetter og blanketter synes Holger man ligeså godt kan gøre det via telefon. Det er ikke nogen tjenester på Internet, han ville benytte sig af. Da jeg spørger om han ville være interesseret i at læse om EU, er hans begejstring også mådeholden:

Nej fy för fan, gud. Så mycket papper har jag inte i skrivaren så det funkar

At gå ind og kigge på Reuter og TT ude på Internet, synes han lyder lidt småinteressant, men på den anden side synes han, at det er nok med nyhederne som han får fra aviserne. Bøger har han allerede på CD-ROM:

Jo det tycker jag å andra sidan kan vara vettigt, men det kan man ju å andra sidan man kan ju få sådant via tidningarna och det räcker!..]Jo men det tycker jag, böcker har jag ju hämtat direkt till datorn, jag har däremot inte hämtat musik, däremot har jag CD-ROM och det är ju väldigt behändigt, det är facklitteratur. Det är bland annat biokemi där är det ofta till dom här tjocka läroböcker så hör då en CD-ROM skiva

Rådgivning t ex juridisk mener Holger er noget vi alle kan få brug for, og derfor synes han, det er relevant også at kunne gå via computeren. Distancearbejde har han hørt om i et radioprogram, og det synes han lød spændende, fordi det giver mennesker valgmuligheden og frihed til at bestemme, hvor de vil bo.

6

Konklusion

Jeg har forsøgt at give et nuanceret billede af interviewpersonernes computer- og Internetbrug i foregående analysekapitel. Min hensigt er nu at foretage de store penselstrøg og sammenfatte mine resultater. Og dette er absolut ikke nogen let opgave, fordi dybdeinterviews som metoderedskab stræber efter fordybelse og nyancerede kvaliteter og absolut ikke nogen forenklet virkelighed. Men visse mønstre i computerbrugen og i tilgangen til IT i privatsfæren har jeg dog lykkedes at udskille. Og det er dem, jeg skal forsøge at pege på her.

De ti mennesker, som jeg har interviewet, repræsenterer selvfølgelig ikke hele den svenske befolkning. Men mange af de mekanismer og processer i forhold til IT-brug i privatsfæren, som jeg nu vil illustrere, tror jeg på den anden side heller ikke er særligt atypiske.

Computeren har naturaliseret sig i privatsfæren

Jeg vil indlede med min sidste problemstilling som handler om, i hvilken udstrækning computeren har naturaliseret sig i privatsfæren. Grænserne for denne gennemgang bliver dog ganske flydende, fordi naturalisering er tæt forbundet med anvendelsen og vice versa.

Det fremkommer meget tydeligt, at ingen af mine interviewpersoner skulle ville undvære deres computer, og den har uden tvivl fundet sin egen niche blandt privatsfærens øvrige mediemøblement. Den har dog fået en lidt afsides plads i hjemmet; i de tilfælde hvor man har mere end to værelser til rådighed, blev computeren oftest placeret i et kombineret gæste- og arbejdsværelse. Men det er absolut ikke ensbetydende med, at den derfor kun bruges som et arbejdsredskab!

Efter min opfattelse indeholder naturaliseringsfasen forskellige niveauer, hvor man som computerbruger kan befinde sig. Mindste kravet er dog, at den ikke bare står og samler støv, men anvendes mere eller mindre regelmæssigt. Iris siger om sit forhold til sin computer: *det kanske är ett skapat behov men nu har jag verkligen behov av en dator*. Og det kan man vel påstå er kendetegnende for de fleste menneskers mediebrug. Medierne giver os adgang til information og underholdning, og de har også deres rituelle betydelse for den måde, hvorpå vi strukturerer hverdagen omkring dem. Men det er ikke livsnødvendige behov, de opfylder. Det er menneskeskabte behov, så ofte anvendte retoriske udtryk såsom at være afhængig af sin computer og ikke ville kunne leve uden den, betyder ikke at man uden denne vil få åndenød, udslæt og bylder.

Niels, som fortæller at han ventede med at anskaffe sig en computer indtil han følte, at han virkelig var nødt til det på grund af studierne, oplevede at tilvænningen gik uhyggeligt stærkt. Dette blev især tydeligt for ham, da computeren kort tid efter erhvervelsen gik i stykker, og blev indleveret til reparation: *man vande sig ohyggeligt fort vid att ha en hemma, det var nästan lite ruskigt faktisk.*

Titti, som er den person der anvender computeren mindst, har planer om snart at anskaffe sig en mere 'upp to date' computer, blandt andet fordi hun anser, at computerkundskab er en merit, når hun søger arbejde. Hun har dog en vældigt pragmatisk indstilling til at erhverve sig nye computerkunderskaber: *inte så mycket för att lära mig nya saker men för att hänga med.* Hun skulle dog sagtens kunne undvære Internet, som hun knapt bruger, men computeren har hun vænnet sig til at have som et arbejdsredskab. En almindelig dag beskriver Titte således: *Jag måste skriva dom här ansökningarna i datorn, sen ska jag dö framför TV'n en kvart och sen ska jag hoppa i träningskläderna och åka ner och träna, ah jag har sån en späckad dag.* Titti har en lavet en 'standard-ansøgning', som hun retter til afhængigt af det arbejde, hun søger, men hun er først for nylig begyndt at skrive private breve på computeren (som hun skriver mange af), hvor imod Iris og Oskar bruger computeren i en sådan udstrækning, at de siger sig næsten at have glemt håndskriften.

To af interviewpersonerne er blevet så afhængige af computeren, at de også tager den med sig på sommerferie. Iris siger: *Nu skulle det ju nästan vara hopplöst, vi klarar oss knappt när vi åker ut till sommarstugan utan dator. (skrattar) i sommar ska den bäras med ut.*

Pensionisten Holger købte en bærbar computer just af den grund, at han ville have mulighed for at bære den med sig til 'landet' (sommerhuset). Den tilhørende printer er ligeledes en 'letvægter', som han også bærer med sig. Der findes ikke nogen empirisk forskning, som jeg har stødt på, som ser på hvilke medier der har naturaliseret sig, når mennesker tager på ferie. Men kvantitative undersøgelser peger på, at bl.a. tiden fremfor TV mindsker i sommerperioden. Anledningen til at Holger vil have computeren med sig, er på grund af dens brede vifte af anvendelsesmuligheder. Den spænder sig fra at være hans postvæsen og postkasse, hans skrivemaskine og hans bibliotek. Holger er desuden overbevist om, at alle der har haft computer og Internet på deres arbejdsplads, vil anskaffe sig begge dele, når de går i pension.

En anden faktor, som viser på en tydelig naturalisering, er de krav som de 'tunge' brugere stiller på deres computerudrustning. Når computeren har fået en integreret plads i husstanden, og interessen for udviklingen både på hardware og software-siden er til stede, stilles der krav om opdatering og fornyelse af hjemmeteknikken. Denne udvikling ses tydeligst hos de mest etablerede brugere, som hos Eskil der har haft en computer siden sjette klasse: *eftersom jag håller på ganska mycket med datorer så är det intressant att ha en 'up to date' apparat.* Han beskriver, sin computerudvikling i tre

udviklingstrin, som har ledt frem til den kraftfulde og bekostede PC han har i dag med tilhørende scanner og CD-Rom.

Da Jan viste mig sin arbejdsstation efter interviewet, fortalte han stolt, at han i tre måneder lykkedes være den stolte ejer af den absolut nyeste og mest kraftfulde Power Macintosh på markedet med grafiktilbehør etc. Så det opleves afgjort som betydeligt og status betinget at være i besiddelse af den nyeste og hotteste computerteknologi. Den korte stund det varer! Også Gunnar føler, at han er nødt til at følge med i udviklingen: *I rollen som datortekniker så tycker jag att jag måste hänga med marknaden.* Og for Gunnar betyder det, at han hvert andet år skifter computeren ud med en ny, større og bedre.

Computeren kom ind i husstanden via informations- eller kontorsvejen

Jeg har også været interesseret i at beskrive, via hvilken kanal som computeren tog sig ind i husstanden. I de aller fleste tilfælde kom den ind i husstanden via informations- eller kontorsvejen. Computeren behøvedes enten til studier eller til hjemmearbejde og mange følte, at de var nødt til at anskaffe sig en, også som et pres udefra for at kunne følge med i udviklingen.

Charlotta Kratz (1992) er inde på, at computeren repræsenterer hjemmekontoret ligesom faxen. Og det er også delvis korrekt, forstået på den måde at mange af personerne faktisk anskaffede sig en computer enten som et hjælpemiddel til studierne eller i sammenhæng med hjemmearbejdet. Men den har også en helt anden funktion, som overhovedet ikke har noget med arbejdslivet at gøre. Mange slapper nemlig af og lader sig underholde foran computeren; fællesnævneren for denne aktivitet er computerspil. De fleste af mine interviewpersoner har spillet/spiller computerspil i større eller mindre udstrækning, og det er en underholdningsfunktion/og et anvendelsesområde hos computeren, som man absolut ikke skal negligere.

De anvendelsesområder som hovedsaglig tages i brug er orbehandling (som samtlige bruger) og computerspil, som dog har fået en mindre andel efter Internet er kommet ind i billedet. Alle havde haft en computer i hjemmet i flere år, inden de anskaffede Internet, og på det tidspunkt var de allerede ganske erfarne computerbrugere.

Men det drejer sig absolut ikke om impuls køb, når man beslutter sig for at investere i en computer til hjemmet. Og det siger vel delvis sig selv, når man tænker på, hvad en computer koster. Men det er ikke kun et økonomisk spørgsmål, der holder folk tilbage. De fleste interviewpersoner havde længe og grundigt overvejet *fordele* og *ulemper*, inden de begav sig ud i handlen. Tanja fortæller, at hun ville vente med at anskaffe sig en computer til de blev mere brugervenlige. En kombination af at hun dels syntes, at computere virkede for besværlige at tilgå og krydret med lidt afventende dovenhed, resulterede det i at hun skød det frem for sig i en

årrække: *jag har varit lite lat i största allmänhet tror jag.* Men en dag så hun sig omgivet af computere i alle sammenhænge som hun befandt sig i, og hun følte at nu var tiden inde: *Jag har väldigt mycket kompisar som håller på med datorer, och det är datorer i skolan, det är datorer på jobben, det är datorer precis överallt!..på något sätt så kändes det som om man ska kunna det!..man kan inte gå ut och söka jobb, man kan inte göra någonting om man inte kan datorer, det känns som ett måste i dag.*

Det er karakteristisk for flere af personerne, at de i nogle år udskød beslutningen om at anskaffe sig en computer. Dovenhed nævnes af flere som en forklaring, men også det faktum at de havde en klar opfattelse af, at computerkundskaber erhverver man sig ikke hverken letkøbt eller i en håndvending. At det virker tidskrævende og besværligt spiller altså også en rolle for at tage beslutningen om at anskaffe sig en computer til hjemmet. Jan er en af ekstremerne i dette forhold. Han vidste af tidligere erfaringer, at han ikke kan foretage sig noget halvgjort, og hans fordybning i computerens verden blev også meget tidskrævende. Næsten to år tilegnede han computeren: *jag blev vansinnigt intresserat av det liksom!..det öppnade sig liksom en helt ny värld.*

To af de mandlige interviewpersoner (Eskil og Gunnar) har haft en computer i mere end ti år (hovedsaglig et apparat til computerspil), og for dem kom computeren ind i hjemmet via underholdningsvejen. Men uanset hvilke bevæggrunde man har for at anskaffe sig en computer, så viser der sig at være tydelige forskelle i måden, hvorpå man tager mediet til sig og lærer sig at beherske de forskellige funktioner.

Ligesom Wachmeister (1995) er inde på, så tilegner også mændene i min undersøgelse computerkundskaber på en helt anderledes måde, end kvinderne gør det. Hun nævner, at det handler om attitydeforskelle til IT mellem mænd og kvinder; at mænd ser IT-værktøj som noget der skal bemestres og besejres, mens kvinder er mere fokuserede på nytteværdien. Interviewpersonen Jan beskriver sin fordybning i computerens inderste: *Och framförallt så tyckte jag att varje gång man vann en sådan där seger så liksom växte man i självaktning på nått vis, titta jag kan klara av det här också, jag lyckades lösa det problemet va', det är väldigt mycket utmaningar.*

Det er også de mandlige interviewpersoner, som har planer om at lave sin egen hjemmeside (Martin har allerede lavet en); men det er ikke så meget for at ville formidle et budskab som for at teste, om de kan finde ud af det at fremstille en hjemmeside.

Oskars computerbrug bør også nævnes i den her sammenhæng, som ligeledes exemplificerer en meget mandlig aktivitet; han installerer operativsystemer, som han ikke skal bruge til noget, men som istedet processuelt giver ham tilfredsstillelse ved at kunne få det til at fungere. I et af hans utallige forsøg på at forklare for mig hvad det er, han foretager sig, og hvad det går ud på, siger han opgivende: *jag har det inte till någonting, jag har det bara som en hobby.* Og for mit kvindelige perspektiv lyder det uundgåeligt lidt suspekt. Morley beskriver et studie udført af Turkle (1988)

om hacker-kulturen, hvor hun udskiller en mandlig adfærd, som handler om en attraktion til et abstrakt og formelt system, som fungerer som en tilflugt ind i en tryk verden, hvor man slipper for komplikationer ved menneskelige forhold til fordel for et maskinelt forhold. Og det stemmer faktisk overens med det billede, jeg fik af Oskar.

Tanja er den blandt kvinderne, som behersker flest anvendelsesområder på computeren og Internet. Hun tror selv, at det kan skyldes, at hun har mange mandlige venner i omgangskredsen: *jag tror faktisk att det beror på att jag umgås så mycket med killar som gör att jag har lärt mig det här så snabbt.* Mændene i omgangskredsen har opmuntret, inspireret og hjulpet hende med at tilegne sig sine kundskaber. Hun kender ikke selv nogen kvinder, som har adgang til Internet i hjemmet og synes også, et kendetegen for Internet som medium er, at det er meget mandsdomineret.

Internet kom ind via underholdningsvejen

Internet kom i samtlige tilfælde ind via underholdningsvejen, og det er kun hjemme hos Titti, hvor det ikke fylder den funktion længere (der er det næsten udelukkende et fax-program som anvendes; af Tittis mand!). Gunnar anskaffede dog Internet, fordi han følte, at han i sin faglige rolle var nødt til at lære sig mere om Internet: *man kan ju inte stanna av så att säga, nu ska alla företag ju ha Internet då måste jag ju veta vad det är.* Men brugen af Internet har også for ham en privat karakter. Og som jeg har været inde på tidligere, er det ikke nogen større opofrelse for Gunnar at tilegne sig kundskaber på computerområdet, for det er samtidigt en af hans store fritidsinteresser.

De hovedsaglige anvendelsesområder på Internet er email, chatgrupper samt at søge information (at anvende Internet som et opslagsværk).

Rutinerne ved Internetbrugen forandrer sig med tiden. Den mindsker drastisk og bliver successivt mere strategisk og specifik. Holger beskriver det således: *Ja det allra första det var ju lek, och nu är det väl inte lika roligt att leka längre.* De fleste surfer ikke længere planløst på Internet, men går enten via deres bookmarks eller søger information med hjælp af fremfor alt søgeredskabet Alta Vista. Flere nævner, at det er for dyrt at gå ud på Internet i dagtimerne, så de har ændret vanerne og går nu ud efter klokken 18.00. De fleste interviewpersoner siger, at Internet vil vinde meget på at hastigheden øger.

I spørgsmålet om Internet i sin helhed kan siges at have naturaliseret sig i privatsfæren, så mener jeg, at det tilnærmelsesvis har gjort dette. Alle interviewpersonerne (med en undtagelse) har bevæget sig fra usikkerhedsfasen ind i det næste udviklingstrin, som udgøres af indsigtssfasen. Brugere forstår nu de mest elementære anvendelsesområder, og kan udnytte Internet i et vist omfang. At interviewpersonerne begynder at klage over hastigheden, søgeredskaberne

etc. er i denne fase et 'sundhedstegn', fordi det viser på en genuin interesse, som senere kan lede videre til naturaliseringsfasen.

Man kan spore en tydelig fascination af Internet, som alle interviewpersonerne har oplevet på et eller andet tidspunkt, og som egentlig kun i tilfældet med Titti helt er forsvundet. Men det er en fascination, som ofte blandes med dårlig samvittighed, fordi Internet let bliver en tids'røver'. Interviewpersonen Iris, konstaterer at man ved computerbrugen ikke kan pudse sko samtidigt, som hun nogen gange gør, når hun ser på TV. Computerbrugen kræver hendes fulde nærvær, hvilket hendes moralopfattelse ikke rigtig kan affinde sig med. Hun kommer også ind på, at selv om hun har et klart formål med Internetbrugen, så er risikoen stor for at blive hængende for længe: *Syftet förfelas (skrattar) det ger en sån här rinner på vatten effekt.* Dette lader til at være et karakteristika for Internetbrugen; Eskil siger: *man glömmer lätt av tiden och kan sitta hur länge som helst.* Martin går skridtet videre og beskriver deltagelsen i chat-grupper som afhængigheds- og vanedannende: *IRC är klart beroendeframkallande ja det är till hundra procent beroendeframkallande.* Og Tanja siger: *Men så fort jag har tid, så sätter jag den på och pratar på IRC.*

Det skal nævnes, at det er de yngste interviewpersoner, som oplever den store fascination ved chat-grupperne, og som ligeledes bruger utroligt megen tid på denne hobby som dels har overtaget tiden med computerspil. Men det er lidt svært at vide, om chat-grupperne på længere sigt kan siges at være et naturaliseret anvendelsesområde; et vigtigt element ved fascinationen kan nemlig være nyhedens interesse, som måske vil ebbe ud med tiden. Som i tilfældet med telefonens 'heta linjen'!

Som den amerikanske undersøgelse fra New York Market Research Company viser, så tager også interviewpersonerne i denne undersøgelse hovedsaglig tiden fra TV og fra langdistance-samtaler på telefon. De yngste har også skåret ned på tiden ved computerspil. Som noget nyt for flere af personerne har Internet (email-funktionen) tilføjet brevveksling som aktivitet i privatsfæren.

Når man diskuterer Internet fremhæves ofte, at informationens nye hastighed og fleksibilitet resulterer i, at tid og globale rum føjes sammen. Forsinkelse erstattes af samtidighed og stedbundethed erstattes af 'virtuel' interaktion. Brugere er ikke afhængige af at have et frimærke i skrivebordskuffen, og man har ingen åbningstider som man skal overholde. Men hvordan opleves tidsdimensionen egentlig af brugerne?

Elektronisk medieproduktion og distribution har ikke nogen begyndelse, ingen mellemrum og ingen afslutning. Det eliminerer sikkerheden ved fortid nutid og fremtid. Lænkerne på websiderne er uendelige, og karakteristisk for flere af interviewpersonerne er (som jeg citerer ovenfor) at man glemmer tiden og 'lader sig forføres' blandt informations mængden. Kortfattet mener jeg at kunne sige, at Internetbrugere lader til at opleve en stærk tidsambivalens ved deres anvendelse. En ambivalens som tilsynes er vedvarende, mens man som bruger udvikler og forflytter sig gennem

faserne: usikkerheds-, indsigt- og ind i naturaliseringsfasen. Man bliver mere strategisk i sin brug, man ser Internets mangler; de fleste synes Internet går for langsomt og ind imellem er for besværligt, men også at det lover mere end det nogen gange holder. At Internet skulle være en tidsbesparende som medieaktivitet lader til at være stærkt overvurderet.

Email-funktionen begynder at naturalisere sig

Selv om de fleste stadigvæk er imponerede over den enorme informationsmængde på Internet, så begynder mæthedsfasen dog at træde ind, hvad angår den planløse surfing. Som jeg er inde på, bliver Internetbrugerne med tiden bedre til at anvende søgeværktøj og har derfor mulighed for at være langt mere strategiske.

Det er de ældre som i størst udstrækning bruger Internet som et leksikon. Men det er først og fremmest email-funktionen som anvendelsesområde, som er begyndt at naturalisere sig. De fleste interviewpersoner tænder dagligt for computeren for at se, om de har fået nogen post; og det gør man ikke i lige så høj grad for at foretage en søgning. Men at Internet på nuværende tidspunkt skulle få kommunikationen at accelerere, sætter jeg dog spørgsmålstegn ved. For en vigtig faktor for bl.a. den private brug af email er nemlig, at man skal kende nogen, man kan skrive til. Og flere af interviewpersonerne nævner just det faktum, at de ikke kender så mange som har adgang til denne kommunikationsform i hjemmet, hvilket derfor afgrænser brugen af email drastisk.

Titti er den eneste som helt har forkastet Internet; hun lykkedes aldrig tage sig igennem usikkerhedsfasen. Som jeg var inde på i kapitel 4, hvor jeg beskriver de fire faser, så investerer brugeren ikke mere end en halv til en hel time, før man som bruger kan vælge at forkaste mediet. Titti er et typisk eksempel på dette, hun fortæller, at når hun ikke har lykkedes at få det til at fungere, så skulle det aldrig falde hende ind at forsøge igen, for så er chancen stor, at hun har allerede sat sig for at se på TV istedet.

Men Internet fylder andre funktioner end som en digital 'postkasse'. For de yngre fylder Internet en vigtig funktion som fritidsbeskæftigelse. For dem har Internet en underholdningsfunktion, som i stor udstrækning har overtaget den tid, hvor de tidligere spillede computerspil. Men selv om det at deltage i chat-grupper, som er det anvendelsesområde som optager dem mest - ofte og længe, så er feks. Niels ikke sikker på, at han også vil synes, det er sjovt om et års tid. Så fænomenet at 'chatta' kan som sagt bære præg af, at det ved at være en ny måde at kommunikere på har nyhedens interesse.

Den Internettjeneste som de fleste nævner, at de er interesserede i, er banktjenesten. For det kan være en stressfaktor at gøre dette via telefon. Men der er hovedsaglig et område, hvor computeren slår telefonen med flere hestlængder. Og det er at slippe for telefonkøer; næsten samtlige lader til at

være utroligt trætte af at havne i lange telefonkøer, hvor man ovenikøbet tvinges at lytte til forfærdelig musik.

De fleste interviewpersoner påpeger, at informationen som findes på Internet altid er en fordel; jo flere kanaler jo bedre. Mange af dem er erfarne computerbrugere, og for dem er det naturligt at gå via computeren for at hente information eller udnytte en tjeneste. De synes, at aviserne bør findes på nettet for at følge tidens udvikling; men de vil absolut ikke læse avisen på skærmen. For flere af dem er dette næsten en blasfemisk tanke.

At udnytte tjenester mod betaling tror jeg ikke er aktuelt for de svenske brugere på nuværende tidspunkt. Abonnementsafgiften er meget vigtig, når interviewpersonerne skal bestemme, om de vil forny deres opkopling. De voksende telefonregninger er allerede et problem for en del af interviewpersonerne.

Computeren har naturaliseret sig i privatsfæren og Internet har delvis også gjort det, for det benyttes flittigt. *Men hvad er det som mennesker egentlig foretager sig med deres computer og Internetopkopling i hjemmet?*

Alle bruger ordbehandlingsprogram; for eksempel til studierne, hjemmearbejdet, til brevskrivning, til at skrive jobansøgninger, til festindbydelser etc. En bruger computeren som et arbejdsredskab, når han konstruerer billeder, en anden gjorde sine regnskaber på computeren, da han byggede familiens hus og en tredje bruger den til at føre protokol over skoleklasser. Og mange spiller computerspil; dog ikke i samme udstrækning efter de har fået en Internetopkopling i hjemmet. Blandt de yngste er chatgrupper nr. 1 på top-ti listen. Email er dog det område, som flest vil savne, hvis de ikke havde adgang til Internet. Ældre søger mere information på Internet end de yngre. Alta Vista er det foretrukne søgeredskab, Web Crawleren kommer på en flot anden plads. Karakterisk er, at den planløse surfing forsvinder med tiden og erstattes af mere en mere strategisk og specifik anvendelse. Søgningerne på Internet reflekterer de områder, som interviewpersonerne synes er interessant lige den dag og det øjeblik, de sætter sig ved computeren; det kan være alt fra italienske opskrifter, hårde hvidevarer til Oskar Wilde.

Jeg vil afslutte med en advarsel til alle læsere, som har planer om at teste Internet, (hvis man altså ikke allerede har gjort det) alting i denne undersøgelse peger nemlig i retning af, at der er en overhængende fare for, at man vil kunne lide det, samt at tidsperspektivet kan få helt nye dimensioner: *man glömmer lätt av tiden och kan sitta hur länge som helst!!!*

Der er kun to af interviewpersonerne som praktiserer 'bland missbrug', og som har henholdsvis TV-apparatet og radioen tændt samtidigt som den ene dels er ude og chatter på IRC, og den anden dels leder efter information på amerikanske databaser om genteknik. Ellers er Internet i modsætning til megen anden mediebrug, som kan anvendes som sekundær aktivitet, et medie som kræver din fulde opmærksomhed (og som også har fundet sin

niche på en afsides plads separeret fra det øvrige mediemøblement i husstanden); en digital 'legeplads' uden afslutning og begyndelse som desuden eliminerer de traditionelle opfattelser om tid og sted.

Litteraturliste

- Aarseth, E. (1993) *I Kulturens digitale felt Postindustriell kulturindustri*, i Aventure Forlag A/S, Oslo
- Angmyr, Niklas (1995) *Dagens och morgondagens internetanvändare*, Kairos Futures AB, Stockholm
- Asplund, Göran (1995) *Företaganda i informationsteknologi: Erfarenheter från fyra fall*, Teldok 98
- Berggren, Karin & Lindgren, Ingela (1995) *Framtidens kommunikation: Frihet i en burk - En vision om medieanvändningen år 2010*, Forskningsrapporter i Medie- och kommunikationsvetenskap Rapport nr 13, Lunds Universitet
- Berring, Jonas & Eriksson, Magnus (1995) *Göteborgs universitet och IT-utvecklingen*, C-uppsats vid Institutionen för Medie- och kommunikationsvetenskap, Göteborgs universitet
- Boéthius, Ulf (1987) *Kampen mot "smutslitteraturen" åren före 1914*, NORDICOM-Sverige, Göteborgs Universitet
- Bruhn Jensen, Klaus (1986) *Making sense of the news: Towards a Theory and an Empirical Model of Reception for the Study of Masskommunikation*, Diss. Aarhus University Press
- Christiansen, Birgitte (1996) *IT-brug - en litteraturoversigt ud fra et humanistisk-samfundsvidenskabeligt perspektiv*. Arbetsrapport NR 59 JMG, Göteborgs Universitet
- Dahlbom, Bo (1993) *i Brus över landet- om informationsflödet, kunskapen och människan*. Carlssons Stockholm
- Ehlers, Sabine (1994) *Det multimediala hemmet*, Utlandsrapport från Sveriges Tekniska Attachéer, Stockholm
- Hiltz, Star Roxanne & Turoff, Murray, *The Network Nation. Human Communication via computer* The MIT Press London (1994)
- Hintze, Anders (1995) *Datorvanor 1995*, SCB Nordstedt Stockholm
- Ingelstam, Lars & Stureson, Lennart (red) (1993) *Brus över landet- om informationsflödet, kunskapen och människan*. Carlssons Stockholm
- Jensen, Jens F. (1995) *Multimedier og teknologiudvikling*. Medieudvalget. J.H, Schultz Grafisk A/S

Johansson, Magnus (1993) I Ingelstam, Lars & Sturesson, Lennart (red) *Brus över landet- om informationsflödet, kunskapen och människan*. Carlssons Stockholm

Karlsson, Magnus & Sturesson, Lennart (red) (1995) *Världens Största Maskin*. Carlssons Stockholm

Karlsson, Per (1994) *Genvägen till Internet*. Printab

Kvale, Steinar (1979) *Kvalitative metoder i dansk samfundsforskning*. I Tom, Broch et al *Det kvalitative forskningsinterview -- ansatser til fænomenologisk, hermeneutisk forståelsesform* København

Kratz, Charlotta (1992) *Litet bo... Faktorer bakom västsvenskarnas medieutrustning*. I Lennart Nilsson (red.) *Västsvensk Opinion, SOM-Rapport NR 10*, Göteborgs Universitet

Levine, John R. & Baroudi, Carol (1994) *Internet för Dummies* IDG

Liestøl, Gunnar (1993) *Formatering av kulturens digitale felt* I Rasmussen, Terje & Søby, Morten *Kulturens digitale felt* Aventure Forlag A/S, Oslo

Londos, Eva (1993) *Uppåt väggarna i svenska hem. En etnologisk studie av bildbruk*. Carlsson, Stockholm

Löfgren, Örvar (1990) *Medierna i nationsbygget: Hur press, radio och TV gjort Sverige Svensk*, sid. 85-120 i Ulf Hannertz (red): *Medier och Kulturer*. Stockholm: Carlssons.

Morley, David (1992): *Television Audiences and Cultural Studies*, Chapter 11: Private words and gendered technologies, Routledge London and New York

MedieBarometer 1995, *MedieNotiser NORDICOM-Sverige 1/96*, Göteborgs Universitet

Nydén, Michael (1995) *Hotet från IT. Den informationsteknologiska omvälvningen*. Styrelsen för Psykologisk Försvar, Meddelande 138

Rasmussen, Terje & Søby, Morten (1993) *kulturens digitale felt Formatering av kulturens digitale felt*. Aventure Forlag A/S,

Reimer, Bo, Fornäs, Boetius, Ganez (1993) *Unga stilar och uttrycksformer Inte som alla andra - Ungdom och livsstil i det moderna* Symposion Stockholm

Reimer, Bo (1994) *The Most Common of Practices On Mass Media Use in Late modernity*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm